IV 73381

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes priloga:

»POGOVORI 62«

Sobota, 13. januarja 1962
Štev. 1, leto XX

V. OBČNI ZBOR REPUBLIŠKEGA SVETA SINDIKATOV SOVENIJE

ZRELA DOBA MLADOSTI
delavskega in družbenega samoupravljanja

Minuli petek, 5. januarja, je bil v Ljubljani V. občni zbor Republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije.

Poročilo o delu Republiškega sveta in referat o neposrednih družbeno-političnih nalogah sindikatov je podal predsednik Republiškega sveta tovariš Stane Kavčič.

V razpravi je sodelovalo 21 delegatov in gostov, med njimi tudi Miha Marinko, Paško Romac in Roman Albreht.

Občni zbor je izvolil 97-članski plenum Republiškega sveta in 7-članski nadzorni odbor. Na prvi seji Republiškega sveta so izvolili 32-člansko predsedstvo in 8 članov tajništva. Za predsednika Republiškega sveta je plenum izvolil Staneta Kavčiča, za podpredsednika Jožeta Borštnarja in Leopolda Kreseta, za tajnika pa Franceta Borštnika.

Glavna značilnost občnega zbora Republiškega sveta sindikatov Slovenije je predovsem v tem, da se v poročilu in razpravi ni omejil le na nekatere konkretne in najbolj aktualne gospodarske naloge, na trenutne operativno politične in organizacijske naloge sindikatov, pač pa je obravnaval bistvena vprašanja našega družbeno-ekonomskega razvoja s širših, lahko rečemo idejno-teoretičnih vidikov. Tak pristop k političnim in ekonomskim problemom, ki so značilni za sedanjo stopnjo razvoja naše družbe, je omogočil tudi tehtno oceno minule dejavnosti sindikatov ter idejno poglobljeno razmišljanje in sklepanje o bodočih nalogah, o mestu in vlogi sindikatov v sedanjih pogojih.

Ker v tem kratkem sestavku ne moremo povzeti vseh pomembnih misli in predlogov, izrečenih na občnem zboru, se bomo omejili samo na nekatere načelne ugotovitve in konkretne poglede na družbeno vlogo sindikatov.

Za pretekli dve leti, ki sta minili od zadnjega občnega zbora Republiškega sveta sindikatov Slovenije, je značilen izredno hiter in dinamičen materialni in idejni razvoj naše družbe, ki je prinesel številne spremembe v materialnih osnovah in odnosih ter pospešil rast socialistične zavesti delovnih ljudi, še zlasti pa delavskega razreda.

V tem obdobju so sindikalne organizacije prispevale velik delež k napredku vse naše družbe. Okrepila se je njihova družbena veljava in demokratično politična ter mobilizacijska vloga. Uveljavile so se kot eden odločilnih družbenih pobornikov za poglabljanje neposredne socialistične demokracije, za čim večji vpliv proizvajalcev na vseh področjih družbenega dogajanja, se pravi, za nadaljnji razvoj in izpopolnjevanje delavskega in družbenega samoupravljanja. Bile so eden tistih družbeno-političnih činiteljev, ki so se najbolj odločno zavzemali za nagrajevanje po delu in za delitev dohodka na znanih socialističnih načelih.

Do kam smo prišli, kaj je v naši družbi že novega in kaj je še starega, kakšne so politične in ekonomske značilnosti sedanjega časa?

Če hočemo govoriti o sedanjih in bodočih nalogah sindikatov, o njihovi družbeni vlogi, moramo najprej poznati sedanje družbene razmere, politične in materialne odnose in idejne manifestacije, značilnosti našega družbenega razvoja in perspektive, ki nam jih ta razvoj odpira.

Predvsem je pomembno, da se v naših sedanjih razmerah nenehno krepijo tiste družbene sile, ki se zavzemajo za nadaljnjo demokratizacijo našega življenja in dogajanja, za razvoj in poglabljanje samoupravljanja, za materialno krepitev delavske in komunalne samouprave.

»Smatramo, da je dosežen precejšen napredek pri nagrajevanju po delu oziroma pri delitvi dohodka in da se je na tej osnovi povečal realni standard proizvajalcev. Sindikati so nagrajevanju po delu in problemom delitve dohodka na znanih socialističnih načelih posvetili v zadnjem obdobju največ svoje pozornosti; bili so od vsega začetka v prvih vrstah borcev za tak gospodarsko-politični razvoj.«

(Iz poročila, ki ga je na občnem zboru prebral tovariš Stane Kavčič)

»Bili so časi, ko so nekateri celo že vpraševali, ali imajo sindikati še kakšno mesto in vlogo. Takrat smo morali zelo vehementno nastopati proti takim mnenjem. Danes pa se vidi, kako velik uspeh so dosegli sindikati, kako močna je njihova vloga in kako koristno sodelujejo sindikalne organizacije v najširšem smislu v uveljavljanju socialističnega družbenega sistema.«

(Iz razprave tovariša Miha Marinka)

Osnovno vprašanje graditve socializma je postalo široko uresničevanje graditve po delu. Preraslo je gospodarske okvire, ne pretresa več samo kolektive v gospodarskih organizacijah in ustanovah, pač pa postaja tudi izhodišče in predmet številnih razprav, analiz, študij in zaključkov. V prizadevanju za dosledno uresničevanje delitve po delu in uveljavljanje samoupravljanja pa moramo premagovati nekatera materialna nesorazmerja, ki so posledica različnih objektivnih in subjektivnih vzrokov, se odločno zavzemati za odpravo starega v odnosih med družbo in kolektivi in znotraj kolektivov. Proizvajalec se vedno bolj uveljavlja v svojem delovnem odnosu kakor tudi v odnosu do države in njenega aparata in v pogojih bolj in bolj osvobojenega dela spreminja sebe in svoj odnos do družbe.

Hkrati s takšnim razvojem postopno odmira stari klasični način delovanja in pojmovanja sindikatov ter njihovega družbenega položaja.

Sindikati niso več edini zaščitnik delavskih pravic, niso transmisija državnega aparata, niso nikakršna oblast, pa tudi ne guvernante delovnih kolektivov, čeprav taka pojmovanja še zasledimo tu in tam v našem delu.

Tovariš Kavčič je v svojem referatu na občnem zboru dejal:

»Naš družbeni položaj, naše cilje in metodo dela bi lahko orisali takole: Izhajajoč iz sedanjih konkretnih družbenih odnosov, upoštevajoč sedanje konkretne materialne možnosti in naše sposobnosti, smo organizirani kot eden družbenih činiteljev, ki na osnovi lastnih spoznanj lastnega samostojnega presojanja, na osnovi svoje lastne zrelosti, v skladu s splošno smerjo graditve socializma in na osnovi tesne povezanosti z vsakodnevnim praktičnim delovanjem delovnih kolektivov in proizvajalcev sodeluje v vsakodnevnem dogajanju in z zavestjo popolne soodgovornosti za vse dobre in slabe strani našega socializma pomaga vplivati in naprej usmerjati tokove vsakodnevnega družbenega dogajanja.«

Republiški svet Zveze sindikatov:

Roman Albreht, Avgust Aubar, Branko Babič, Dolfka Boštjančič, Jože Bevc, Tilka Blaha, Slavko Bohanec, Jože Borštnar, France Borštnik, Drago Bratina, Vlado Birsa, Lojze Capuder, Lojze Cepuš, Vlado Črešnik, Marjan Černe, Geza Čahuk, Jožica Dimec, Lojze Fortuna, Mira Frolov, Humbert Gačnik, Stane Glas, Sonja Gašperšič, Zdenka Gorič, Edvard Gregorič, Franc Horjak, Srečko Jereb, Jože Jager, Marjan Jenko, Franc Jamnik, Ivo Janžekovič, Josip Jošt, Pepca Jež, Miro Keršič, Silvo Kleindinst, Božo Kramar, Jože Kuzma, Stane Kavčič, Ivo Kamnik, Ludvik Kebe, Vinko Kramar, Marko Kamenšek, Ludvik Kejžar, Leopold Krese, Franc Klobučar, Ivan Kuzma, Jože Koračin, Albin Kovač, Jakob Kvas, ing. Mirko Kranjec, Ivan Kristan, Zoran Lešnik, Slavko Lambergar, Gabrijel Leban, Franc Leben, Jože Lončarič, Vida Lotrič, Anica Lokar, Franc Martinec, Rado Miklič, Blaž Matekovič, Jože Marolt, Stane Murkovič, Ciril Mikelj, dr. Radivoj Ozwald, Helena Peček, Jože Plahutnik, Franc Plazar, Jože Plevnik, Anton Polajnar, Ivan Resnik, Miro Rozman, Marjan Rožič, Uroš Rupreht, Franc Sevčnikar, Božo Strman, Lado Svetek, Slavko Šribar, Milan Šterling, Jože Šegula, Boris Šajina, Stjepan Šaubert, Mitja Švab, ing. Cveta Tončič, Ivo Tavčar, ing. Tone Tribušon, Vinko Trinkaus, Ivan Urh, Neda Verbek, Andrej Verbič, Marija Veršič, Marija Vogrič, Zvone Vižintin, Rudi Vrčkovnik, Slavko Zalokar, Branko Zadravec, Slavica Zirkelbah, Rafko Žagar.

Nadzorni odbor:

Stane Kenig, Emil Kuret, Vera Melihen, Jože Novinšek, Aleksander Radovan, Bogdan Stegenšek, Mara Štrukelj.

Predsedstvo Republiškega sveta:

Stane Kavčič, Jože Borštnar, Leopold Krese, Franc Borštnik, Branko Babič, Tilka Blaha, Dolfka Boštjančič, Geza Čahuk, Vlado Črešnik, Humbert Gačnik, Ivo Janžekovič, Marjan Jenko, Josip Jošt, Franc Klobučar, Ludvik Kebe, Albin Kovač, Jakob Kvas, Slavko Lambergar, Gabrijel Leban, Jože Marolt, Franc Martinec, Franc Plazar, Jože Plevnik, Marjan Rožič, Stjepan Šaubert, Ivo Tavčar, ing. Tone Tribušon, Vinko Trinkaus, Ivan Urh, Andrej Verbič, Branko Zadravec, Slavko Zalokar.

Tajništvo Republiškega sveta:

Stane KAVČIČ, Jože BORŠTNAR, Leopold KRESE, Franc BORŠTNIK, Branko BABIČ, Marjan JENKO, Ivo TAVČAR, ing. Tone TRIBUŠON.

RAZMIŠLJANJE O NAČRTU, KI BI GA BILO MOČ V MARSIČEM POSPLOŠITI

VSE GOVORI ZOPER RAZDROBLJENOST

Lesna industrija je bila lani kljub veliko ugodnejši delitvi dohodka med gospodarskimi organizacijami in družbo občutno prizadeta v svojem čistem dohodku.

● Čeprav se obetajo spremembe v instrumentih, bo vendarle potrebno odločneje poseči po notranjih rezervah.

● Radovljiška teza: v osmih letih rekonstruirati lesno industrijo z lastnimi sredstvi.

● Načrti, ki bi jih bilo vredno posnemati.

S sedanjimi podatki bi navsezadnje bili lahko zadovoljni: lesna industrija Slovenije sodeluje na primer v brutoproduktu celotne slovenske industrije s 7 %, finalna proizvodnja lesne industrije je zastopana v izvozu celotne industrije naše republike s 30 odstotki. Toda, ali je lesna industrija res v takem položaju, da obeta povečanje in ne znižanje teh odstotkov? Ali bo lesna industrija, ki v znatni meri presega potrebe nacionalne potrošnje, tudi v prihodnje rentabilna na zunanjih tržiščih.

Kdor nekoliko pobliže pozna razmere v slovenski lesni industriji, bo brzčas moral priznati, da je zanjo značilno predvsem dvoje: instrumenti so v minulem letu občutno zavrli njen razvoj, skrčili njena tržišča, hkrati pa so prav ti spremenjeni instrumenti pozitivno vplivali na lesno industrijo. Sama je morala začeti iskati izhod iz sedanjih razmer in si utirati pot v prihodnost. Da pa ne bodo besede obvisele v zraku, utemeljimo obe spoznanji na nekaterih splošnih ugotovitvah dosedanjega razvoja slovenske lesne industrije in na načrtu razvoja lesne industrije v radovljiški občini.

ANALIZE OPOZARJAJO, OBRAČUNI POTRJUJEJO

Menda ni potrebno v celoti omenjati analiz, ki razkrivajo vpliv sedanjih instrumentov na nadaljnji razvoj slovenske lesne industrije, saj je bilo o tem že dovolj povedanega in napisanega. Zato si velja osvežiti samo nekatere osnovne podatke:

(Nadaljevanje na 5. strani)

Delovno predsedstvo V. občnega zbora Republiškega sveta sindikatov Slovenije

Iz razprave na občnem zboru Republiškega sveta sindikatov Slovenije

Poročilo o delu republiškega sveta in referat o neposrednih družbeno-političnih nalogah sindikatov, ki ga je na občnem zboru prebral tovariš Stane Kavčič, in razprave tovarišev Miha Marinka, Romana Albrehta, Paška Romca, Iva Janžekoviča, Dolfke Boštjančič in Majde Lenič ter zaključke občnega zbora objavljamo v današnji prilogi našega lista »Pogovori 62«.

ŠE VELIKO JE BIROKRATSKIH PREDPISOV

Tovariš **Franc Plazar**, predsednik RO sindikata trgovskih in gostinskih delavcev, je v svoji razpravi dejal, da si je njihov republiški odbor že od vsega začetka prizadeval, da bi trgovini priznali enakovredno mesto

Franc Plazar

med ostalimi gospodarskimi panogami. Ni potrebno, da bi uživala kakršne koli olajšave glede na družbene odgovornosti, kajti ponudba in povpraševanje proizvedenega blaga je ekonomska kategorija, ki mora najti na tržišču svoje mesto in svojo vrednost.

V glavnem je novi gospodarski sistem pogoje poslovanja izenačil, posebno kar zadeva družbene obveznosti, ni pa izenačil trgovine v tem smislu, da bi odpravil vrsto birokratskih predpisov, ki zelo zavirajo razvoj trgovine in boljšo preskrbo prebivalstva. Res je, da so novi gospodarski instrumenti zaradi ugodnejše delitve dohodka kot prejšnja leta postavili letos trgovino v boljši položaj v tem smislu, da ji omogočajo, da bo dala za okrog 100 procentov več sredstev v sklade kot prejšnje leto. To se pravi, da bo imela trgovina od preko 350 milijard prometa, ki jih dosega notranja trgovina v Sloveniji, letos okrog 4,5 milijarde skladov. To pa je zelo malo, če računamo, da so prejšnja leta znašali skladi 2 milijardi in da s tako nizko akumulativnostjo ni bilo mogoče misliti na hitrejšo modernizacijo oziroma na graditev sodobnejših trgovinskih lokalov.

V takih težavnih pogojih se tudi sindikalne organizacije, delavski sveti in tudi kolektivi v trgovini čestokrat ne znajdejo, nimajo ekonomske osnove, da bi lahko smeleje razvijali svoje poslovanje in mislili na razširjeno reprodukcijo. Istočasno pa ugotavljamo dokajšnjo razdrobljenost trgovine in tudi — določene administrativne, birokratske posege.

Vzroki za česte kritike nad slabo oskrbo so prav gotovo v tem, da je danes v trgovini vsaj za eno petino manj prodajnih zmogljivosti kot leta 1939, in to pri tako hitrem naraščanju proizvodnje. Kljub temu pa je trgovina v glavnem to proizvodnjo prodala — čestokrat seveda na škodo kulturne in strokovne postrežbe in tudi s prekomerno obremenitvijo zaposlenih, ker nismo mogli zagotoviti takih delovnih pogojev, kot jih naš potrošnik zahteva in zasluži. Zato se mi zdi nujno, da bi trgovini dopuščali svobodnejšo poslovno politiko. Ti procesi znotraj trgovinskih podjetij z uveljavljanjem ekonomskih enot (imamo več kot 100 večjih trgovskih podjetij v Sloveniji, ki so že izvolila tudi samoupravne organe v svojih ekonomskih enotah), ki naj bi dobile konkretnejše pravice s področja ustvarjanja in delitve svojega dohodka, so dostikrat onemogočeni prav zaradi nekaterih administrativnih predpisov.

Razvoj gre v tej smeri, da je komuna vedno bolj odgovorna za napredek trgovine, saj je trgovina za komuno tudi zelo ekonomsko zanimiva. Podatki govore, da od 1000 din ustvarjenih sredstev v industriji dobi komuna 19 din, od trgovine 70 din, od gostinstva 240 din. Ne mislimo samo, da bi se poslovalo po prostih tržnih pogojih, ampak da bi morali tudi prometni davek pobirati na mestu potrošnje. S tem bi dosegli pravično družbeno razdelitev sredstev. Komuna mora biti zainteresirana za razvoj trgovine tudi zaradi ekonomskih koristi, ne pa samo zaradi osebne potrošnje občanov. So pa še druge nepravilnosti, ki jih najdemo lahko v komunah in tudi v nekaterih zveznih predlogih. Na eni strani imamo predlog zvezne zbornice, naj bi se v Jugoslaviji ustanovili veliki giganti po ameriškem sistemu, da bi bili za dnevno oskrbo dve veliki podjetji z 200 do 300 podružnicami. Na drugi strani pa je v komunah težnja, da bi združili vsa podjetja in ustvarili tako imenovani krajevni monopolizem, da ne bi giganti mogli povzročati kake neprijetnosti. Niti prvo niti drugo mnenje ni pravilno. Treba se je zavzeti za normalni ekonomski razvoj; močna trgovska podjetja naj rastejo in morajo rasti samo s svojim organskim razvojem.

PROIZVODNJA IN POTROŠNJA BI MORALI NAPREDOVATI Z ROKO V ROKI

Tovariš **Vili Pukmajster** je opozoril na težavne razmere, v katerih so se znašli premogovniki. Proizvodnja premoga se veča v Jugoslaviji iz leta v leto. Tako je znašala 1959. leta 21 milijonov 107.000 ton in leta 1960 že 22,713.000 ton, do konca novembra 1961 pa je bila za 6,2 % višja od istega razdobja v lanskem letu, tako da bo znašala predvidoma dobrih 24 milijonov ton.

Že leta 1959 je nastopil zastoj v plasmaju, lani je ta zastoj občutno porastel in spravil mnoge rudnike v težak gospodarski položaj. Nič boljši, če ne še slabši, je bil položaj v pogledu plasmaja v letošnjem letu, predvsem do nastopa suše, ko je bila poraba nekoliko večja zlasti pri termoelektrarnah. Kljub večji porabi pa so bile zaloge pri rudnikih konec letošnjega novembra veliko večje kot v lanskem letu. Če bi bila proizvodnja dosežena v višini predvidevanja v družbenem planu za letošnje leto, bi bile te zaloge občutno večje. Krivda za to, da družbeni plan ni bil dosežen, je v tem, da ni bilo potrošnikov za povečano proizvodnjo. To so podatki in ugotovitve Sveta za premog pri Zvezni industrijski zbornici. Ni nam še znano, kaj predvideva družbeni plan za prihodnje leto. Če predvideva večjo proizvodnjo, mora vsebovati tudi podatke za potrošnjo te povečane proizvodnje.

Kakor mi je znano, se je javilo na razpisani 45. natečaj veliko število rudnikov za posojilo in obljubo za povečanje proizvodnje za nadaljnjih 38 milijonov ton. Postavlja se vprašanje, če je ekonomično vlaganje v nove zmogljivosti, dokler ni zagotovljena tudi večja potrošnja premoga. Vsako povečanje zmogljivosti brez istočasno zagotovljene potrošnje bi imelo najbrž za posledico zapiranje že obstoječih rudnikov. Mislim pa, da je nujno treba vlagati investicijska sredstva za izboljšanje kvalitete in da se s tem nudi potrošniku res kvaliteten premog. Predvsem v Sloveniji imajo rudniki separacijske naprave že zelo zastarele, tako tehnološko kot časovno. Dokler ni s potrošnjo zagotovljeno povečanje zmogljivosti, naj bi vlagali investicijska sredstva za nabavo opreme za povečanje produktivnosti in rentabilnosti ter za oplemenitenje premoga.

Naš družbeni razvoj terja od sindikalnih delavcev, da vedno bolj postajajo kvalificirani usmerjevalci vse naše družbeno-politične dejavnosti. Z ozirom na tako odgovorno delo pa sodim, da smo premalo napravili za izobraževanje sedanjega in perspektivnega sindikalnega kadra. Mislim, da bo nujno nuditi več pomoči za ideološko politično izobraževanje kadrov, za konkretno vsakodnevno reševanje nalog, ki jih postavlja hiter tempo družbenega razvoja.

Dosedanja praksa, da smo bodisi v občinskih sindikalnih svetih ali v sindikalnih podružnicah postavili ljudi na odgovorno politično mesto in jih pustili brez pomoči, kažejo, da bo treba v bodoče organizirati več raznih seminarjev za člane občinskih sindikalnih svetov pri okrajnih sindikalnih svetih ali celo pri republiškem sindikalnem svetu, za odbornike izvršnih odborov sindikalnih podružnic pa pri občinskih sindikalnih svetih. Seminarji naj bi bili organizirani v obliki razgovorov, na katerih bi razčistili poglede na določene naloge, ki so najaktualnejše. S temi razgovori bi lahko prenašali različne pozitivne misli in izkušnje sindikalnih podružnic in občinskih sindikalnih svetov in pravočasno odpravljali vse negativne pojave. V številnih občinah že organizirajo takšne razgovore, vendar to ni stalna praksa in jih prirejajo večinoma tedaj, ko se problemi že tako zaostrijo, da jih je nujno treba rešiti. Zelo malo pa je primerov, da razgovore organizirajo ob začetnih pojavih, tako da bi lahko negativne pojave pravočasno onemogočili.

Jože Bevc

V NASPROTJU Z NOVIM SISTEMOM DELITVE

Vsi vemo, da je delitev v letu 1960 zelo diferencirano obravnavala obdavčitev dohodka; zelo je obdavčevala visoko produktivne in rentabilne gospodarske organizacije ter izjemno milo obravnavala nerentabilne in nezadostno produktivne gospodarske organizacije, zaradi česar smo grajali prejšnji sistem delitve. Nov sistem je v letu 1961 predvsem iskal ustreznejše instrumente prav na tem področju. S tem, da je bilo sprejeto načelo trdnih in proporcionalnih obveznosti iz dohodka, ki so zasnovane na objektiviziranih družbenih merilih produktivnosti in rentabilnosti, ne pa na doseženem dohodku, si novi sistem prizadeva vskladiti delitev po doseženih rezultatih dela.

Rafko Žagar

Ker imajo gospodarske organizacije različne pogoje poslovanja, stopnjo akumulativnosti itd., so bila določena tudi v tem sistemu začasna odstopanja, odnosno kompromisne rešitve. Ena izmed takih rešitev je tudi uvedba prispevka na izredni dohodek gospodarskih organizacij. Nedvomno je v takih pogojih poslovanja celo prav, da v sistemu delitve imamo instrument za zajemanje ekstra profita tam, kjer ga ni zajel rudniški prispevek, ali davek na promet proizvodov, seveda pod pogojem, da tak instrument nima fiskalnega obeležja, marveč resnično učinkuje le na del dohodka, ki ima značaj ekstra profita.

Vendar pa ima ta instrument dve pomanjkljivosti, in sicer v svoji kakovosti in v mehanizmu določanja zneska izrednega dohodka. Zanemarja razlike glede vrednosti osnovnih sredstev (stara, nova), nabavo opreme po različnih deviznih tečajih, splošne pogoje poslovanja, ki jih ima gospodarska organizacija.

Zaradi tako pavšalno določenih meril v izrednem dohodku pride pogostokrat do rezultatov, ki nasprotujejo novemu sistemu delitve, do obdavčenja produktivnosti dela, ne pa do zajemanja ekstra profita, kar je namen tega instrumenta. Ob vsem tem se pojavlja vprašanje, ali je možna dosledna uporaba novih načel delitve v gospodarskih organizacijah, kjer je živo delo udeleženo z visoko stopnjo, kot so n. pr. rudniki itd.

Iz razprave
RAFKA ŽAGARJA

Čahuk Geza

Nekateri še vedno sodijo, da je vprašanje šol stvar šolnikov in strokovnih organov, ki so po svoji službi dolžni reševati te probleme. Do nedavnega se s temi problemi niso ukvarjali niti občinski sindikalni sveti, z izgovori, da so preobremenjeni z gospodarsko problematiko in da zadeve šolstva premalo poznajo. V zadnjem času pa je večina sindikalnih vodstev začela posvečati precejšnjo pozornost problemom na področju vzgoje in izobrazbe. Večja politična aktivnost na tem področju je že pokazala začetne rezultate V glavnem je povsod uspelo zainteresirati za reševanje teh problemov družbene organe.

Gre predvsem za družbeno ekonomsko osamosvajanje vzgojno-izobraževalnih ustanov, zato da bi prenesli na kolektive, tako kot na kolektive v gospodarskih panogah, večje pravice in seveda tudi večje dolžnosti. Vsi dosedanji napori v zvezi z izvajanjem šolske reforme pa so rodili le minimalne rezultate zato, ker smo začeli reformo izvajati od zgoraj navzdol in pa ker v šolskih ustanovah niso bili zagotovljeni osnovi materialni pogoji.

Sodim, da administrativno določanje sredstev šolam za njihovo osnovno dejavnost nikakor ne more pospešiti tistega, za čemer stremimo, se pravi, družbenega osamosvajanja vzgojno-izobraževalnih ustanov. Le s težavo pa naši ljudski odbori sprejemajo koncept, da morajo kolektivi in družbeni organi upravljanja sami kalkulirati potrebe za svojo dejavnost, z drugimi besedami, da sami določijo ceno šolskim storitvam. Pri tem je nešteto pomislekov, le malo pa jih je utemeljenih. Če smo danes z našo decentralizacijo družbenega upravljanja že tako napredovali, da se v gospodarstvu osamosvojijo posamezne ekonomske enote, potem sodim, da bodo tudi šolski kolektivi sposobni gospodariti.

POTREBEN ZAPISEK — TOKRAT IZ NOVOMEŠKE OBČINE

DEMOKRACIJA Z MALO ZAČETNICO

Tako kot vsepovsod so tudi v novomeškem okraju že pred tremi leti ugotovili, da razvoj trgovine močno zaostaja za potrebami. Zahtevo za izboljšanje trgovine, za modernizacijo poslovanja itd. so podprle tako družbene in politične organizacije ter zbornice, kakor tudi zbori volivcev. Po vsem tem so pred dvema letoma v vseh občinah tega okraja — razen v novomeški in trebanjski — res reorganizirali trgovino, kar je pokazalo lepe rezultate. V novomeški občini pa je do te reorganizacije prišlo v zadnjih dneh preteklega leta. ObLO Novo mesto je namreč na seji obeh zborov dne 28. decembra 1961 potrdil sklep o reorganizaciji trgovske mreže v občini. Iz osmih manjših podjetij je nastalo dvoje večjih, grosistično detajlističnih podjetij.

Toda — en dan po seji ObLO je kolektiv trgovskega podjetja »Straža« preklical sklep o priključitvi k enemu novih podjetij. Obenem s tem je 18-članski kolektiv »Straže« obvestil pristojne organe, da se je predhodno, to je pred razpravo na občinskem ljudskem odboru, odločil za priključitev k ljubljanskemu podjetju »Mercator« in da pri tej odločitvi tudi vztraja!

»OBČINA BO DOSEGLA SVOJE, ČE GLASUJETE ALI NE!«

Zakaj je občinski ljudski odbor Novo mesto sklenil tako, kot je, pojasnjuje izjava predsednika delavskega sveta »Straže« tovariša Franca Mlinarja. V njej je rečeno, da je bil za dan 27. XII. 1961 na neobičajen način sklican sestanek vsega kolektiva. Predsednik ObO SZDL Novo mesto je namreč 26. XII. telefonično naročil predsedniku SZDL v Straži, naj za ta dan ob 18. uri skliče sestanek kolektiva. Ker sestanek ni bil sklepčen, so se dogovorili, da bo naslednji dan, to je 27. XII., ob 13. uri nov sestanek. Dnevni red: reorganizacija trgovine.

Na ta sestanek sta prišla tudi načelnik za gospodarstvo ObLO Novo mesto tovariš Novšak in tajnik okrajne trgovinske zbornice tovariš Petan.

»Oba gosta sem prosil,« je rečeno v izjavi tov. Mlinarja, »naj našemu kolektivu utemeljita, zakaj naj bi se podjetje »Straža« priključilo k trgovskemu podjetju »B« Novo mesto, če pa se je kolektiv »Straže« že 25. XII. 1961 odločil za pripojitev k veletrgovini »Mercator« Ljubljana.

Tajnik trgovinske zbornice je potem pojasnjeval, da je priključitev k novomeškemu podjetju primernejša zaradi tega, da ostanejo sredstva, pridobljena z našo dejavnostjo, na območju občine.

Predlog sem dal na glasovanje. Za priključitev ni glasoval nihče. Po tem glasovanju je vodstvo sestanka prevzel načelnik oddelka za gospodarstvo. Rekel je, da bo občina dosegla priključitev, če glasujemo ali ne. Opozoril nas je, da bo zbor volivcev (!) odločal v primeru, če mi ne bi sprejeli pripojitve.

Spet sem pozval kolektiv, naj glasuje. Zdaj so štirje glasovali za priključitev. Po tem je tudi vodstvo glasovanja prevzel načelnik oddelka za gospodarstvo. Pokazal je na vsakega člana kolektiva, ga vprašal, kako se piše in če glasuje za predlog ali je proti. Po takem načinu glasovanja je 10 članov kolektiva glasovalo za pripojitev k novomeškemu podjetju.«

KAJ PRAVIJO DRUGI

Podpredsednik ObLO Novo mesto tovariš Sergej Thorževskij:

»Z reorganizacijo trgovine smo med drugim želeli doseči več konkurence. Zbori volivcev v Straži so na primer večkrat zahtevali, naj odpre trgovino v tem kraju tudi kako drugo podjetje, ne le domača »Straža«. Po shemi reorganizacije je bilo predvideno, da se poslovalnice dosedanjih podjetij — če so v istem kraju — razdelijo med obe novi podjetji. To bi zagotovilo konkurenco.

Reorganizacija je potekala ob stalnem sodelovanju prizadetih kolektivov. Res pa je, da smo z njo pohiteli predvsem zavoljo nenehne kritike na zborih volivcev. Če tega ne bi izpeljali do konca lanskega leta, bi morali počakati še celo leto dni. Reorganizacija med tekočim poslovnim letom so namreč neprimerno bolj zapletene.

V zvezi z ustanovitvijo dveh novih trgovskih podjetij je imel kolektiv »Straže« več sestankov. Prvega, ki ni bil sklepčen, sta se udeležila tudi predsednik občine in načelnik za gospodarstvo. Dogovorili so se, da bo v nekaj dneh nov sestanek. Vendar je direktor »Straže« telefoniral tajniku okrajne trgovinske zbornice, da predstavnikov občine ni treba hoditi na ponovni sestanek, ker se bodo stvari uredile v skladu s predlogom, ki ga je pripravila občina s sodelovanjem vseh prizadetih podjetij. Dne 25. XII. smo zvedeli, da so res imeli sestanek. Sklenili pa so, da se priključijo k »Mercatorju«!

S tem se je rušil naš koncept reorganizacije trgovine, zlasti še, ker so ostali kolektivi potrdili reorganizacijo. Pripomniti moram, da ne nasprotujemo prihodu podjetja »Mercator« na naše področje, niti temu, da bi eventualno prevzeli obstoječe poslovalnice. To smo že pred časom sporočili zastopniku tega podjetja, ko se je oglasil pri nas. Vendar smo tedaj poudarili: najprej bomo reorganizirali trgovino tako, kot smo si zamislili, potem pa so možni tudi drugačni aranžmaji.

Ko smo zvedeli za sklep, da so se v Straži odločili za priključitev k »Mercatorju«, čeprav so nam zagotavljali drugače, je predsednik ObO SZDL preko krajevne organizacije v Straži sklical posvetovanje članov SZDL v tem kolektivu. Ta (tretji) sestanek spet ni bil sklepčen. Dogovorili so se spet za nov sestanek, ki ni potekal popolnoma tako, kot izjavlja predsednik DS »Straže«. S tem pa ne trdim, da odobravam postopek načelnika našega oddelka za gospodarstvo.«

Predsednik Občinskega odbora SZDL tovariš ANTON POČRVINA je povedal:

»Reorganizacija trgovine je bila politično in organizacijsko dobro pripravljena. Res pa je, da je bila precej na hitro izvedena, ker smo bili pred koncem leta. Sodim tudi, da kolektiv »Straže« ni samostojno sklepal o priključitvi k »Mercatorju«. Storil je tisto, kar je želel njihov direktor. Če bi se njegovi interesi zaradi česar koli spremenili, sem prepričan, da bi bil rezultat glasovanja lahko tudi popolnoma nasproten.«

Sekretar občinskega komiteja ZKS Novo mesto tovariš NIKO THORŽEVSKIJ:

»Reorganizacija bi bila zaključena že prej, če ne bi bilo prenekaterih subjektivnih interesov. Na kratko: gre za stolčke. Sodim, da je

PLANIRAJO NAJ TISTI, KI RAZPOLAGAJO Z MATERIALNIMI SREDSTVI

Tovariš **Marko Kamenšek** je predvsem govoril o gospodarskem planiranju.

Skrb za človeka-proizvajalca nam namreč nalaga stalno dolžnost, bedimo nad pogoji, v katerih dela, da stalno proučujemo pogoje gospodarjenja, torej celotni gospodarski instrumentarij, pa čeprav moramo zato prestati marsikakšno bridko s strani nekaterih, ki še vedno menijo, da so poklicani upravljati včasih »v imenu delovnega ljudstva«, včasih »v imenu tega ali onega upravnega vodstva«, včasih pa kar v imenu določenih interesov« (državnih ali lokalnih).

Dosedanji sistem planiranja pa je sijajna skrivalnica za vzdrževanje in obnavljanje takih teženj.

V skladu z našim gospodarskim razvojem v zadnjem desetletju smo na primer prenehali z detajlnim blagovnim planiraranjem. Danes že skoraj ni tovarne v državi, v kateri bi lahko rekli, toliko merskih enot blaga bomo proizvedli. Zelo dobro pa vedo, kakšen mora biti finančni učinek njihove proizvodnje. Močno pa se je razvil sistem finančnega planiranja. V tem grmu tiči zajec. Naši finančni plani še vedno nosijo pečat v finančnih pokazateljih izraženih blagovnih planov.

Staro plansko planiranje postaja čedalje bolj škodljivo. Naj naštejem nekaj takih bolečih planskih tvorov na našem gospodarskem organizmu:

— izvoz naše lesne industrije pada, ker ta iz objektivnih razlogov ni sposobna vzdrževati takega izvoza, kot je bil v preteklosti, ko rentabilnostni račun ni bil primaren. Letošnji zvezni plan pa predvideva, naj bi lesna industrija sodelovala v našem celotnem izvozu 530-odstotno.

Do nedavnega so v socialistični ekonomski teoriji govorili o planu kot o osnovnem zakonu socialističnega gospodarstva. Edino blagovno finančni plan naj bi namreč zagotovil skladnost razvoja posameznih področij, skladnost razvoja med panogami in v panogah ter obvladovanje zakona vrednosti in s tem realnost narodno-gospodarskih bilanc. Zdaj pa se vprašajmo, ali takšno plansko predvidevanje, kot sem ga prej navedel, sploh zagotavlja katero izmed osnovnih teoretskih zahtev, ki naj plan omogoča. Ali morda zagotavlja skladnost razvoja področij? Ne! Ali zagotavlja skladnost med panogami? Ne, ruši to skladnost in skuša panogo izkoriščati v imenu drugih. Ali bo s tem dosežena skladnost v panogi sami? Kako naj bi bila? Ali pa bo morda s tem zagotovljen instrument za obvladovanje zakona vrednosti? Če s takim ukrepom posilimo zakon vrednosti, s tem še ni rečeno, da ga bomo obvladali. Nasprotno, oddaljujemo se od našega osnovnega cilja, da bi vključili našo lesno industrijo v svetovno tržišče

— Drug primer: Prispevek na izredni dohodek. Ali pomaga vskladiti odnose med panogami ali v panogah? Ne, nasprotno, tiste proizvajalce, ki s starimi, iztrošenimi proizvajalnimi sredstvi dosegajo velik delovni učinek, udari z vso trdoto, ne prizadene pa onih, ki pri modernih osnovnih sredstvih dosegajo nizko produktivnost.

Kako to, da se je ta naš bivši osnovni zakon socialističnega gospodarstva tako povampiril? Odgovor je lahek: dokler je služil za obvladovanje zakona vrednosti in ustvarjanja skladnosti med področji, panogami in v panogah, je bil spoštovanja vreden osnovni zakon. Ko pa je te okvire prešel in začel služiti interesom, predvsem fiskalnim, pa je prešel v protislovje s samim seboj. In rešitev: planirajo oziroma programirajo naj oni, ki razpolagajo s sredstvi, in to le s svojimi sredstvi. Zato naj plan ali program teritorialne enote ne bo več »svaštarnica«, temveč naj se v njem odgovori na to, kje in kako bomo vsklajevali proizvodne odnose in obvladovali zakon vrednosti, odpasti pa morajo iz njega vsi instrumenti fiskalnega značaja in detajlno blagovno oziroma objektivno planiranje, ki so se skozi stranska vrata vtihotapili v naše plane za dosego določenih interesov, ki pa niso interesi upravljavcev.

Marko Kamenšek

NALOGE SINDIKATOV V JAVNI UPRAVI

O samoupravljanju in delitvi dohodka v javnih službah so govorili **Vinko Kastelic, Stane Oblak in Miljutin Mužič.**

Tovariš Kastelic je poudaril, da že imamo določene kategorije javnih služb, ki so že izdelale pravilnike o delitvi dohodka in svoje predpise ter se bolj ali manj uspešno upirajo administrativnim težnjam. V veliki večini javnih služb pa je stvar popolnoma drugačna, kajti, kot ugotavljamo, novega sistema delitve ni moč uveljaviti, ker stari zakon o javnih uslužbencih še velja, novih predpisov pa ni. Hkrati pa ugotavljamo, da smo lahko občutno povečali prejemke javnih uslužbencev. S tem smo seveda kršili zakon, ne moremo pa ga, kot kaže, prekršiti tako, da bi sprejeli pravilnike.

Stane Oblak je med drugim dejal, da se nekatere javne službe, med njimi tudi Narodna banka, nikakor ne morejo otresti strogega centralističnega upravljanja, kljub jasnim smernicam za nadaljnjo decentralizacijo in demokratizacijo na vseh področjih družbene dejavnosti. Togo in prepočasno obravnavanje obširnega gradiva s področja delovnih odnosov javnih uslužbencev in o njihovi ekonomski osnovi zasluži ostro kritiko. V kolektivih čestokrat obravnavajo ta vprašanja in iščejo vzroke, ki zavirajo decentralizacijo in uveljavljanje samoupravljanja v javni upravi ter ugotavljajo, da so še vedno močne težnje po strogem centralističnem in birokratskem upravljanju.

Vinko Kastelic

Tovariš Miljutin Mužič pa je poudaril, da je v tem procesu pomembna vloga sindikalnih organizacij. Dejstvo je, da so bile sindikalne organizacije v javni upravi zaradi sistema upravljanja v pretežni meri usmerjene k obravnavanju problemov, ki so v bistvu degradirali njihovo politično vlogo na reševanje socialnih in podobnih vprašanj. Sedanji proces uveljavljanja samoupravljanja v javni upravi pa daje sindikalnim organizacijam bogato in široko vsebino dela.

NOTRANJA ZAKONODAJA NAJ BO STVAR VSEH DELAVCEV

»V nekaterih podjetjih so bili pravilniki in merila tako komplicirani, da jih je preprosti delavec zelo težko razumel. Šele na podlagi praktičnih prvih izračunov so ugotavljali, da so posamezna merila nepravilna oziroma da merila namenoma ali nenamenoma zagotavljajo določenim službam v podjetju večji delež na osebnem dohodku ali večji delež na čistem dohodku, kakor pa je to ekvivalent v zvezi z vloženim delom in doseženimi uspehi. Pred tem smo skušali v nove pravilnike vključiti nekatere neobjektivne premijske osnove iz starih pravilnikov, faktorje za razna delovna mesta. Kljub vsemu temu pa lahko ugotavljamo mnogo pozitivnih rezultatov glede spremenjene notranje delitve dohodka, predvsem drugačen odnos do dela in gospodarjenja ter upravljanja z družbenimi sredstvi, večjo kontrolo neposrednih proizvajalcev. Miselnost je spremenjena v tem, da član kolektiva ni samo proizvajalec, temveč da dejansko postaja zavestni soustvarjalec in samoupravljavec v podjetju. Žal pa tega ne moremo trditi za vsa podjetja.«

Iz razprave
CIRILA MIKLA

*

Predvsem je treba reči, da mnogo podjetij ni upoštevalo zelo jasnih stališč političnih forumov o nujnosti najtesnejšega sodelovanja vseh članov delovnih kolektivov v nadaljnji graditvi delavske zakonodaje. Odgovorni činitelji teh gospodarskih organizacij so smatrali izdelavo predpisov za izključno stvar strokovnih kadrov. Tu in tam so sicer pritegnili tudi ožja vodstva ekonomskih enot, kar pa seveda ni dovolj. Imamo celo primere, ko so odgovorni tovariši izdelovanje osnutkov prepustili skoraj v celoti zunanjim strokovnim delavcem. Prav zaradi takšne prakse v predpisih, v pravilnikih, niso prišle dovolj do izraza tiste težnje proizvajalcev, ki so bile skozi vse minulo leto v središču pozornosti in v središču živahnih razprav. Še slabše glede tega je v tistih podjetjih, kjer so predpise kopirali od drugih gospodarskih organizacij. Kjer so predpise pripravljali v zaprtih krogih, niso dali proizvajalcem možnosti, da bi se seznanili s celotnim gradivom. V nekaterih podjetjih moraš imeti posebne zveze, da prideš do izvoda enega ali drugega pravilnika, ker jih hranijo kot strogo zaupne listine. Dobiš ga lahko samo pri direktorju, računovodji, sekretarju podjetja — do predsednika delavskega sveta pa običajno ta pravica več ne seže.

Iz razprave
MARIJE VOGRIČ

DRŽAVLJAN IN ZDRAVSTVO

Zdravstvena služba ne sme biti odvisna samo od želja posameznikov, pa naj je ta posameznik bolnik ali zdravstveni delavec, ampak mora biti odraz možnosti subjektivnih in objektivnih pogojev, ki jih ima določena skupnost, kjer zdravstvena služba deluje. V prihodnje bomo morali posvetiti veliko več pažnje tudi pogodbam, ki jih sklepajo zdravstveni zavodi z raznimi partnerji, ki naj sodelujejo pri oblikovanju dohodka. Če želimo, da bi bil dohodek v zdravstveni ustanovi, s tem pa tudi osebni dohodek, odvisen predvsem od zadovoljstva državljanov, potem moramo sprostiti vse sile, ki lahko vplivajo na to, da bo kvaliteta dela odvisna od državljanov samih. Zato sem globoko prepričan, da bodo v prihodnje morali poleg raznih družbenih organizacij odigrati svojo vlogo tudi državljani na zborih proizvajalcev.

Iz razprave
dr. RADIVOJA OZWALDA

ZDRAVSTVO SKOZI BOLNIKOVA OČALA

Ceneno opravičevanje

Od neke bolnice smo prejeli pismo, ki ga v celoti objavljamo: *»Pred nedavnim sem bila v bolnišnici. Ob prihodu so me preoblekli v zmečkano srajco starega kroja in nedoločljive barve ter v nič manj zmečkano haljo s cvetočimi rokavi. Svojega perila nisem smela obleči iz higenskih razlogov, kakor so rekle bolničarke in se zraven hahljale moji čudni metamorfozi, ki me je spominjala na okupacijske zapore.*

Očitno niti prevlek nimajo dovolj, zakaj žimnato blazino so mi neprevlečeno podložili pod rjuho. Vrat mi je hromel od trdega zglavja, vendar sem vztrajno čemela pod odejo, ker sredi novembra še niso ogrevali bolniških sob, če odštejem medlo toplino, ki je prihajala k nam iz ogrevanih hodnikov.

Se vam zdi to v skladu z novim zakonom o zdravstvenem varstvu in z njegovim temeljnim načelom o povečani skrbi za bolnika?«

Podatke smo preverili in ugotovili, da v sorodni bolnišnici, kjer je oskrbni dan za štiri sto dinarjev dražji, ne nudijo bolnikom nič večjega udobja.

Na videz gre za droben problem, končno je važno predvsem to, da v bolnišnici pozdravijo. — Vendar je ta pojav tako pogosten, da ne moremo brezbrižno mimo njega. Predvsem še zaradi vzrokov, ki zadirajo v samo oblikovanje dohodka v zdravstvenih zavodih, v njegovo delitev, v premajhno družbeno intervencijo pri urejanju zdravstvene službe skladno s predpisi.

O STISKAŠTVU IN POHLEPNOSTI

Nezakurjene sobe, pokvarjeni zvonci ob bolniških posteljah, prezgodaj ugasle luči, vse to so poleg siromašnega posteljnega in osebnega perila vsakdanjost v naših bolnišnicah. Vodstvo jih opravičujejo s premajhnimi dohodki. Če bi več denarja porabili za te reči, bi ga zmanjkalo za zdravila in dobro hrano. Med zli izbirajo pač manjša.

Najbrž bi bolniki ravno tako ravnali. Prvo je zdravje, potem šele udobje. Še prej pa bi se verjetno vprašali: ZAKAJ SO DOHODKI BOLNIŠNIČ PREMAJHNI? Postelje so namreč skoraj nenehno zasedene.

Vodstva bi na to vprašanje čisto drugače odgovorila kakor zavodi za okrajno zavarovanje, ki plačujejo 95 % njihovih uslug. Od prvih bi zvedeli, da so cene za oskrbni dan prenizke in da so zavodi za socialno zavarovanje stiskači, ki ščitijo predvsem lastne interese. »Obtoženci« pa imajo v obrambo tudi marsikaj povedati, kar »tožnikom« zmanjšuje hvalo in ugled.

Za nas, zavarovance, so ti konflikti toliko zanimivi, kolikor smo zaradi njih prikrajšani pri zdravstvenih uslugah.

Po podatkih republiškega zavoda za socialno zavarovanje so se izdatki za zdravstveno varstvo letos povečali za 45 % oziroma za sedem milijard (18:25). To ravno ne govori o prevelikem stiškaštvu plačnikov, kvečjemu nasprotno spričo toge in administrativno določene prispevne stopnje za zdravstveno zavarovanje.

Teh sedem milijard pa so zdravstveni kolektivi v glavnem porabili za povečanje osebnih dohodkov. Razumljivo, da so zato na tesnem z denarjem. Podražila so se namreč tudi zdravila, sanitetni material in režijski stroški.

Analiza republiškega sveta za zdravstvo kaže, da znašajo osebni dohodki zdravnikov za *desetурno* delo najmanj 95.000 dinarjev na mesec in torej daleč presegajo povprečje fakultetno izobraženih strokovnjakov v gospodarstvu (četudi bi odšteli dohodke za nadurno delo).

PAPIRNATE PRAVICE

Cene zdravstvenih storitev so določene sporazumno med ponudnikom — zdravstvenim zavodom in plačnikom (bolje posrednikom), okrajnim zavodom za socialno zavarovanje, in sicer na podlagi osebnih izdatkov, stroškov za zdravila, sanitetni material, prehrano, režijo in amortizacijo.

Kalkulacije so sestavili zdravstveni kolektivi (beri: zdravstveni delavci), vendar ne po preciznih izračunih. Ta napaka seveda ni mogla ostati brez posledic. Še bolj pa se je stvar zapletla v tistih zdravstvenih zavodih, ki pri plačnikih niso prodrli s predlagano ceno. Dohodki so v resnici premajhni za kritje vseh stroškov, medtem ko za razne izboljšave zmanjka denarja.

V obeh primerih se lahko vprašamo, ali bi do tega prišlo, če bi upravljavci in zavarovanci uveljavljali pravice, ki nam jih dajeta splošni zakon o organizaciji zdravstvene službe in republiški zakon o zdravstvenem varstvu.

Najbrž ne.

Cena za oskrbni dan je v stacionarnih zdravstvenih zavodih osnova finančnega načrta. Po novih predpisih sestavi osnutek upravni odbor, sprejme pa ga svet. Oba bi morala potemtakem temeljito presoditi, ali predlagane cene ustrezajo in ali so plod preciznih ekonomskih izračunov.

Nerealne kalkulacije so torej tesno povezane s šibkim delavskim in družbenim upravljanjem v zdravstvenih zavodih.

Vzroki, da zavodi za socialno zavarovanje neupravičeno znižujejo predlagane cene, so prav tako globlji, kakor je očitano stiskaštvo.

Prvič: pri sklepanju pogodb med zdravstvenimi zavodi in zavodi za socialno zavarovanje so sodelovali samo predstavniki ponudnikov in upravnega aparata plačnikov, malokje pa so bile zraven skupščine socialnega zavarovanja in občinskega ljudskega odbora, ki naj bi ščitile interese zavarovancev.

Drugič: Če se predstavniki zdravstvenih zavodov niso strinjali z znižanjem predlaganih cen, bi lahko preko občinske arbitraže uveljavili svoje zahteve. Seveda z ustrezno argumentacijo. Te pravice pa se ni poslužil menda noben zdravstveni kolektiv! Po »liniji najmanjšega odpora«.

V ozadju tega tiči, prav tako kakor v ozadju nerealnih kalkulacij, premajhna družbena intervencija. Del krivde pade tudi na nas, zavarovance, ki preko svojih predstavnikov v skladih socialnega zavarovanje ne uveljavljamo upravičenih zahtev do boljšega zdravljenja.

NEDOTAKLJIVOST?

Seveda niso cene alfa in omega večje ali manjše materialne skrbi za bolnika, četudi zdravstveni kolektivi tako trdijo. Nedvomno igrajo veliko vlogo, ne pa odločilno. V enaki meri bi kazalo kritično preceniti notranjo delitev dohodka.

Prva slaba stran tega je, da so zdravstveni kolektivi sestavili (ali prepisali) pravilnike o delitvi osebnih dohodkov, preden so proučili finančno stanje svojih zavodov in si zagotovili nove vire dohodka, s katerimi bi lahko opravičili velik porast zaslužkov.

Razumljivo je, da so zaradi tega morali skrčiti svoje sklade na minimum, med drugim tudi poslovni sklad, iz katerega črpajo sredstva za pernate blazine, električno razsvetljavo, perilo itd., itd.

Ne samo to, vse prihranke v poslovanju — torej čisti dohodek — smejo uporabiti za povečanje osebnih dohodkov. Če na primer manj porabijo za kurjavo, jim več ostane za dviganje osebnega standarda.

To pa so zelo spolzka tla! Kaj lahko spodrsne na njih skrb za bolnika in se omeji zgolj na najnujnejše, da ostane kolektivu več čistega dohodka.

Novi zdravstveni predpisi sicer postavljajo proti temu močne branike, ki pa se jih na splošno premalo poslužujemo.

Samo eno vprašanje: kolikokrat se na primer zunanji člani svetov (organov družbenega upravljanja v zdravstvu) prišli v zdravstvene zavode razen na seje? Pa so po zakonu dolžno skrbeti, da zavodi v redu izpolnjujejo svoje naloge. Ali jim lahko dajejo smernice za delo, če ne poznajo notranjih razmer?

V zdravstvenih ustanovah tudi ne boste srečali predstavnikov zdravstvenih centrov, medtem ko zavodi za socialno zavarovanje poredkoma pošiljajo tja komisije, ki naj bi pregledale poslovanje in skrb za bolnika.

In spet smo tam, kakor pri določevanju cen za zdravstvene storitve: družbena intervencija ni zadostna; niti s strani zainteresiranih samoupravnih organov, niti s strani raznih zavodov. Državljani bi seveda lahko neposredno uveljavljali svoje pravice, če z zdravljenjem nismo zadovoljni, saj nam zakon to dopušča. Toda za zdaj naša osveščenost še ni tako razvita, morda prav zato, ker je nihče ne spodbuja in ker se na lastni koži prepričujemo, da se kljub vsem novostim v zdravstveni zakonodaji praksa še ni veliko spremenila.

M. K.

zrelost naših kolektivov večja, kot pa to kažeta postopanje in miselnost vodilnih tovarišev iz trgovskih podjetij.

Zanimivi so rezultati glasovanja: pri podjetju »Prehrana« so od 32 zaposlenih nasprotovali združitvi le trije; med njimi direktor, ena poslovodkinja in še ena tovarišica. Pri »Standardu« se je od 19 zaposlenih pet tovarišev vzdrževalo glasovanja. Med njimi sta bila direktor in predsednik sindikata itd.«

Predsednik ObO SZDL in sekretar ObK ZKS sta posebej poudarila, da obsojata način glasovanja na sestanku kolektiva» Straže«, če je bilo res tako, kot pripovedujejo.

V STRAŽI PRAVIJO: »GREMO DO KONCA!«

Za mnenje smo povprašali še predsednika OSS Novo mesto tovariša **Ludvika Kebeta** in tajnika ObSS Novo mesto tovariša **Staneta Zupančiča.** Njuna odgovora sta bila skoraj istovetna. Na kratko:

»Združitev je bila izvedena bliskovito, brez temeljitih razprav v kolektivih. Sindikat z vsem tem sploh ni bil seznanjen.«

Kaj pa pravijo v trgovskem podjetju »Straža«?

Direktor VIKTOR ŠTRUMBELJ in predsednik delavskega sveta FRANC MLINAR sta povedala:

»Res smo nameravali, da bi glasovali za priključitev k novomeškemu podjetju. Takoj pa smo izrazili dvome v perspektivo podjetja »B«, kamor naj bi se priključili. Prav tako nismo vedeli, kako bo s skladišči, s prevoznim parkom, kakšno bo vodstvo itd. Drugače pa je podjetjem »Mercator«. To je solidno podjetje, s katerim že dolgo sodelujemo; vemo, da je dobro organizirano. Razen tega nam kreditira tri četrtine potrebnih obratnih sredstev. Po drugi strani imamo z novomeško občino in z novomeškimi trgovci predvsem slabe izkušnje. Ko smo torej zvedeli, da se lahko priključimo k »Mercatorju«, smo se tako tudi odločili. Kajti tukaj vidimo perspektivo, pri novomeškem podjetju pa ne.«

Tovarišica ANICA REBOLJ, trgovska pomočnica pa je dejala: »Ko je bil sestanek, ki ga je sklicala SZDL, so nas iskali po domovih. Na tem sestanku je predsednik občine rekel, da Straža kot kraj, glede na majhne možnosti, od občine ne more dosti pričakovati. Če pa se trgovina ne misli priključiti, pa sploh ne bomo nič dobili. Občinski odbornik z našega področja, tovariš Erno Šali je dopolnil predsednika s tem, da se na občinskih sejah ne bo upal potegovati za nas — mislil je kraj Straža — če bomo mi glasovali proti.«

ZAKLJUČEK NA PODLAGI URADNIH PODATKOV

Poglejmo še kratek rezime »primera« Straža, kot ga lahko izluščimo iz poročila o namenih in poteku reorganizacije, ki ga je za potrebe raznih organov pripravilo predsedstvo ObLO Novo mesto.

Ko je uvodoma poudarjeno, da se je ObLO Novo mesto na podlagi zahtev zborov volivcev in sklepov družbenih in političnih organizacij odločil za kompleksno obravnavo in rešitev problema trgovine v občini, poročilo dalje navaja, da je trgovinska zbornica za okraj Novo mesto v mesecu oktobru 1961 sklical prvi sestanek direktorjev in predsednikov DS prizadetih podjetij. Sklepe in priporočila je ta konferenca posredovala občinskemu svetu za blagovni promet, ki je imenoval posebno komisijo za pripravo konkretnih sklepov. Ta komisija je decembra zasedala na trgovinski zbornici in izdelala predloge za občinski ljudski odbor. V komisiji so sodelovali vsi direktorji in predsedniki DS vseh prizadetih podjetij, ki so se s predlogom reorganizacije strinjali. O predlogu so razpravljali tudi aktivi komunistov po podjetjih in sindikalni predstavniki podjetij, ki jih je na posvetovanje sklical ObLO Novo mesto. Nihče od teh ni imel načelnih pripomb. Celotno problematiko so obravnavali tudi zbori volivcev. Od 73 zborov volivcev je ObLO Novo mesto pred zadnjo sejo dobil 50 odgovorov. Reorganizaciji je — brez utemeljitve — nasprotoval en sam zbor volivcev. Po vsem tem so o združevanju razpravljali delavski sveti in nazadnje občinski ljudski odbor.

Taki utemeljitvi, ki se zdi prepričljiva, velja dodati še nekaj podatkov.

● Upravni aparat ObLO Novo mesto je razposlal odbornikom gradivo za sejo dne 20. decembra. Iz gradiva je razvidno, da je reorganizacija utemeljena stvar, ki jo je treba le potrditi. Predsednik OSS Novo mesto, tajnik ObSS Novo mesto, več tovarišev iz podjetja Straža, pa tudi sekretar občinskega komiteja ZKS pa so povedali, da so kolektivi sklepali o združitvi v zadnjem tednu pred sejo ObLO, to je v dneh med 20. in 28. XII. Drugače rečeno: upravni aparat na občini je predvideval, da bo združevanje povsod šlo kar najbolj lepo in gladko. Očitno je tudi, da je bila združitev izvršena zelo naglo ter brez temeljitih razprav v kolektivih.

● Reorganizacija, ki so jo obravnavali zbori volivcev, je bila zamišljena v drugačnem (manjšem) obsegu, kot pa je bila dejansko izvedena. To je razvidno iz gradiva za zbore volivcev. Sklicevanje nanje torej ni docela utemeljeno.

● Odborniki ObLO Novo mesto na seji, to je uradno, niso bili obveščeni o primeru kolektiva »Straže«. Rečeno je namreč bilo, da se vsi kolektivi strinjajo z združitvijo, da pa imajo določene pripombe. Nihče pa ni glasno in jasno povedal, da se je kolektiv »Straže« že odločil drugače (za pripojitev k »Mercatorju«) in da je dan pred sejo ObLO Novo mesto na omenjeni način preklical svojo odločitev.

Nadaljnji komentar menda ni več potreben.

MILAN GOVEKAR

KALEIDOSKOP

ČLOVEK NI ŠTEVILKA

Ni bil zraven, ko so se pogovarjali o njem. In dobro, da ni slišal besed, ki bi ga živo zadele, čeprav ga nihče ni hotel žaliti.

»Ekonomska enota se ga hoče znebiti,« je začel eden izmed članov delavskega sveta, »ne more toliko delati kakor drugi delavci...«

On pa zdrav, čvrst delavec. In družino ima, mlado ženo in dvoje otrok, s katerimi srečno živi, čeprav jih ni še nikdar — videl. Že dolga leta je slep.

»Po mojem ne more več ostati v tovarni,« je nadaljeval diskutant, »katera enota bi ga pa vzela? Podporo naj mu dajo, pa naj ostane doma...«

Za trenutek je utihnil in čakal, da mu kdo prikima, potem je kakor v lastno obrambo nadaljeval:

»Nič nimam zoper njega, ampak gospodarska računica...«

»Se pravi, da naj zaradi gospodarske računice vržemo človeka, ki rad dela, na cesto?« je ogorčeno izbruhnil drug delavec, »prekleto, nehajmo že enkrat vse gledati skozi dinar. Kako bi se pa ti počutil, če bi te posadili na zapeček? Ti seveda vidiš, dela pa morda on raje kakor ti.«

Ta preprosti krik po človečnosti je vzdramil omizje. Končno je res, so rekli, človek ni številka, da bi jo premetaval, kakor se ti zljubi. Vendar so skušali ugoditi tudi ekonomski enoti, v kateri dela slepec. Naročili so komisiji za varstvo žena, invalidov in mladine, naj pregleda vsa delovna mesta in najde zanj primernejše delo.

Na naslednji seji je delavski svet zvedel, da namera ni uspela. Komisija je pismeno sporočila, da bi se invalid težko navadil drugih opravil in predlagala, naj ostane tam, kjer je.

»Saj sem rekel,« je samozadovoljno dejal tisti član, ki je na prejšnji seji vztrajal, naj ga odpuste, »nihče ga ne bo vzel...«

Več ni utegnil povedati, kajti tokrat se mu je postavila po robu vsaj polovica omizja.

In zapisnikarica je pod točko Razno zapisala: Delavski svet je sklenil ustanoviti centralni sklad za dopolnilne dohodke invalidov in starejših delavcev, ki zaradi zmanjšanih telesnih sposobnosti ne morejo pri delu dohitevati drugih. Ekonomske enote naj jim priznajo toliko osebnega dohodka, kot jim gre za opravljeno delo, razliko povprečnih zaslužkov pa se izplača iz centralnega sklada.«

Suhoparne besede, toda močan obrambni zid zoper poniževanje, krutost in nečlovečnost, ki tako pogosto spremljajo prizadevanja po večji proizvodnosti in boljšemu gospodarjenju.

V PASTI

Tovarišica ta in ta, ki v službenem času vzgaja tuje otroke, v prostem pa dva svoja, je vsa iz sebe.

»Denarja ne pobiramo na cesti,« vije roke, »kje naj pa vzamem osemnajst tisoč na mesec za vrtec? Recite, če je to socialistično? Človeka hočejo prisiliti, da se loči od otrok in jih pošlje k žlahti na kmete, dokler ne zrastejo. Meni ne kaže drugega...«

Ne vprašujte, koliko zaslužita z možem na mesec. Na psu sta, kakor družina nekvalificiranega delavca. Čisto zares. Kaj pa mislite, hišo sta si zgradila in banka jima sedi na vratu, potem sta kupila še avto. Na obroke, seveda. In zdaj ti pride še občina s tako nesocialističnim sklepom o vrtcih.

Z možem sta organizirala večurno družinsko posvetovanje o gospodinjskem proračunu, grizla svinčnik in iskala izhod iz nove pasti. Da bi prodala hišo? Kje pa, pod tromostovje ne morejo iti, drugje pa zlepa ne dobiš strehe. Da bi avto prodala? Ne, ne, avto je tako rekoč nepogrešljiva komunikacijska naprava, posebno če človek ne stanuje v središču mesta. Mimogrede si v kinu, gledališču ali kavarni. In če se avtomobila navadiš, se brez njega počutiš kakor brez nog. Ne hiši ne avtomobilu se torej ni mogoče odreči. In tako, vidite, sta se odločila, da pošljeta otroke na kmete. S težkim srcem, seveda družinski proračun pa le ne bo prizadet, ker ju sorodniki ne bodo tako odirali kakor občina.

Tovarišica ta in ta srčno trpi, zakaj otroka ima rada. Tako grozno rada, da ju bo hodila vsako soboto obiskovat na kmete. V avtomobilu, brez katerega se ne da živeti.

Mogoče bo, iznajdljiva, kakršna je, našla pametno rešitev tudi za starše tistih otrok, ki jih vzgaja v uradnem času. Na primer za zakonske matere, ki zaslužijo dvajset tisoč na mesec, in naj bi dajale po dvajset tisoč tedensko za otroške jasli.

NERAZUMLJIVO

Med »dobre poslovne običaje«, ki veljajo v blagovnem prometu, spadajo tudi rabati in drugi popusti, ki jih na primer proizvajalci nudijo trgovini na debelo oziroma odjemalcem nasploh. Tako je že od nekdaj v navadi in prav zato, ker je zadeva že tradicionalna, bi človek pričakoval tudi dosledno ravnanje v praksi. Toda — trgovina je trgovina, industrija pa čisto nekaj drugega in razlika potemtakem mora obstajati. Trgovec in industrijsko podjetje — proizvajalec kot kupec, čeravno enako velikih količin, namreč nista vselej izenačena, če potrkata pri istem prodajalcu — proizvodnem podjetju.

In se zgodi to-le: v papirnico pridete trgovec-grosist in zastopnik podjetja, ki papir predeluje v razne tiskovine, embalažo in podobno. Trgovec bo dobil rabat, oni drugi pa ne. Pa čeprav bi kupil nekajkrat več. In ta drugi je že potuhtal, kaj mu je storiti. Kupuje pri grosistu, ki zasluži tudi na njegov račun. Toda plača manj, kot če bi kupoval naravnost pri proizvajalcu — papirnici! Pa recite, če je to razumljivo. In poskusite najti odgovor na vprašanje: ali je za prodajalca (proizvajalca) bolj važno, kakšno firmo ima kupec, ali to, koliko kupi. Prav isti prodajalci namreč trdijo, da odobravajo rabate tistim odjemalcem, ki največ kupujejo...

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. Podjetje Kamnik,Kamnik — MARIOLA KOBAL

2. Prosvetna delavka iz Most, Ljubljana — MARIOLA KOBAL

3. MEPA Maribor in sorodna papirna predelovalna podjetja — M. GOVEKAR

KAJ BI BILO, ČE BI... KAJ BI BILO ČE BI...

PISMO IZ PRIHODNOSTI

(OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

Tovariš urednik, Tvoje naročilo, naj po sledovih nekaterih predlogov in napovedi, kako bi kazalo urediti naše življenje — kot posebni dopisnik Vašega lista — odpotujem v prihodnost, sem izpolnil in zdaj Ti pošiljam svoje prvo poročilo.

I. Reorganizacija

Čeprav najnovejša reorganizacija gospodarskih organizacij še ni končana, se že pripravljajo na novo reorganizacijo že reorganiziranih podjetij, se pravi na združevanje že združenih gospodarskih organizacij. Izkazalo se je namreč, da je veliko bolj rentabilno, če, denimo, deset manjših podjetij združiš v enega velikega, zveznega, republiškega ali okrajnega, kajti potlej rabiš samo enega direktorja in enega računovodjo in tako naprej. Pri tem pa seveda niti ni tako važno, kakšna podjetja združuješ, predvsem je pomembno, da jih združuješ.

Bil sem na slavnostnem zborovanju, ki so ga sklicali ob ustanovitvi novega velekombinata »ČEKROZOB«, ki je nastal z združitvijo že združenih čevljarskih podjetij, Splošnega krojaštva in Tovarne zobotrebcev. Bilo je zares svečano, ljudje so nazdravljali novemu kombinatu in mu prerokovali sijajno bodočnost. Novi direktor, ki je napovedal, da bo poslej, ko ne bo več treh uprav, pač pa samo ena, vse drugače in veliko bolje, je žel burno odobravanje.

Sploh pa so reorganizacije postale sestavni del človekovega življenja.

II. Osebni dohodki

Človek prihodnosti ne pozna skrbi, kolikšni so lahko njegovi osebni dohodki. Sicer je rečeno, da imajo gospodarske organizacije in ustanove pravico in dolžnost, da same po svojem svobodnem preudarku kar najbolj demokratično določijo višino osebnih dohodkov. Toda, da ne bi imeli delavski sveti preveč dela in skrbi in da morda kaka gospodarska organizacija ali ustanova ne bi stopila iz vrste, so določeni okvirni razponi in »od — do«. Vsak ve, koliko mu pripada, zato ni jeze, sivih las in disciplinskih ukrepov. Če si vratar v zunanjetrgovinskem podjetju, veš, da imaš pravico do 25.000, kajti za zunanjetrgovinska podjetja je spričo njih pomembnosti predpisan najnižji osebni dohodek 25.000 in najvišji 100.000 dinarjev. Torej 1:4. Sam pa si kriv, če si na primer v Splošnem kleparstvu, kajti za Splošno kleparstvo je predpisan najnižji osebni dohodek 15.000 in najvišji 60.000 dinarjev, torej spet 1:4. Glavno je, da je razpon enak.

III. Predpisi

Sploh pa je v prihodnosti veliko predpisov in tako sleherni človek ve, kaj lahko stori in česa ne sme storiti, kaj je prav in kaj je narobe, kaj je progresivno in kaj nazadnjaško.

Recimo:

Predpisano je, da morajo v vseh gospodarskih organizacijah in ustanovah imeti pravilnike o delitvi osebnih in čistih dohodkov zaklenjene v posebnih vitrinah, direktorji pa morajo nositi ključ na posebni verižici, pritrjeni k pasu. Vitrino lahko odpro le takrat, ko vanjo položijo nove pravilnike, stare pa odnesejo v arhiv. Tako ni nobenih prepirov o tem, ali imajo sindikalni odborniki pravico, da pogledajo v pravilnike, ali te pravice nimajo.

Ljudje se tudi nič več ne razburjajo, če je kak direktor ali upravnik direktor ali upravnik dveh ali treh različnih gospodarskih organizacij. Predpisano je namreč, da si lahko direktor največ dveh velikih podjetij in največ treh majhnih. Lahko si direktor podjetja v Ljubljani in sorodnega ali pa tudi povsem različnega podjetja v Kopru, ne moreš pa biti hkrati še direktor podjetja v Mariboru, ker je od Ljubljane do Maribora več kot 120 kilometrov.

IV. Rotacija

Tudi sistem rotacije je odlično urejen. Sprejeto je bilo načelo, da nihče ne more biti direktor ali upravnik, predsednik delavskega sveta in upravnega odbora ali sindikalni odbornik dalj kot eno mandatno dobo. V istem podjetju. Lahko pa si v drugem. Tako si na primer lahko letos direktor podjetja za izdelovanje žlic, drugo leto boš direktor »Sadja in povrtnin«, medtem ko bo letošnji direktor »Sadja in povrtnin« postal direktor za izdelovanje žlic. In če je v občini pet gospodarskih organizacij, se torej pet direktorjev v petih letih zmenja na vseh direktorskih položajih in šesto leto si spet direktor podjetja za izdelovanje žlic.

Ker se je ta sistem izkazal kot zelo dober in spodbuden, ga bodo v kratkem uvedli tudi za predsednike delavskih svetov in upravnih odborov ter za sindikalne odbornike.

Tovariša, ki ga je izumil, pa so že odlikovali.

V. Kritika

Med ljudmi prihodnosti je izredno malo kritikastrov. Če kritiziraš, prav, vsak ima pravico, toda preden se odločiš za kritiko, temeljito premisliš, kaj in kako boš kritiziral. Če bodo kasnejše ugotovitve za to določene komisije dokazale, da se v kritiki nisi zmotil, te pohvalijo in če te trikrat pohvalijo, dobiš posebno diplomo. Če pa si se zmotil, te javno opozorijo in če te trikrat opozorijo, greš pred disciplinsko komisijo.

Kritikastrom je torej odklenkalo.

Se pa še dogajajo nepravilnosti in še je precej težav, kajti ta sistem še ni do kraja utečen.

Zgodilo se je na primer, da je človek kritiziral, potem pa so sestavili komisijo, ki je njegovo kritiko pretehtala in ugotovila, da ne drži in da se je zmotil. Opomnili so ga in ker je kar naprej trdil svoje, so ga še in še opominjali, dokler mu ni disciplanska komisija pokazala vrat. Nekaj tednov kasneje pa se je izkazalo, da sta se zmotili obe komisiji in da je imel kritik prav. Sicer je res, da so ga rehabilitirali, toda madež je na njem ostal in precej časa bo minilo, preden ga bo čisto spral.

Toda takšni primeri so redki in prav nič ne kazijo celotnega sistema kritiziranja.

VI. Legitimacije

Na svojem potovanju nisem imel nobenih težav, razen takrat, ko mi je vratar velekombinata »ČEKROZOB« ukazal, naj mu pokažem svojo osebno dokumentacijo. Dal sem mu legitimacijo, pa mu ni zadostovala. Hotel je imeti še potrdilo o nekaznovanju in knjižico osebnih dohodkov. In malo je manjkalo, da me ni napodil kot protidržavnega elementa, ker zahtevanih dokumentov nisem imel.

Človek prihodnosti vedno in povsod nosi s seboj v posebnem ovitku, ki mu ga je v ta namen poklonila družba, naslednje dokumente: osebno izkaznico, krstni list, izpisek iz državljanske knjige, potrdilo o nekaznovanju, poročni list (seveda, če je poročen), komunalni list, stanovanjsko pogodbo, potrdilo o plačanju komunalnega prispevka, članske izkaznice in knjižico osebnih dohodkov.

In zgodilo se je, da zaradi te knjižice, ki so jo uvedli pred nedavnim, zdaj ležim na bolniški postelji.

Povabili so me, naj se udeležim zborovanja, ki ga je sklicala Liga za obrambo človekovih svoboščin. Prišlo je zelo veliko ljudi in bili so tako razburjeni, da sem komaj dojel, za kaj gre. Govorniki so pozivali vse ljudi, ki nasprotujejo knjižicam osebnih dohodkov, naj se združijo v čvrsto organizacijo in se odločno zavzamejo za obrambo človekovih svoboščin. Kajti človek, ki mora vedno in povsod nositi s seboj knjižico osebnih dohodkov, v katero ti vpišejo tudi sleherni postranski zaslužek, ni svoboden. Niti ficka si ne more zadržati, vsak dan se mora legitimirati pred ženo in niti ene številke ne more popraviti, ker imajo poštarji in blagajniki posebne štampiljke, s katerimi odtisnejo, denimo 1313 dinarjev tvojega postranskega zaslužka.

Potlej so prišli na zborovanje tudi pristaši knjižic osebnih dohodkov, predvsem gospodinje, in ko se je najbolj odločna med njimi povzpela na govorniški oder, je v dvorani prišlo do huronskega kričanja in razgrajanja.

Znašel sem se sredi obeh sprtih taborov in niti pomislil nisem, da bi človek prihodnosti lahko reševal svoje probleme z metodami preteklosti.

Ko se je bitka končala, so me pobrali pod neko klopjo in me z rešilnim avtomobilom odpeljali v bolnico.

Zdaj ležim v popolni oskrbi zdravstvene službe in stanem socialno zavarovanje 8718 dinarjev na dan (toliko namreč velja oskrbni dan) in razmišljam o predlogu, ki ga bom, ko bom okreval, poslal na merodajno mesto. Predlagal bom namreč, da dajo slehernemu človeku še eno legitimacijo, po barvi katere bi bilo moč ugotoviti, kakšen je njegov odnos do fizičnega obračunavanja. Razgrajači naj bi imeli rdečo, tisti, ki se mikastijo samo v nujnih primerih, naj bi imeli zeleno, nasprotniki slehernega pretepa pa modro.

Upam, da bo moj predlog sprejet.

Januar 1963.

Vaš posebni dopisnik:
JANEZ VOLJČ

TUDI NA ODNOSE BO TREBA POMISLITI

Pred leti je hodil po sezonskih delih. Zdaj je odslužil vojaško obveznost... Ali bo tudi sedaj šel na sezonsko delo? Mogoče že, toda sezonskih delavcev skoraj ne sprejemajo več; sprejemajo »le« delavce, ki so pripravljeni delati daljšo dobo.

Rad bi se za stalno zaposlil. Toda... kje? Doma je namreč v Prekmurju, v pokrajini, kjer kljub prizadevanju težko dobiš zaposlitev... — Ali naj pojde »v Slovenijo«, kakor pravijo tam ljudem, ki odhajajo čez Muro... — Šel bi, toda doma ima le mater in sestro in nobena od njiju ni preveč zdrava. Zaposlitve pa je potreben, kajti na domači zemlji, ki je je malo, le s težavo shajaš...

Prijatelj mu sestavi prošnjo za zaposlitev in jo naslovita na podjetje, pred katerim je nedvomno lepa bodočnost: razširilo se je na več dejavnosti in kmalu bo stekla serijska proizvodnja.

Da bo bolj sigurno prošnje ne pošlje po pošti, pač pa jo osebno odnese v upravo, kjer se želi zaposliti, in jo izroči direktorju. Prebere in strese ramena; prošenj je mnogo, vseh pa le ne bo mogoče zaposliti. No nazadnje mu pove, da ni od njega odvisno, kdo bo sprejet, pač pa imajo v podjetju posebno komisijo iz delavcev, ki odloča koga sprejmejo za svojega sodelavca. Nekam zadovoljen je, ko odhaja, kajti dotlej mu še ni nihče povedal, da delavce sprejemajo delavci. Upa, da bo sprejet saj rad dela in poznajo ga kot prizadevnega delavca.

Čez nekaj tednov je obveščen, da je sprejet. Komisija je iz kopice prošenj izbrala njega in še štiri druge.

V delo se je kmalu vživel in njegov mojster ga hvali.

Oni dan pa se je zgodilo nekaj, kar ne bo zlahka pozabil: dobil je odpoved. Disciplinsko!

Bral je. Na odpovedi je pisalo, da je odpuščen, ker ni izpolnjeval nalog, ki mu jih je narekoval mojster...

Ne vemo, če je bil na obravnavi disciplinske komisije, kajti, če bi bil, odpovedi najbrž ne bi dobil. Komisija je pač na podlagi lažnega pripovedovanja sklenila, kar so ji narekovala pravila podjetja.

IZKAZALO PA SE JE, DA JE ODPUŠČEN PO NEDOLŽNEM!

Zakaj je bil pravzaprav odpuščen?

Delati je začel vsako jutro ob šestih in delal do dveh popoldne. Sprva je bil navaden delavec, pozneje pa so mu dajali že dela, ki jih po navadi opravljajo kvalificirani delavci.

On in njegov prijatelj, ki je bil tudi sprejet takrat kot on, sta končala z delom v svojem oddelku. Pospravila sta orodje, se umila in nekako ob pol treh zapuščala tovarniško dvorišče ter hitela domov. Toda naenkrat prihiti pred njiju delovodja, ki nima z njima kaj opraviti, saj je starešina transportnih delavcev in ju nahruli ter jima ukaže, da morata naložiti neko blago... Zavedala sta se, da to ni njuno delo, saj ima ta delovodja svoje delavce, ki delajo od 7. do 15. ure, zato se naročilu nista odzvala.

Vse to in še mnogo drugega sta povedala komisiji za odpust oziroma disciplinski komisiji (v tem podjetju je to ena in ista komisija). Tudi drugi delavci so povedali, kako je bilo; povedali so, da z delovodjem transporta ni moč delati, da je grob in ihtav, kriči nad delavci.

Nista bila kriva! Komisija je preklicala svoj sklep in spet sta se vrnila na svoji delovni mesti.

V kolektivu pa je tudi ostal delovodja transporta in podobnih dejavnosti. Ni še bil kaznovan, ker ima slab odnos do delavcev, ker preklinja delavce...

Podjetje se lepo razvija, toda to še ni dovolj: potrebno bo urediti tudi medsebojne odnose, ki so izredno slabi.

Š. SOBOČAN

RAZMIŠLJANJE O NAČRTU, KI BI GA BILO MOČ V MARSIČEM POSPLOŠITI

VSE GOVORI ZOPER RAZDROBLJENOST

ANALIZA SEDANJE RAZVOJNE STOPNJE SLOVENSKE LESNE INDUSTRIJE POSTAVLJA PREDVSEM DVOJE VPRAŠANJ:

● ALI JE BILA LESNI INDUSTRIJI Z NOVIMI INSTRUMENTI ZAGOTOVLJENA DOVOLJ TRDNA MATERIALNA OSNOVA ZA NJEN NADALJNJI RAZVOJ?

● ALI SEDANJA RAZDROBLJENOST TE PANOGE GOSPODARSTVA ZAGOTAVLJA EKONOMSKO INVESTIRANJE V NJEN NADALJNJI RAZVOJ?

IN MENDA NI POTREBNO POSEBEJ DOKAZOVATI, DA BO POTREBNO NA VPRAŠANJA ODGOVORITI IN SEVEDA — TUDI NEKAJ UKRENITI.

(Nadaljevanje s 1. strani)

● čeprav bi se naj v minulem letu povečal fizični obseg proizvodnje v lesni industriji za 13 %, bi se v primeru popolnega delovanja novih instrumentov povečala vrednost proizvodnje samo za 4,5 %

● čeprav bi v primeru popolnega delovanja novih instrumentov bila delitev dohodka med podjetje in lesno industrijo in družbo veliko ugodnejša, prispevek iz dohodka bi se zmanjšal za 41 %, pa bi se hkrati dohodek podjetij, namenjen za sklade, zmanjšal za 85,76 %.

Res, treba si je priznati, da je v minulem letu delitev dohodka med gospodarskimi organizacijami lesne industrije in družbo veliko ugodnejša, kot je bila doslej. Zato bo morda kdo pričakoval, da sedaj ostaja lesni industriji tudi veliko več investicijskih sredstev za njen nadaljnji razvoj. Vendar ne! **Dobršen del tega, pravzaprav precej več, kar puščajo eni instrumenti, pobero nekateri drugi: za finalno industrijo znižana obračunska vrednost dolarja, povečanje prometnega davka na notranjem in medfaznega prometnega davka na zunanjih tržiščih, spremenjena mera obresti na poslovni sklad, nadalje porast materialnih, režijskih in transportnih stroškov.** (Sicer je lesna industrija, približno ob lanskem polletju, dobila nekaj olajšav s predpisi o znižanju prometnega davka v predelavi iglavcev in znižanju cen za surovine ter z odlokom o natančni klasifikaciji surovin, vendar le-te niso bile tolikšne, da bi bistveno popravile njen položaj.) Toda podatki polletnih in še v veliko večji meri podatki obračunov za tretje tromesečje lani kažejo na občutno upadanje sredstev v skladih gospodarskih organizacij lesne industrije. O tem priča tudi to, da so mnoge gospodarske organizacije opustile številne izdelke za zunanja tržišča, ker bi jih sicer morale prodajati niže, kot pa so njihovi proizvodni stroški — s podražitvijo pa ti izdelki ne bi bili več konkurenčni na zunanjih tržiščih — o tem priča slednjič tudi to, da so imeli nekateri izvozniki ob polletju lani sklenjenih le 40 % pogodb v primeri z zaključki v enakem časovnem obdobju minulega leta.

NE SAMO V SPREMENJENIH INSTRUMENTIH, TUDI V NOTRANJIH REZERVAH SE SKRIVA MATERIALNA BAZA ZA RAZVOJ LESNE INDUSTRIJE

To bi potemtakem pomenilo, da je lesna industrija z novimi instrumenti izgubila tisto materialno osnovo, ki bi ji naj zagotavljala pospešen razvoj v prihodnje, da je prikrajšana za investicije v sodobnejšo opremo, prikrajšana pri sredstvih za strokovno izpopolnjevanje kadrov, za raziskovalno dejavnost... Po drugi strani pa bi to spet pomenilo postopno izgubljanje zunanjih tržišč, kar pa je za lesno industrijo toliko kot začetek konca, saj po dosedanjih ocenah presega finalna industrija potrebe nacionalne potrošnje v pohištvu za 30 %, pri stolih za 40 % in v galanteriji celo za 80 %. Izguba zunanjih tržišč pa je zelo daleč od družbenih interesov in tako lahko pričakujemo, da se bodo že v bližnji prihodnosti nekateri instrumenti bistveno spremenili v korist lesne industrije in njenega nadaljnjega razvoja.

Toda kljub obetom, da se bodo instrumenti spremenili, bo morala lesna industrija veliko skrbneje in veliko bolj načrtno kot doslej usmerjevati svoj nadaljnji razvoj. Materialno bazo pa bo morala začeti iskati tudi v tako imenovanih notranjih rezervah. In bržčas ne bo pretirana trditev, če rečemo, da so notranje rezerve te panoge gospodarstva precejšnje. Prav gotovo namreč ni izpodbudno za lesno industrijo, da še vedno vztraja v bolj ali manj obrtniškem načinu proizvodnje, da so stroji izkoriščeni samo 26 %, da je zanjo značilna velika razdrobljenost. Tudi o kaki večji mehanizaciji, avtomatizaciji, specializaciji in kooperaciji — seveda z nekaterimi častnimi izjemami v finalni ndustriji — še ne moremo govoriti. Nekaj takega, kaj pravzaprav lahko pomeni to odkrivanje notranjih rezerv, pa je moči razbrati iz načrta radovljiške občine, čigar osnovna teza je:

● lesno predelovalno industrijo na območju gornjesavske doline je mogoče v osmih letih rekonstruirati z lastnimi sredstvi, proizvodnjo pa pri tem iz pretežno primarne preusmeriti v pretežno finalno.

KONCENTRACIJA SUROVIN JE OSNOVA ZA SLEHERNO VEČJE INVESTIRANJE V LESNO INDUSTRIJO

Sodeč po sedanji razdrobljenosti slovenske lesne industrije, je bil njen dosedanji razvoj bolj posledica dediščine predvojnih let in politično teritorialnih interesov v povojnem gospodarstvu kot pa odraz proizvodne strukture posameznih gozdno gospodarskih območij, ki naj bi skladno s koncentracijo surovin odločala o razvoju in višini investicij v lesnopredelovalno industrijo, ki naj bi uravnovesila proizvodnjo in potrošnjo lesa. To značilno razdrobljenost potrjujejo tudi nekateri podatki — resda še izza dveh let nazaj, a do danes se številke vendarle niso še skoraj v ničemer spremenile: ob začetku leta 1959 je bilo v Sloveniji 182 žagarskih obratov, ali če ta podatek prenesemo v politično upravne enote: v celjskem okraju 20 žagarskih obratov, v goriškem 9, v koprskem 12, v kranjskem 27, v ljubljanskem 48, v mariborskem 41, v murskosoboškem 18 in v novomeškem okraju 7 žagarskih obratov. A da bo podoba razdrobljenosti slovenske lesne industrije še popolnejša, si oglejmo še nekatere nove podatke, prav tako iz začetka leta 1959: količina hlodovine, ki je odpadla v letu dni na eno žago v tem času, je bila v Sloveniji 4800 kubičnih metrov, v celjskem okraju 6300, v goriškem 5400, v koprskem 5300, v

kranjskem 4600, v ljubljanskem 5300, v mariborskem 4100, v murskosoboškem 1400 in novomeškem 10.000 kubičnih metrov. In če ob teh številkah povemo še to, da je kapaciteta enega samega sodobnega polnojarmenika preračunana na 10.000 do 15.000 kubičnih metrov hlodovine na leto v osemurnem delovnem času — medtem ko te kapacitete pri nas ni dosegel niti en obrat kot celota — potem je podoba razdrobljenosti in tudi zastarelosti osnovnih sredstev v slovenski lesni industriji popolna.

In skoraj tipičen odraz takšnih silnic, ki so odločale o dosedanjem razvoju lesno-predelovalne industrije na Slovenskem, je lesna industrija na območju drugega triglavskega gozdnega gospodarstva. Čeprav namreč gornjesavska dolina nakazuje tako po položaju kot po obsežnosti gozdov naravnost idealne pogoje za koncentracijo lesne mase in s tem tudi za koncentracijo in specializacijo lesne industrije, pa je zanjo vendarle značilna izredna razdrobljenost, nevsklajenost proizvodnega programa s sestavom surovinske baze in vse prevelika usmerjenost v primarno predelavo surovin.

Ob tem pa se nehote vsiljuje vprašanje, ki ga morda ob radovljiškem primeru z vso upravičenostjo lahko posplošimo na vso slovensko lesno industrijo: kako ob tolikšni razdrobljenosti, kjer ima vsaka gospodarska organizacija skromne sklade, zagotoviti sredstva za rekonstrukcijo že zdavnaj preživelih tehnoloških postopkov. Vsiljuje se vprašanje, kako doseči, da bodo te **investicije res rentabilne**, da bodo zagotavljale v resnici povečano proizvodnjo in s tem tudi znižanje proizvodnih stroškov? In slednjič: kako smotrno spreminjati razmerje med primarno in finalno proizvodnjo.

V radovljiški občini so na vsa zastavljena vprašanja odgovorili približno takole:

● ves nadaljnji razvoj in proizvodni program lesne industrije na tem področju mora biti v skladu s strukturo in zmogljivostjo gozdnega gospodarstva

● namesto sedanje razdrobljenosti lesno-predelovalne industrije eno samo podjetje.

RADOVLJIŠKI NAČRT NEKOLIKO POBLIŽE

Kot rečeno, lesno-predelovalna industrija gornjesavske doline naj bi bila v prihodnje zasnovana po enotnem proizvodnem programu, čigar osnova naj bi bila enovitost gozdno gospodarskega področja. Zato načrt predvideva, naj bi se združila vsa lesno-predelovalna podjetja — z izjemo podjetja Elan, ki nima na tem področju svoje surovinske baze — v eno samo podjetje. V primarni predelavi lesa naj bi namesto sedanjih enajstih žagarskih obratov bila samo dva, in to LIO Tomaž Godec v Bohinjski Bistrici in LIO Rečica pri Bledu ter ob njih nekaj tako imenovanih bazenskih žag.

Zakaj tolikšna koncentracija, je lahko zelo umestno vprašanje. Odgovor nanj pa nakazuje omenjeni načrt sam: gozdno gospodarsko območje je enovito in zato tudi surovinske baze ni moči ločevati na privatni sektor in splošno družbeni sektor. Taksacija pa je pokazala, da po odbitkih potreb prebivalstva in po odbitkih ožjih krajevnih potreb ostane na tem področju vsako leto za predelavo 142.000 kubičnih metrov hlodovine. Vsa ta lesna masa pa gravitira predvsem na omenjeni lokaciji. V zagovor tej koncentraciji pa načrt omenja predvsem naslednje prednosti: na obeh lokacijah so ugodni pogoji za dovoz surovine in odvoz predelanega lesa, tu je tudi dovolj delovne sile, ki že ima tradicijo in strokovno usposobljenost v primarni predelavi lesa. Razen tega pa omogoča ta koncentracija tudi primerno vskladiščenje in nego lesa, omogoča veliko bolj smotrno izkoriščanje lesne surovine, saj bi s predelovanjem doslej odpadnega materiala, ki se je izgubljal po najrazličnejših obratih, bilo moči povečati uporabno vrednost surovine od sedanjih 68 ali 70 odstotkov na približno 90 odstotkov.

Vsi ti argumenti, s katerimi v radovljiški občini zagovarjajo in utemeljujejo koncentracijo lesne industrije, pa hkrati govore, da bi bilo v celotni slovenski lesni industriji potrebno dodobra razmisliti o smotrnosti in nesmotrnosti sedanjega števila lesno-predelovalnih obratov. Še posebno zaradi tega, ker bi bilo potrebno vso lesno predelovalno industrijo rekonstruirati. In če bi v vseh 182 žagarskih obratih zamenjali sedanje polnojarmenike s sodobnimi, bi najbrž že samo pri osemurnem obratovanju prekoračili kapacitete, čeprav vse analize govore, da se rentabilno poslovanje začenja šele z drugo izmeno. In še in še bi bilo moči navajati argumente zoper sedanjo razdrobljenost v lesni industriji. Toda že samo teh nekaj dovolj zgovorno potrjuje misel o nekoliko večji koncentraciji.

Povrnimo se spet k radovljiškemu primeru.

Proizvodni program radovljiške lesne industrije naj bi v prihodnje upošteval predvsem načelo specializacije. Specializacija pa naj bi bila značilna že za primarno predelavo lesne mase. Podatek, da je od 142.000 kubičnih metrov hlodovine, namenjene za predelavo, kar 129.000 kubičnih metrov iglavcev, govori o realnosti te zamisli. Načrt pa tudi predvideva bistvene spremembe v odnosih med primarno in finalno proizvodnjo na tem področju: ob koncu rekonstrukcije naj bi se sedanje razmerje med primarno in finalno predelavo lesa, ki je sedaj 75 proti 25 odstotkom, spremenilo v razmerje 45 proti 55 odstotkom v korist finalne predelave lesa. Proizvodni program naj bi se sicer razširil, vendar naj bi bil v celoti specializiran. Tako naj bi bodoče lesno-industrijsko podjetje izdelovalo gradbene plošče, vratna krila in opaže, zaboje, sredice in panelke, ladijski pod, drobno galanterijo, drobno ambalažo, sekano ambalažo, strešne konstrukcije, različne transportne palete, stenske in stropne obloge, lesno volno, lesno moko in izdelke iz nje ter pohištvo iz lesa iglavcev, kot so na primer elementi za švedske kuhinje in podobno.

Zakaj tolikšna težnja v finalizacijo lesne industrije na tem območju, bo bržčas vsakomur razumljivo, če omenimo samo naslednje argumente: v primarni proizvodnji predstavlja vrednost vloženega dela samo 4 %, medtem ko vrednost surovine 60 %, pri kubičnem metru lesa je dobiček 3320 dinarjev, pri vratnih krilih pa 28.000 dinarjev, če pri kubičnem metru desk označimo devize z 1, potem narase njihova vrednost v kubičnem metru gradbenih plošč že na 2,2 in pri kubičnem metru vratnih kril celo na 3,5.

To pa so tudi osnovni argumenti, zakaj kljub sedanjemu razmeroma zelo ugodnemu slovenskemu razmerju med primarno in finalno industrijo, ki je označeno s 37 proti 63 odstotkom v korist finalne predelave z njim še vedno nismo zadovoljni. Toda bržčas bi bilo nesmiselno in hkrati tudi neekonomsko ob slehernem obratu primarne predelave snovati tudi finalno predelavo. Razmerje bi namreč bilo moči spreminjati tudi z bolj smotrnim vlaganjem sredstev v rekonstrukcijo proizvodnih postopkov, s specializacijo v proizvodnih programih in slednjič tudi s povečanjem odstotka izkoriščenosti osnovnih sredstev.

O prednostih združitve lesne industrije v radovljiški občini pa govore tudi nekateri drugi podatki. Združenemu podjetju — sodeč vsaj po realizaciji v letošnjem letu, bi namreč ostalo v skladih 127 milijonov dinarjev letno, kar bi skupno z amortizacijo 25 milijonov na leto bila dovolj trdna ekonomska osnova, da bi podjetje izvedlo rekonstrukcijo s povsem lastnimi sredstvi v osmih letih. Razen tega pa bi se z združitvijo podjetij zmanjšali tudi režijski stroški za približno 2 %, kar pomeni na leto kakih 30 milijonov prihranka. Podjetje bi imelo tudi veliko večjo možnost osvajati zunanja tržišča —in ker je LIP Bled že sedaj registriran kot samostojen izvoznik, bi lahko podjetje vsako leto prihranilo kakih 18 milijonov dinarjev, ki jih sedaj lesna industrija na tem področju plačuje posrednikom v izvozu. Med prednosti združitve pa sodi tudi to, da bi podjetje veliko laže lahko reševalo kadrovska vprašanja, hitreje in ceneje dvigalo strokovno usposobljenost kadrov, lahko bi osnovalo tudi raziskovalno službo surovin.

PREDNOSTI NE GRE PODCENJEVATI

Združevanja lesne industrije sicer ne kaže za vsako ceno in povsod uveljavljati, kot ga tudi ne gre à priori zavračati. Prej ali slej bo namreč treba narediti konec sedanji razdrobljenosti. Koncentracija — ki pa jo mora spremljati hkrati tudi decentralizacija sredstev — je ena izmed rešitev, za katere pravimo, da so na dlani. Še posebno zaradi tega, ker bi v tem primeru ostala lesni industriji veliko večja sredstva za rekonstrukcijo zastarelih tehnoloških postopkov — dovolj jasen dokaz je radovljiški primer — ker je tako še najlažja pot v mehanizacijo in avtomatizacijo, v specializacijo. In prav to slednje bo v bližnji prihodnosti treba doseči, ker je od tega odvisen uspeh na domačih in tujih tržiščih.

BOJAN SAMARIN

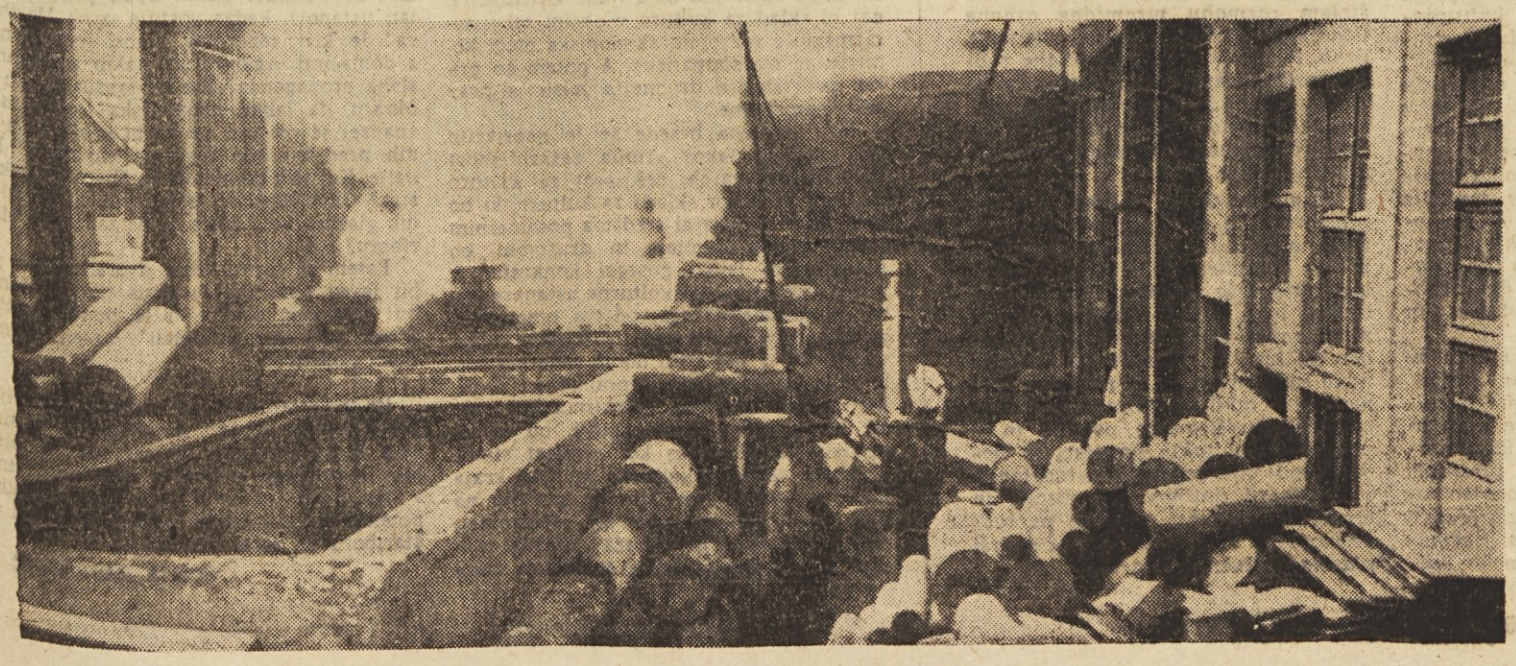

Ali je res v MARIBORU nastal »kratek stik« med publiko in kulturnimi ustanovami?

»Nikoli ne veš, koliko bo ljudi na predstavi. Računaš malo — pride jih dosti, upaš na polno dvorano — seva iz teme na pol prazna.«

»Ni jih, ker hodijo le v kino. Po zabavo!«

»Res? Kino dvorane so le 58 % zasedene. (?)«

»Mestna knjižnica? Publike dovolj – denarja premalo!«

»V komornem gledališču ‚nabito' prazna dvorana!«

»Gledalcev ni, ker v Fičku sediš udobneje kot v našem gledališču.«

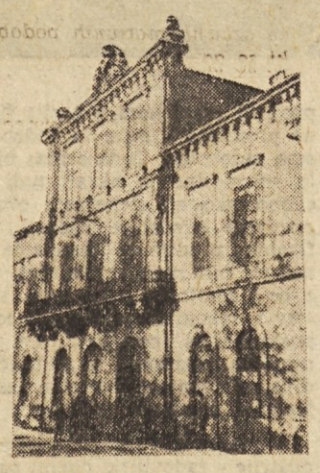

»Res? Povprečen obisk gledaliških predstav je vendar 85 %. (!)«

NAMESTO UVODA: Na področju občine Center delujejo pravzaprav vse glavne mariborske kulturne institucije. Dohodek vseh teh institucij v preteklem letu (razen SNG in Študijske knjižnice, ki sta okrajni ustanovi) je bil nekaj čez 40 milijonov din: 79 % iz občinskega proračuna (drugih virov ni bilo), 21 % so ustanove ustvarile lastnih sredstev. Iz občinskega proračuna je bilo lani 56,75 % sredstev namenjenih šolstvu, torej 4,2 % je namenjenih kulturnemu življenju (nekaj manj kot 32 milijonov din). In še en pokazatelj: povprečni letni porast narodnega dohodka v tej občini je 10 % do 12 %, proračunska sredstva, namenjena kulturnim ustanovam, ki so tudi že prejšnje gospodarsko leto sodile pod občino Center, pa so porastla za 18,8 %.

Zastavljeno drugače?

Kdo ugotavlja kulturne potrebe kraja, kakšne so te potrebe, kako so jim zadostile doslej kulturne institucije, kdo usmerja kulturno življenje kraja, ga analizira, načrtuje? Kakšne so želje in okus publike, kakšen obisk predstav, kako si kulturne ustanove pridobivajo novo publiko, kako si vsa ta vprašanja zastavljajo kolektivi kulturnih ustanov, njihovi samoupravni in družbeni organi, kje se ustvarja javno mnenje o kulturnem življenju v mariborskem središču, koliko o tem razpravljajo oblastveni, družbeni in politični organi občine, kakšna so pota, ki jih iščejo, da bi zadostili materialno osnovo rasti kulturnega življenja in kaj končno o vsem tem javen veter zanese tudi v naše delovne kolektive, njihove samoupravne organe, sindikalne podružnice? To so vprašanja, na katera smo v razgovoru širšega kroga mariborskih kulturnih, javnih in političnih delavcev iskali odgovora. Pravzaprav ne odgovora — tega bi bilo v takem obsegu preveč iskati naenkrat. Zato recimo raje — bil je pogovor, zanimiv pogovor.

In če se je recimo začel pogovor z razmišljanjem kulturnega delavca o bolj načelnem vprašanju, začnimo z njim.

Tisti, ki kakorkoli in kjerkoli vplivajo na usmerjanje kulturnega življenja, pravi, vodijo torej kulturno politiko kraja. Subjektivno vplivajo na ljudi, jim kažejo kulturne potrebe, toda ljudje niso vedno prepričani, da je tako res in prav. Nastaja torej protislovje med subjektivnimi napori in objektivnimi potrebami. Protislovje torej, ki hkrati gradi in razbija. To je zaskrbljujoče, pravi, ker prehajamo vse bolj v obdobje, ko bo zelo širok krog ljudi vplival na vlaganje sredstev za kulturno življenje. Zato ne zaupa »aritmetični demokraciji«, zgolj preštevanju glasov za in proti. In dalje, včasih pa so ljudje zopet vsi demokratično za neko recimo večjo kulturno investicijo, pa vendarle ta demokratično sprejeti sklep nič ne zaleže.

Nadaljnja debata je šla bolj na konkretne razprave, a vendar mislim, da bi iz tega načelnega razmišljanja lahko vsaj zastavili v nadaljnje razmišljanje nekaj obratnih vprašanj: Ali lahko sploh postavljamo razmerje, subjektivne-objektivne potrebe izven okvira družbenih potreb? Ali ne bi raje govorili o bolj in manj osveščenih kulturnih potrebah ljudi? In zakaj bi se bali »demokratične« (beri formalne) demokracije, če smo se že odločili za to, da postane kulturno življenje javna, družbena skrb čim širšega kroga **kulturno osveščenih** ljudi? **Družbeno osveščenih** ljudi? In končno, ali smo za takšno demokratično odločanje, ki samo **zahteva** za kulturo svoj delež ne glede na vse drugo, ali takšno, ki je plod pametnega družbenega gospodarjenja in objektivnih ekonomskih zmogljivosti kraja? In če že razmišljamo o protislovju, ali ni to protislovje bilo v dokaj izjemnem položaju našega kulturnega življenja v času, ko smo že skoraj na vseh drugih področjih našega družbenega življenja samoupravi in vplivom javnosti široko odprli vrata?

*

Če v preteklosti sistematično tako rekoč nihče ni ugotavljal v Mariboru kulturnih potreb, si v zadnjem letu vse pogosteje zastavljajo to vprašanje. Tako Svet za kulturo kot občinski Svet Svobod in v zadnjem času tudi odborniki na ljudskem odboru. Prav na zadnjem zasedanju so opozarjali na nesorazmerje kulturnega življenja v mestnem središču in na periferiji. Mesto ima bogato kulturno življenje, podeželje ze prepuščeno tako rekoč le Svobodam in delno Delavski univerzi. Toda, ali je sploh prav, pravijo, da takšna razpravljanja zapremo v meje svoje občine?

Publika je res uganka. Kaj vse smo o njej slišali. Zbrati vse to na skupni imenovalec, preštudirati po bolj zanesljivi metodi kot je slučajen razgovor, predvsem pa upostaviti z njo stalen stik, možnost medsebojnega vplivanja, to so misli, ki se ob tem močno vsiljujejo. Slišali smo n. pr. trditve, da je publike na resnih kulturnih prireditvah v središču mesta vedno manj, ker si pač ljudje žele le zabave, to pa dobe v kinematografih. Le-ti so razvozlali uganko publike in igrajo komercialne filme, zdaj je n. pr. poplava zahodnih filmov. Toda ničesar nismo slišali o družbenem organu pri kinematografu! Potem trditev, da je fluktuacija kulturne publike danes izredna, sicer pa za čas, ko si osvajaš novo publiko, to ni nič nenavadnega. Mesto, ki je po svoji strukturi prebivalstva pravzaprav industrijsko mesto, si že nekaj let prizadeva pridobiti si to novo publiko iz vrst delavstva in je v tem tudi že zabeležilo lepe uspehe. Dalje, ne gre pozabiti, da so danes ljudje izredno dosti zaposleni, v poklicu, v družbeni dejavnosti, pri lastnem dopolnilnem izobraževanju itd. Prav to zadnje premalo upoštevamo, kadar govorimo o novi publiki. Le-ta si tudi kulturne vrednote gotovo osvaja drugače kot predvojna kulturna publika. Po neklasični poti, netradicionalni. Ob tej ugotovitvi pa se postavlja toliko bolj odločno nekaj vprašanj:

Ali sindikati med svojimi kolektivi ugotavljajo in razvijajo danes kulturne potrebe ljudi, ali zagovarjajo in razvijajo prepričanje med samoupravnimi organi, da je vlaganje lastnih razpoložljivih sredstev za kulturno življenje pametno, potrebno itd? Odkar v podjetjih ni več kulturno umetniških društev, pravijo, ni več načrtne skrbi za vse to. Ljudje, ki so nekoč v teh društvih delovali, bi danes morali znati zagovarjati sredstva kolektiva, ki naj bi bila namenjena kulturnemu življenju njegovih članov. Včasih so ti ljudje znali posamič ali organizirano pripeljati ljudi na kulturne predstave, danes je ta skrb z njihove strani zelo popustila. Dalje, v Mariboru so n. pr. industrijske šole tradicionalno skrbele za gledališke abonmaje svojih učencev, danes za to nimajo denarja in so te abonmaje odpovedale. Le kolektiv tovarne Boris Kidrič je našel sredstva, da je učencem ŽIŠ plačal abonma.

*

Nekaj podatkov, ki sem jih nanizala v uvodu o materialnem položaju kulturnega življenja v občini Maribor-Center, je bolj za orientacijo in ne mogli bi iz njih ničesar trdneje sklepati. Ali je bilo sredstev dovolj ali premalo? Ne bi se smeli tako spraševati. Za kaj dovolj, za kaj premalo? Odgovor na to so nekateri že dali, v celoti pa bi nanje lahko odgovorili le s trdnejšimi pokazatelji kulturnih potreb kraja. Če ima knjižnica polno občinstva, a denarja premalo, je to lahko anomalija. Če igra komorno gledališče Ionesca pred enim ali nekaj več gledalci v dvorani s 40 stoli trikrat ali štirikrat — je to lahko absurd. Ali, če koncertna poslovalnica ustvari 85 % lastnih sredstev, Filharmonija pa samo 12 %, je to tudi stvar razmišljanja. Itd. itd. Skratka, to so vprašanja gospodarjenja v kulturnih ustanovah, vodenja širše in perspektivnejše kulturne politike, vprašanja ekonomske kot kulturno-politične (nič manjše!) upravičenosti vlaganja sredstev v posamezne dejavnosti.

Nekaj misli iz debate: Prepričanje večine, da je treba skrbeti za rast, a ne le stabilizacijo materialnih sredstev za kulturo, je že našlo pot med ljudi. Orientacija, naj bi sklad za kulturo v občini bil v sorazmerju z razvojem ekonomske moči komune, je res simpatična. A potem so prišle na vrsto še drobnejše misli, a prav tako pomembne.

Med izrečene besede se je neprikrito (in prav je tako) vrinila zaskrbljenost kulturnega delavca, češ, svet za kulturo ali upravni odbor sklada za kulturo, ki bo namensko dodeljeval sredstva posameznim kulturnim institucijam in društvom, bo potemtakem lahko posegal konkretno v repertoarno politiko kulturne ustanove, torej mimo umetniškega vodstva, umetniškega kolektiva, njihovega družbenega organa itd. Če bi naj sveti dobili take pravice, bi bila zaskrbljenost upravičena, zlasti, ker bi to umetniški kolektiv odtegovalo od lastne polne odgovornosti, od samoupravljanja. Toda če kot rezultat stalne družbene skrbi za kulturno politiko kraja izreče ustanovi svet kritično mnenje na njen umetniški koncept ali repertoarno politiko, ki se n. pr. odraža v slabem obisku, ali v odmevu javne strokovne časopisne kulturne kritike, je to verjetno že sprejemljiva pristojnost sveta za kulturo ali upravnega odbora sklada za kulturo, če seveda osvajamo načelo dotiranja ustanove po njenem uspehu v celoti. Več pravic in dolžnosti umetniškim kolektivom, a tudi več javnega vetra skozi kulturne dvorane ne more škoditi njihovemu resničnemu umetniškemu prizadevanju. Potem je tu še eno vprašanje, ki je z istega stališča prav tako zanimivo: Ali je prav, da n. pr. okraj dotira predstave SNG v občinah svojega okraja izven Maribora, ali morda s tem ne razvezuje kulturno politične skrbi nekatere občine in jih končno s tem tudi odteguje njihovemu lastnemu dozorevanju ob vlaganju sredstev za kulturno življenje?

*

Potem so tu še druga vprašanja, ki si jih zastavlja danes kolektiv SNG: Zakaj uprava SNG ni napravila ankete, da bi ugotovila, od kod tako občuten padec abonmajske publike? Zakaj upad publike pri isti ustanovi, kadar gostuje izven Maribora? Je kriv repertoar, slabo sodelovanje z domačimi organizatorji takih gostovanj, slaba propaganda? Kje so takšni pogoji v okraju, da lahko mariborska Opera tudi vnaprej še gostuje, ne da bi kvaliteta njenih predstav bila resnično ogrožena? In dalje. Kaj je s pomladitvijo opernega orkestra? OLO Maribor je štipendiral 26 mladih glasbenikov, nihče se ne zaposli v Mariboru? Itd. itd.

Potem se zapro vrata dvorane, kjer je bil javen pomenek in slišiš tiho pripombo: Opera in drama bi se morali ločiti. O tem smo že razpravljali v našem dramskem kolektivu . . .

*

In če verjamemo, da je decentralizacija kulturnega življenja v mobilizaciji čim širšega kroga ljudi pri razreševanju problemov kulturnega življenja, torej predvsem v n a č i n u, a ne v razrešitvah samih, potem vse kaže, da se je ta proces tudi v Mariboru že začel uveljavljati . . .

SONJA GAŠPERŠIČ

Je sredstev za RAST kulturnega življenja v Mariboru dovolj?

»V OBČINI ŽE RAZMIŠLJAMO O OBČINSKEM SKLADU ZA KULTURNO ŽIVLJENJE.«

»Kolektivi še niso nastopili!«

»Časopisni **kritiki, pozor**! Tudi vaše ocene kulturnih predstav bodo postale pomembno merilo pri namenskem dotiranju kulturne dejavnosti.«

»OBČINSKE MEJE IN DRAVA, PRAVITE, KI DELI TO MESTO NA DVA BREGOVA? KULTURNE INSTITUCIJE BI MORALE POSTATI DRUŽBENA SKRB MESTA, KI IMA 90.000 PREBIVALCEV, IN NE LE ENE OBČINE!«

France Jamnik:

PIRAMIDA

V zadnjem času pridobivajo razpravljanja o novem sistemu v kulturno umetniških ustanovah in njihovih dejavnostih na širini in na določeni tehtnejši poglobljenosti. V kompleksu vprašanj finansiranja, upravljanja in nagrajevanja v tej dejavnosti, se vse bolj kažejo kot prvenstvena dejansko temeljna vprašanja. To v skoraj dveletnih dosedanjih razpravljanjih ni bil vedno primer. V sklopu še vedno ne do kraja razčiščenih stališč, ki se zbirajo okrog te dokaj komplicirane problematike, pa se v obrisih vendarle kažejo že neke določene smeri, ki verjetno nudijo najuspešnejšo perspektivo.

V osnovi reševanja te zapletenosti pa morajo vsa razmišljanja voditi k jasnemu cilju, namreč k ustvarjanju takih pogojev in formiranju takih odnosov, ki bodo ne samo omogočali vseširši razmah kulturno-umetniške dejavnosti, temveč tudi izpodbujali in sproščali mngovrstne ustvarjalne sile in pobude za raznoobrazni razcvet umetnosti in kulture. Samo tiste rešitve bodo resnično napredne in perspektivne, ki bodo dajale kulturnim sprostitvam vso možnost zagona.

V dosedanjih razpravah često slišimo zelo skromna in kratkovidna mnenja ter želje po zagotovitvi dosedanje kvantitete in kvalitete kulturno-umetniške dejavnosti. Ti zelo statični pogledi žal ne vidijo nujnosti razvoja in rasti kulturno-umetniške dejavnosti kot tudi nujnosti razvijanja kulturne osveščenosti našega sodobnega človeka. Samo v medsebojni odvisnosti kulturnega osveščanja in pobujevanja »kulturne želje« na eni strani ter širjenja in kvalitetnega vzpona kulturno-umetniške dejavnosti na drugi strani, se bodo mogli uspešno reševati dokaj zapleteni problemi tega dela našega javnega življenja. V toku širšega razpravljanja, ki predvsem v zadnjem času dobiva vse bolj javen, družbeni značaj, se pogosto pojavlja vprašanje družbene funkcije kulture in umetnosti. Ne da bi hoteli poenostavljati ta tehten problem, bi se vseeno želeli to pot ustaviti pri eni izmed bitnih družbeno-funkcionalnih potez kulture in umetnosti.

Ko jasno vemo, da kulture ni mogoče deliti na »nižjo« in »višjo«, ko se torej zavedamo celovitosti kulturnega življenja, vendarle ugotavljamo določeno strukturo, ki se formira v tako im. kulturni piramidi. Volumen te piramide je pogojen tako od njene osnovne razširjenosti kot od vertikalnega vzpona. Harmoničen in organski razvoj neke kulture je direktno odvisen od medsebojnega skladja in sorazmerne rasti tako vertikale kot horizontale. V tem sklopu vprašanj je nemogoče pričakovati uspešnih in trajnejših rešitev, če bi skušali krepiti katerokoli od obeh komponent na škodo druge. Če nam vrh piramide nekega kulturnega življenja pomenijo njegove vrhunske, najkvalitetnejše, mogoče včasih celo izjemne ustvarjalne dejavnosti, nam njena osnova predstavlja cel niz skromnejših in raznovrstnih dejavnosti, katerih cilj naj bo že amatersko ali poklicno kulturo življenje ali razvijanje osveščenosti občinstva. Vse kaže, da ne vzdržijo tehtnejšega razmisleka tisti pogledi, ki predvidevajo ob vse širšem razmahu piramidne osnove istočasno zmanjševanje njenega vrha. Prav tako so kratkovidna tudi vsa prizadevanja ali upanja, da bi mogla piramida v svojem vrhu dosezati bistveno višje vzpone brez široke razvejanosti svojega osnovnega udejstvovanja.

Jasno je, da je ta vsebinska in prostorninska rast piramidne strukture neke kulture zamotana in njen proces kompliciran. V njeni rasti ali upadanju niso možni v vsakem trenutku tako jasni pregledi, da bi mogli zanesljivo ugotavljati njen zagon ali krnitev. Vendar, perspektiva neke kulturne rasti se poraja v ustvarjanju takih odnosov, ki bodo sproščali vsestranske pobude in v zagotavljanju takih pogojev, ki bodo krepili čim bogatejše ustvarjanje, torej dajali možnosti za visoko in čimširšo dejavnost, obenem pa tudi ustvarjalne možnosti za čimširši plasma kulturnih stvaritev.

MG LJUBLJANA

Mira Mihelič: Veverica ne more umreti

»MALA ČAROVNICA« na odru odpovedala

Umetniško vodstvo Mestnega gledališča v Ljubljani je priporočilo pisateljici Miri Miheličevi, naj dramatizira vse štiri novele iz knjige »Mala čarovnica«. Pisateljica je priporočilu ustregla in tako smo pred dnevi doživeli krst novega dramskega dela pod naslovom »Veverica ne more umreti«.

Kaj je z umetnim presajevanjem ene literarne zvrsti v drugo?

Čeprav beremo v gledališkem listu zagotovilo, da je bilo delo najprej komedija in nato šele mali roman, da je »Mala čarovnica« romanizirana komedija o Veverici, ki ne sme umreti, dramatiziran roman itd., me vseskozi preganja ena misel: Bolj modro bi bilo, če bi pustila pisateljica delo v obliki, kot jo poznamo iz knjige, saj je ta oblika najbolj adekvatna. Če se kdo strinja z mojim mnenjem, da je sleherna umetnina enkraten organizem (da je to celo eden od njenih osnovnih spoznavalnih znakov), mi bo potrdil, da so takšne presajevalne operacije zelo nevarne. Prav tu smo v odnosu do literature večkrat nasilni in o tem je treba zapisati besedo. Znotraj sleherne umetnosti delujejo določeni zakoni in tu je najbrž vzrok, da se še nismo srečali z ustrezno dramatizacijo.

Na odru je »Mali čarovnici« vsa čarovnija odpovedala in je ostala samo še neznatna živalca.

Nekaj stvari, ki mi ne grejo v glavo: Vse štiri novele v knjigi so izrazito meditativno-liričnega in izpovednega značaja. V gledališkem listu pa beremo, da je zgodba o Veverici komedija. V tej »komediji« nosijo po odru pohabljenega otroka in si vpričo njega pripovedujejo sentimentalne zgodbe. Sprehajajo se po odru brez zveze in brez smisla. Bertl popravlja čevlje, Piskerca kaže kombinežo, Lenko prenaša opeko in se navdušuje nad socializmom, Martin in Amy doživljata ilegalno idilo... — Komika sega mnogo višje. V idejne in družbene ostrine, v poedinostih pa prikazuje nasprotja med našo resničnostjo in lažno vsebino.

Smo že kdaj razmišljali o tem, kdaj na odru plešemo?

Po mojem takrat, kadar ne znamo kaj drugega početi. Valček, ki ga dva človeka plešeta na odru, je vendar čisti absurd. Kaj pa nam ta valček pove o vsebini dveh ljudi, o njunih resničnih odnosih, o vsebini njune navzočnosti na odru? Nič! (Ne smemo se braniti s Shakespearom. On je znal vse. Tudi rodbinsko zabavo v Romeu in Juliji je spremenil v hudo vozlišče novih dogodkov.) Naša veselica se je na odru sprevrgla v povest o Sneguljčici in enem Škratu, v razstaviščni šlager, v solzav ljubezenski trikot in nazadnje v lažno spravljivost.

Te zaostrene primere navajam nalašč. Zanima me, kje je resnica te komedije. Če v novelah še lahko zasledimo hotenje, naj bi bili to dobri, majhni, povoženi ljudje (osebno v takšno delovno metodo ne verjamem), sem bil v gledališču povsem zmeden.

Dramaturgija.

France Slana: Mrtvi dom

Najbrž to ni izraz, ki bi si ga ljudje izmišljali za svojo zabavo. Eni se držijo dobrih, starih in preizkušenih navad, drugi hočejo naprej. Dramatiki so bolj ali manj talentirani in na odrih gledamo boljše in slabše drame. Tretje pa je usodno. Tisto tretje, kjer sploh ni nič, kjer je vse prepuščeno naključju in ne zasledimo več kakršnekoli organizacijske volje. Najhuje je to, da tretja metoda nosi s seboj določene posledice: So neke resnice v življenju vsake dobe. Lahko jih odkrijemo ali ne, lahko se zmotimo. Lahko jih samo slutimo, jih pripovedujemo po svoje, ali jih celo potvorimo. (Celo to!) Toda ne smemo se razobesiti in se preleviti v tiste »male« ljudi, ki niso majhni po svoji sociološki usodi, ampak po našem odnosu do njih.

»Malih« ljudi ni. Bertl je lahko tudi velik človek. Če je sam kriv, da je majhen, potem ni zanimiv. Če je avtor kriv, da je majhen, mu je storil krivico. Če so drugi krivi, da je majhen, je treba neusmiljeno potipati družbo.

Ljudje, ki jih ni, ne morejo biti ne tragični in ne komični. Lahko so samo ganljivi. V njih ni resnice.

Uprizoritev?

Po vsem tem o uprizoritvi ni mogoče na široko razpravljati. Režiser Gale je priskočil Veverici na pomoč z

Imenitna kreacija Tine Leonove v komediji »Veverica ne more umreti«

znanjem in rutino. (Morda bi lahko Martinu in Amy nekoliko pomagal. Morda bi lahko njuno trpljenje nekoliko »razvrednotil«. — Toda to bi bila že perodija na tekst?!- Med igralci ne smemo prezreti imenitne kreacije Tine Leonove, znanih, drobnih verističnih umetnij Pavla Koviča in Piskrce Alenke Svetelove. Predvsem pa nikomur ne smemo očitati tega, kar ni mogel storiti.

MIRAN IVANC

NEZNANKA Ljubljanskega festivala

Okvirni program X. Ljubljanskega festivala, ki ga je pred dnevi objavil novinarjem upravni odbor Zavoda — tokrat naj bi bil v znamenju sodobnega baleta — ni več neznanka. V juliju naj bi tako nastopilo v Križankah pet baletnih ansamblov jugoslovanskih opernih hiš, od katerih štiri že lahko imenujemo: balet beograjske, zagrebške, skopske in ljubljanske opere. Posebno vzdušje naj bi dal letošnjemu festivalu tudi nastop dveh tujih ansamblov, predvidoma leningrajskega baleta ter nastop pariškega ali kodanjškega baleta. Viteška dvorana naj bi bila v festivalnih dneh rezervirana za eksperimentalni balet nekaterih baletnih šol in skupin. A da bo festivalsko vzdušje v Ljubljani popolno — v ta čas naj bi padel ustanovni odbor društva jugoslovanskih baletnikov in koreografov.

A tudi drugo poglavje X. Ljubljanskega festivala ni več neznanka: za uresničitev njegovega programa bi bilo potrebnih kakih 35 milijonov dinarjev družbenih sredstev.

S to novico zavod Ljubljanski festival znova postaja eno izmed najbolj aktualnih vprašanj javne razprave.

Najprej: kaj naj bo dejavnost zavoda Ljubljanski festival. Nato: kakšna naj bo ideja Ljubljanskega festivala kot enkratne prireditve.

Na prvo vprašanje je odgovor več ali manj znan. Tako naj bi v prihodnje Ljubljanski festival sicer še vedno ostal samostojen zavod, toda njegova dejavnost naj bi se poslej razvijala le v dveh oddelkih. Prvi naj bi bil Ljubljanski festival kot enkratna prireditev, drugi oddelek — prireditvena poslovalnica — pa naj bi prevzel menagerske posle za vso Slovenijo na vseh tistih področjih kulturnega in zabavnega življenja, kjer danes občutimo vrzel prav zaradi tega, ker se nihče — izvzemši koncertne poslovalnice — načrtno ne ukvarja z organiziranjem takih prireditev.

Zavodova odločitev, da prevzame menagerske posle na kulturnem in zabavnem področju, pa je pravzaprav posledica dolgotrajnih razprav v najširši javnosti, ki so se vselej končale z ugotovitvijo: potrebna je ustanova, nekakšen servis, ki bo načrtno urejala izmenjavo kulturnih prireditev, ki bo prevzela organizacijo predstav, nastopov, gostovanj. V katero smer pa se naj razvije v prihodnje drugi del zavodove dejavnosti, to je vsakoletni festival — torej kakšna naj bo njegova ideja — o tem vprašanju se slovenska javnost še ni dokončno izrekla.

Tako so mnenja še vedno zelo različna. A če jih poskušamo povzeti in strniti, potem imamo v glavnem opraviti s tremi: festival naj ostane tak, kot je bil doslej (malo tega malo onega, bolj kulturna revija kot festival), postane naj v pravem pomenu besede festival (zaradi specifičnih pogojev naj bi bil stilno opredeljen) in slednjič še mnenje, ki se razkriva v vprašanju, ali je Ljubljanski festival kot vsakoletna prireditev sploh potreben.

Argumentov za takšna ali podobna mnenja o ideji ljubljanskega festivala je veliko. Festival — revija nedvomno razširja krog občinstva, saj njegov program daje »vsakomur nekaj«. Temu nasprotno spet stilni festival zožuje krog občinstva na aktivne kulturne delavce določenega področja umetnosti in seveda na veliko ožji krog ljubiteljev le-te, kajti program daje »nekaterim vse«. Po drugi strani pa spet festival — revija pomeni pravzaprav le podaljšek sezone domačih gledaliških in koncertnih hiš, ki jo lahko popestre gostovanja tujih ansamblov. In spet nasprotje: stilni festival ima predvsem delovni značaj, njegova vzgojna in kreativna funkcija pa je lahko izrednega pomena, kar so pokazali že prenekateri festivali na svetu.

Idejo ljubljanskega festivala pa je potrebno osvetliti tudi z gledišča materialnih sredstev. Podatki iz minulega leta so več kot zanimivi. Tako na primer je bilo na IX. festivalu prodanih samo 3.917 vstopnic z inkasom 594.000 dinarjev. Povprečna cena vstopnice je potemtakem bila 152 dinarjev. Ta podatek razkriva, da cena festivalske vstopnice ni v nobenem sorazmerju z vstopnicami v kinematografih, opernih ali dramskih hišah, da je morala prodajati uprava zavoda vstopnice po znižanih cenah ali pa celo poklanjati, če je hotela vsaj za silo napolniti avditorij v Križankah. Ob tem pa je bil družbeni prispevek na eno vstopnico kar 5.461 dinarjev(!).

Prav tako pa je potrebno idejo Ljubljanskega festivala osvetliti tudi z gledišča turizma. Odgovoriti bo potrebno na vprašanja, ali geografska lega Ljubljane dopušča ali krajevni festival, ali slovenski, ali jugoslovanski, ali morda evropski. Kako in na kakšen način pritegniti na festival tuje turiste, ki se v tem času mude pri nas... Odgovoriti bo treba na vse tisto, kar je bilo doslej pregledanega, tudi na to, ali je pravično in ekonomsko, da ima domača publika enak družbeni prispevek pri vstopnici kot inozemski obiskovalci.

Upravni odbor ljubljanskega festivala se je izrekel torej za stilni festival sodobnega baleta in sodobne opere (kljub že izrečenim javnim pomislekom), ki naj bi se med seboj izmenjavala v bienalnem zaporedju. In javna razprava? Očitno se bo morala še nadaljevati.

S tako zastavljeno idejo bi namreč Ljubljanski festival presegel krajevno okolje, celo nacionalno, postal bi zveznega in meddržavnega pomena. V tem primeru se bo morala o njem izreči ne samo ljubljanska in slovenska kulturna javnost, družbeno-politične organizacije, organi upravljanja, o njem bodo morali razpravljati vsi — od okraja do republike in slednjič tudi zveze. Pač zaradi ideje festivala in zaradi tistih 35 milijonov družbenih sredstev, kolikor jih bo potrebno vložiti vanj.

BOJAN SAMARIN

ocene informacije

Zanimiva kriminalka

Angleški film »Sapphire«

Idejno vsebinska stran angleškega filma »Sapphire« je sodobna, aktualna, izražena nadvse odkrito in hkrati družbeno in človeško obtožujoče. Dogodki se razpletajo v Evropi, v Londonu in so prav zaradi tega, s svojim problemom rasizma, problemom odnosa črnca do mulata, črnca do belca in obratno ter nizom drugih vprašanj in problemčkov za nas še bolj zanimivi, za sodobno družbo obtožujoči in vredni razmišljanja. Gledalec je priča družbeni in človeški krivičnosti, ki jo v načelu pogojujejo rasna diferenciacija, družbeni predsodki ter pretirana čustvena prizadetost ljudi, ki vse to s svojimi zastarelimi nazori, fanatizmom, osebno krivičnostjo in ljubosumjem stopnjujejo in tirajo v tragičen konflikt. Srečanje in komaj začeta življenjska pot mlade mulatke (ki skuša ubežati vsemu, kar je usodna posledica njenega črnskega porekla) z iskrenim, ljubečim angleškim študentom, rodita vrsto zapletov in ju vodita v neizogibno katastrofo, ne pretirano, tendenciozno skonstruirano, temveč dovolj življenjsko, prepričljivo in vredno razmišljanja.

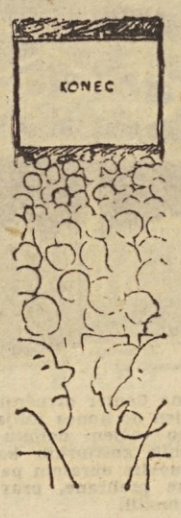

Film ni enkratna umetnina, je pa solidna stvaritev tako po svoji vsebinski kot tehnični plati. Scenarista odlikuje spretna dramaturška gradnja, ki v zaporednem, kriminalkam običajnem slikanju dogodkov sicer ni nič posebnega, vendar je v detajlnih izpeljavah, v spretni in duhoviti konverzaciji vredna posebnega opozorila. Realizacija režiserskega koncepta je solidna ter nam predstavlja izdelano, tekoče in dinamično delo, katerega se režiser Basil Dearden prav gotovo ne sramuje. Uspel je ustvariti več kot povprečno filmsko kriminalko, znal je najti scenariju odgovarjajoča tla ter z izbranimi elementi filmske govorice ustvaril vzdušje, ki gledalca pritegne za dve uri ali morda še za nekaj več zavzame njegove misli bolj kot njegova občutja, ga drži v ustrezni napetosti in ga na kraju ne zapusti hladnega in neprizadetega.

I. B.

Stari motivi v očeh modernega slikarja

France Slana - Mala galerija

Akademski slikar France Slana, rojen leta 1926, je tiste generacije, ki so jo pred leti imenovali mlada in prihajajoča. Danes stoji ilustrator, grafik slikar, nagrajen leta 1957 na II. bienalu v Aleksandriji, trdno v našem likovnem življenju kot osebnost z jasno določenimi potezami in svojim osebnim slogom.

Mislim, da je leta 1954 razstavljal v Mali Galeriji risbe s tušem iz vojaške skicirke, na katerih je v iskreni in pogumni kolekciji pokazal življenje preprostega vojaka, njegova mala opravila, ki izpolnjujejo dolgočasne vojaške dneve in noči. že takrat se je pokazala njegova karakteristična poteza: brez snobizma in brez kvazi umetniškega zapiranja pred življenjem se je ukvarjal z malim človekom in njegovo stvarnostjo.

Torej nas ne preseneča, da je tudi v zadnjih delih sledil svojemu nagnjenju in si izbral Poljansko dolino, čudovit svet ob Sori in okolico Škofje Loke: tisti del slovenske zemlje, ki se je že v 17. stoletju pojavil na ozadjih motivnih podob, ki so ga kasneje slikali naši impresionisti in ki ga Slana odkriva v zadnjih letih z očesom modernega slikarja. Res je, da ta zavzetost nad pokrajino nosi v sebi romantične poteze, vendar — to je naša, domača slovenska zemlja.

Temni mlin ob Sori, zapuščene preklje na sneženi njivi, voda in tolmuni, skladišče plugov so njegovi motivi. Kritični predples štirinajstih del, nastalih v zadnjem času, seveda kaže, da vseh štirinajst del ne dosega iste kvalitete, toda najboljša med njimi kažejo, kako je Slana našel in predelal stare motive — strto kolo, kozolec, kup prekelj v sodobne likovne simbole: davek okusu in maniri časa, toda na vsak način pomembna osebna stvaritev.

F. Z.

Pomembna koncertna osvežitev

»Collegium musicum« in »Pro musica viva«

Kar simbolično se zdi, da se glasbeno življenje v novem letu ni pričelo z abonmajskimi prireditvami, temveč z dvema — za širši krog občinstva — popolnoma nepričakovanima koncertoma. 5. januarja je Collegium musicum (Kolegij glasbenikov) na svojem dvanajstem večeru predstavil pet zanimivih skladateljskih osebnosti iz sodobne Amerike, 10. januarja pa je prvič javno nastopila skupina sedmih mladih slovenskih komponistov, združenih pod imenom »Pro musica viva« (Za živo glasbo!). Iz programa razberemo, da je nastala iz nekdanjih članov študentskega Kluba komponistov na Akademiji za glasbo » ne glede na njih estetsko prepričanje, njen cilj pa je ustvarjanje in širjenje sodobne glasbe«. Prištejmo tema dvema manifestacijama v letošnji sezoni zelo razgibano dejavnost Koncertnega biroja Društva glasbenih umetnikov Slovenije in lanska dva večera komornih del članov društva skladateljev (ki sta sicer doživela poraslo pa pozornost kritike, a bi bilo nujno pobudo kljub temu vredno in njuno nadaljevati!) — pa se nam nenadoma odkrije skoraj neznana, zagotovo premalo upoštevana plat našega koncertnega življenja.

To »neuradno« prizadevanje ima mnogo pomembnih kvalitet: usmerjeno je deloma v stilne, predvsem pa v informativno zelo bogate in pretežno na glasbo našega stoletja naslonjene programe: največkrat ga spremljajo komentarji; zelo velik je v njem delež slovenske sodobne ustvarjalnosti (ki prav na komornem področju kaže spoštovanja vredne dosežke): pa tudi sama kvaliteta izvedb je vselej zelo dostojna, če ne že kar nad povprečjem. Vse te značilnosti pomenijo veliko in potrebno osvežitev slovenskega koncertnega in sploh glasbenega življenja. Upajmo, da bodo po svoje pomagale tudi oživiti zanimanje za komorno muziciranje in muziko.

B. L.

Letošnjo pomlad se bo Višja komercialna šola v Mariboru preselila iz dosedanjih prostorov v nekdanji klasični gimnaziji v svojo stavbo v Razlagovi ulici. Nenehno naraščanje števila študentov te šole je stare predavalnice, ki so bile že tako tesne, še bolj utesnilo. Na naši sliki pročelje nove stavbe mariborske Višje komercialne šole.

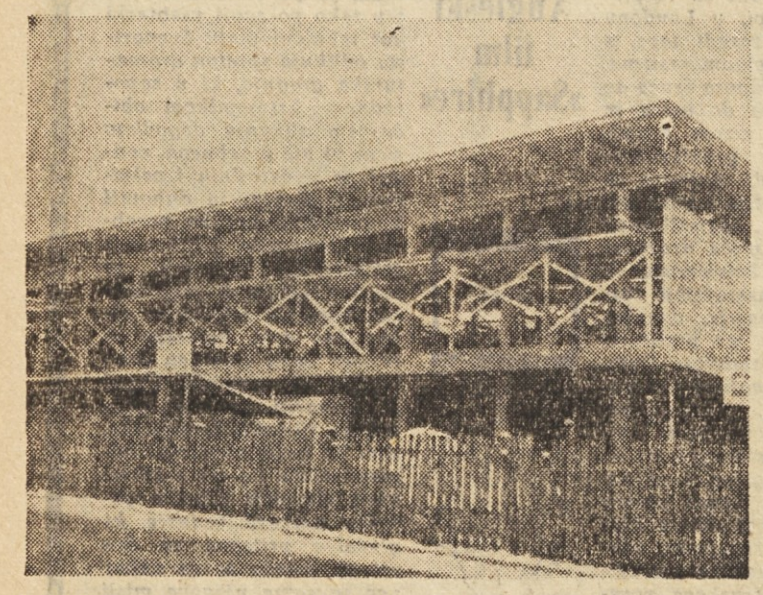

V Prešernovi ulici v Mariboru gradi občina Center osrednji obrat družbene prehrane, ki naj bi bil predvidoma dograjen do konca julija letošnjega leta. Ob sedanji stopnji zaposlenosti in vedno večjem dotoku prebivalstva iz okolice v mesto ob že doslej premajhnih gostinskih kapacitetah je ta investicija toliko bolj pomembna. S tem novim obratom pa najbrž ne bodo mogli v celoti rešiti problema družbene prehrane, prav gotovo pa bo stisko precej omilil.

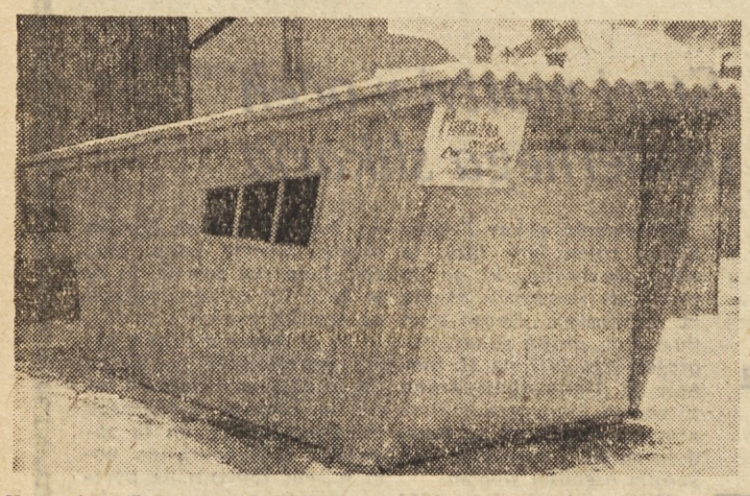

Nasproti avtobusne postaje v Celju je razstavljena montažna garaža, izdelek Lesne industrije Murska Sobota. Razstavljena garaža — tip Pomurka B 01 — je dolga 5 m, široka je 2,5 m in visoka 2,5 m ter je zaradi tega primerna zlasti za nekatere manjše osebne avtomobile, kot na primer Zastava 1100, fičo, spaček. Nepretirana cena 195.000 dinarjev ter majhna teža — 1500 kg — bo med lastniki osebnih avtomobilov prav gotovo vzbudila precejšnje zanimanje.

Med prvimi v Sloveniji je občina Ljubljana-Moste ustanovila Zavod za socialno delo, ki naj bi vodil in usmerjal celotno socialno službo v komuni, za katero so morali doslej skrbeti upravni organi občine in njeni sveti. Ta zavod naj bi poslej povezoval in usmerjal dejavnost vseh, ki se kakor koli ukvarjajo v občini s socialnimi vprašanji. Na naši sliki si gostje z zanimanjem ogledujejo opremljene prostore novega zavoda.

Pred dnevi je založba Mladinska knjiga odprla v »konzorciju« na Titovi cesti v Ljubljani novo sodobno samopostrežno knjigarno in papirnico. Poleg domače in tuje literature prodajajo tudi šolske in tehnične predmete. Nova prodajalna je prva tovrstna samopostrežna trgovina v Jugoslaviji.

IZ NAŠIH KOMUN ● IZ NAŠIH KOMUN ● IZ NAŠIH KOMUN ● IZ NAŠIH KOMUN

PROBLEMI TOVARNIŠKEGA TISKA V TRŽIŠKIH KOLEKTIVIH

Listi niso odraz mišljenj kolektiva

V Tržišču izhajata dva tovarniška lista. Bombažna predilnica in tkalnica izdaja »Tržiškega tekstilca«, Peko pa »Naš list«. To sta skromna lista, izhajata preprosto doma v tovarnah, vendar imata oba skupaj kar visoko naklado, skoraj 300 izvodov. Lista izhajata mesečno. To so najosnovnejši podatki o izhajanju lista, ki sicer niso pomembni, pomembneje se je zaustaviti pri njihovi vsebini in načinu pisanja.

Lista urejajo uredniški odbori, ki skrbijo za njihovo vsebino, ta pa žal ni aktualna, nikoli ne načenja polemike, nikoli ne prinaša kritičnih člankov na račun notranjih odnosov, gospodarjenja podjetij, ali trenutno politiko o izdelavi pravilnikov. Več ali manj v vseh številkah so objavljeni podatki o izpolnjevanju plana (kar je brez dvoma pomembno), o nesrečah pri delu, o najnovejših kadrovskih vesteh, v njih preberemo izvlečke iz zapisnikov zasedanj delavskih svetov ter svetov ekonomskih enot.

Kje je vzrok, da lista nista boljša, mislim vsebinsko boljša! Člani uerdniškega odbora pravijo, da prosijo ljudi, naj napišejo prispevek o tej ali oni pomembni in zanimivi zadevi. Vendar skoraj vedno padejo obljube v vodo. Sami člani uredniških odborov tudi ne pišejo dosti, torej jim ne preostane drugega, kakor da pobrskajo za »novicami« v zapisnikih.

Tu je pomembno tudi drugo dejstvo, ki ga ne gre prezreti. Listi nastajajo v organizacijskih sektorjih in uredniki so neposredno podrejeni šefu sektorja, pa čeprav pravijo, da je list čisto neodvisen, saj ima svoj uredniški odbor, ki ne odgovovarja nobeni službi v tovarni in je hkrati organ upravljanja. Še vse preveč je takih ljudi v omenjenih podjetjih, ki bi vsak kritičen prispevek vzeli kot subjektivno kritiko in pisec bi to tudi občutil na lastni koži. Ljudje torej ne pišejo iz bojazni, da bi po objavi njihovega prispevka v listu nastal nanje pritisk. Vzporedno s tem vidimo, da bi morale biti za lista politične organizacije bolj zainteresirane in nenehno skrbeti za tako vsebino, ki bi bila odraz resničnega življenja teh dveh kolektivov.

Tako pa si ljudje ustvarjajo sliko, češ, da je v obeb podjetjih vse najbolje, da ni skoraj nobenih problemov (razen proizvodnih) in da je tisto, kar sklenejo pri njih absolutno pravilno in najbolje. Tako pisanje je včasih bolj škodljivo kot koristno, ker ljudje sami vidijo, da le ni vse tako, kot pišejo v listih. Prav tako se velikokrat zgodi, posebno ob raznih državnih praznikih, da sta ta dva lissta skoraj do polovice napolnjena z raznimi uvodniki, ki so posvečeni prazniku, pa čeprav imamo dovolj takih uvodnikov v vseh drugih okrajnih in republiških listih. Človek največkrat dobi občutek, da »Naš list« ali »Tržiški tekstilec« izideta zato, ker je mesec naokoli in list mora iziti.

Ne gre za vse to kriviti urednike ali uredniške obore. Za vsebino in aktualnost listov odgovarjajo vsi člani kolektivov. In ko se bodo vsi tega zavedali in sprejeli list res kot svoj, šele takrat bo tudi vsebina boljša ter odveč bojazen, da sledijo članku sankcije!

VLADO ERJAVŠEK

● STARI TRG PRI LOŽU:

Gradnja zdravstvenega doma

Največji problem v Loški dolini je gotovo slaba zdravstvena služba. Prebivalci morajo hoditi v 15 km oddaljeno Cerknico k zdravniku. V zobozdravstvu je še huje, ker je v cerkniški občini samo en zabozdravnik, ki zaradi preobremenjenosti ne more sprejemati novih pacientov. Potovanja veliko stanejo, bolnik pa še izgubi veliko časa.

Zato se je občinski ljudski odbor v Ložu odločil za gradnjo zdravstvenega doma. Gradi ga Splošno gradbeno podjetje Gradišče iz Cerknice in delo lepo napreduje. Objekt je že pod streho, pozimi pa bodo uredili instalacije. V njem bo nameščena najsodobnejša oprema za splošnega zdravnika in zobozdravnika. Po predračunu bo stal okoli 23 milijnov dinarjev.

(an)

● RAKEK:

Hotel v Rakovi kotlini

Težko bi našli na Notranjskem lepši kraj kot je Rakova kotlina. Mnogi trdijo, da v nekem pogledu celo presega Postonjsko jamo. Vendar je kotlina vse do dancs ostala skoraj neznana. To ni nič čudnega, saj razen nekaj obledelih markacij na Rakeku in Cerknici nič ne opozori tujca na velike naravne lepote v neposredni bližini.

Pred leti so dogradili cesto Cerknica—Rakova kotlina, ki jo pa večinoma uporabljajo le gozdni delavci in domačini. Šele lani so začeli graditi hotel v osrčju kotline. Sedaj je objekt v grobem dograjen in bo letos že sprejel prve turiste. Vendar bo treba za popularizacijo kotline storiti še marsikaj. Tudi en sam hotel bo kmalu premalo. Že sedaj bi morali misliti na izboljšanje prometnih zvez in modernizacijo cest. Sedanje enosmerne ceste kmalu ne bodo več zadostovale. Proučiti bo treba tudi možnosti za zgraditev rekreakcijskega centra, saj bi težko našli primernejši kraj za to.

(an)

● POMURJE:

Če petrolejke dogore...

Petrolejke so dogorele v poslednjih vaseh in zaselkih Pomurja. Z električno lučjo se je razgibalo vaško življenje. V Pomurju je prijavljenih 13.120 radioparatov, oziroma na vsakih 9 prebivalcev eden radioaparat. Registriranih je že tudi 161 televizorjev.

J. P.

● KRANJ:

Kaj terjajo od invalidske komisije?

Pred dnevi je bila v Kranju seja odbora za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov okrajnega zavoda za socialno zavarovanje. Odborniki so razpravljali o nekaterih vprašanjih invalidskega zavarovanja, o sklepanju pogodb, o rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, o poročilu invalidske komisije itd.

Ugotovili so, da problemov invalidskega zavarovanja ni mogoče reševati administrativno, temveč je potrebno sodelovati z organi izven okvira OZSZ. Vsestranska povezava bo potrebna predvsem v bodoče pri rehabilitaciji in zaposlovanju delovnih invalidov in pri rehabilitaciji otrok zavarovancev. Od invalidskega zavarovanja se ne bo zahtevalo samo to, da bodo invalidske komisije hitro in dobro obravnavale posamezne primere, temveč predvsem to, da bo zavarovanec čimprej napoten na rehabilitacijo oziroma delo in da bo brez odlašanja dobil potrebne dajatve, ki mu po zakonu pripadajo. Odbor je predvidel in potrdil ustrezne roke za posamezne faze dela invalidskih zadev.

Ciril Rozman

Doklej tako?

Tovarna mila »Jadranka« v Piranu sodi med najbolj problematična podjetja te občine. Pretežno obrabljen in zastarel strojni park bivše tovarne mila Salvetti ne nudi niti osnovnih jamstev za modernizacijo proizvodnega procesa. Lani so se ob minimalnem povečanju družbenega bruto proizvoda skoraj podvojile zaloge končnih izdelkov in poilizdelkov. Prav zato vzbuja tem večjo pozornost podatek, da se je kolektiv te tovarne uvrstil lani glede višine osebnih dohodkov na drugo mesto med industrijskimi podjetji v okraju (za Mehanotehniko v Izoli). Mesečno povprečje na zaposlenega je znašalo več kot 27.000 dinarjev.

Zaradi takšnega stanja in nesorazmerja je povsem umestno vprašanje, ali je kolektiv Jadranke dovolj seznanjen z ekonomskim položajem podjetja in ali je tu delavsko samoupravljanje, smotrno razdeljevanje dohodka in boljše gospodarjenje sploh, res prišlo do izraza? Podatek, da so v podjetju večmilijonski znesek čistega dohodka, ki je bil namenjen za sklade, porabili za delitev osebnih dohodkov, namesto da bi ta sredstva porabili za izboljšanje sedanjega položaja opozarja, da tako važne odločitve navadno obidejo razprave zborov proizvajalcev ekonomskih enot.

Na premajhno aktivnost proizvajalcev oziroma premajhen posluh za njihovo mnenje in brezperspektivno ekonomsko politiko v celoti opozarja tudi nedavni nakup povsem zastarelih in iztrošenih strojev za proizvodnjo gumijastih žogic. To namreč pomeni novo breme in nadaljnjo obremenitev podjetja z okrog 25 milijoni dinarjev osnovnih sredstev. Proizvajalci so sicer grajali ta nakup in tudi dokazovali, da proizvodnja gumijastih žogic ne bo uspešna v takih pogojih, vendar je bila tudi tokrat očitno njihova graja »bob ob steno«.

B. C.

● TRŽIČ:

Občinski izobraževalni center

Predstavniki manjših in srednjih podjetij, zastopniki Delavske univerze ter občinskega sindikalnega sveta so pred dnevi razpravljali o ustanovitvi izobraževalnega centra, ki naj bi začel delovati v okviru Delavske univerze. Potreba po neki instituciji v občinskem merilu. ki bi skrbela za strokovno izobraževanje in usposabljanje kadrov v srednjih in manjših podjetjih, kjer nimajo svojih centrov, se kaže že dalj časa. V teh podjetjih namreč za izobraževanje nihče ne skrbi, če pa se kdo odloči za tečaj ali seminar, ga mora obiskovati največkrat v drugih krajih, kar izobraževalno dejavnost tudi precej podraži. Zato so se predstavniki podjetij izrekli za čimprejšnjo ustanovitev centra, ki naj ne bi skrbel le za dobro strokovno izobraževanje, ampak tudi za splošno ter predvsem za družbeno-ekonomsko vzgojo delavcev.

VE

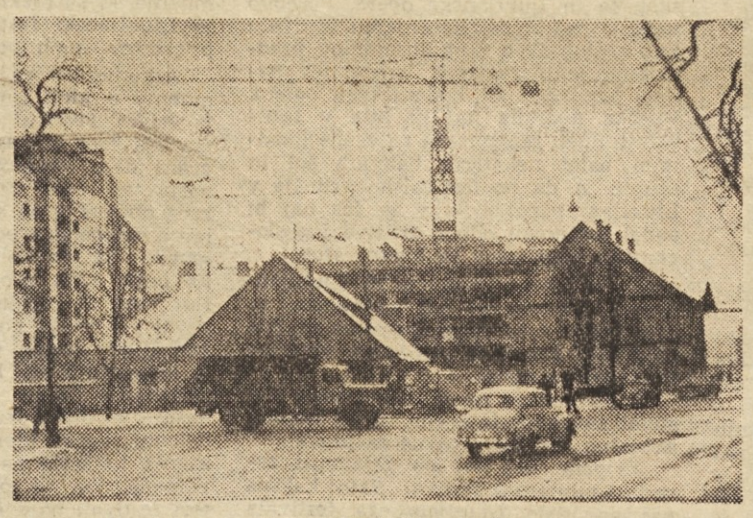

Ljubljana še nima generalnega urbanističnega načrta, zato se spričo živahnih gradenj dogaja, da je ponekod že potrebno podirati stavbe, ki so bile zgrajene po vojni — na primer v zvezi z gradnjo znanih podvozov. No, na sliki pa je vendar delček središča Ljubljane, tako kot je bil sredi januarja 1962, ki dobiva novo podobo po res urejenem načrtu. Hišici, na sliki spredaj, sta med najstarejšimi ljubljanskimi hišami, ki ju bodo letos porušili. V ozadju so prva nadstropja novega 13-nadstropnega hotela »Lev«, pred katerim bo — na mestu, kjer so stare hiše — nov majhen trg. V zvezi z gradnjo hotela pa še to: prenočitvene kapacitete bodo znatno večje, tudi restavracija, kavarna in bar v novem hotelu bodo prispevali k temu, da se bo število gostišč v Ljubljani približalo številu pred vojno. Sicer pa bodo v Ljubljani uredili tudi novo samopostrežno restavracijo v Emoni, restavracijske in kavarniške prostore v Kazini izročili svojemu namenu, dozidali hotel Union, prej ko slej pa pričeli graditi tudi nov hotel v ulici Moša Pijade. (M. S.)

● SLOV. KONJICE:

Čeprav pozno, še pravi čas

Na zadnji seji je zbor proizvajalcev konjiške občine obravnaval, kako poteka v podjetjih sestavljanje pravilnikov o delitvi čistega in osebnih dohodkov in izplačevanju osebnih dohodkov na področju občine v lanskih 10 mesecih. Analize sicer ne opozarjajo na večja odstopanja, vendar je treba pri tem razumeti, da v večini podjetij izplačujejo prejemke še po starih tarifnih pravilnikih.

Svet za delo je že pred sejo zbora proizvajalcev sklenil, da bo potrebna analiza v prvih mesecih prihodnjega leta, ko bodo v veljavi novi pravilniki o delitvi osebnih dohodkov. Zbor je priporočilo osvojil.

V. L.

● SINDIKALNA PODRUŽNICA ZLIT TRŽIČ:

Neodgovornost članov izvršnega odbora

Pred mesecem je občinski sindikalni svet sklenil, naj se člani predsedstva udeleže sej izvršnih odborov vseh podružnic. Seje so v vseh podružnicah dobro uspele z izjemo ZLIT, kjer je predsednik sklical sejo dvakrat, pa vendar nikoli ni prišlo toliko članov odbora, da bi bili sklepčni. Delo takih članov vsekakor nima v kolektivu priznanj. Žalostno je, da se tako nedelavni člani ne zavedajo, da ni samo predsednik podružnice tisti, ki naj skrbi za delo v sindikalni organizaciji. Prav tako se član predsedstva ObSS in plenuma ObSS, ki je zaposlen v tem podjetju, vse leto ni udeležil niti ene seje tega političnega vodstva v občini.

VE

● CERKNICA:

Nova menza je pričela obratovati

Pred dnevi so v Cerknici odprli novo menzo. Delavci in uslužbenci, ki hodijo iz okoliških krajev na delo v Cerknico, so jo že dolgo potrebovali. Doslej so se lahko hranili le v majhnem provizoriju, ki je bil že več let pretesen. Nova menza je zgrajena po najsodobnejših higiensko-tehničnih predpisih in ima precejšnjo zmogljivost. Abonenti bodo plačali nižje cene za obroke, ker bodo ostalo prispevala podjetja, pri katerih so zaposleni.

(kt)

● POSTOJNA:

Plodno delo Ljudske univerze

Ljudska univerza v Postojni je lani zabeležila lepe uspehe. V mestu in okolici je priredila nad sto predavanj in kino predstav. Vsako predavanje je obiskalo povprečno 150 ljudi. Predavanja so bila zelo raznovrstna, največ zanimanja pa je bilo za zdravstvena predavanja. V Postojni so priredili tudi nekaj debatnih večerov, ki so lepo uspeli. Delavci Ljudske univerze so lahko zadovoljni s svojim delom v letošnjem letu.

(kt)

Po pravilniku tako – pri izplačilu drugače

V zadnjih dneh minulega leta se je sestal plenum občinskega sindikalnega sveta Celje. Odborniki so razpravljali o delitvi čistega dohodka in osebnega dohodka. Predvsem so člani plenuma postavili vprašanje, kaj delajo sindikalne podružnice v tistih gospodarskih organizacijah, kjer so pravilniki šele v predpripravah.

Analiza, ki so jo sprejeli pravočasno člani plenuma, je opozarjala na nesorazmerja v rasti osebnega dohodka v primerjavi s produktivnostjo. V industriji je osebni dohodek v devetih mesecih lani porastel v primerjavi z letom 1960 za 18,3 %, storilnost pa je porasla za 6,5 %. Torej je razlika v korist osebnih dohodkov za 11,8 %. Številke, ki so opozarjale na porast storilnosti so po mnenju predsedstva sicer dokaj nerealne. Ta je namreč merjena z različnimi merili. Tudi na tem področju bo treba nujno najti enotna merila.

Tudi rast osebnih dohodkov v primerjavi najnižjih in najvišjih je dokaj problematična. V pravilnikih, ki so jih gospodarske organizacije sprejele, so uveljavljeni dokaj realni razponi med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki. Vendar se ti razponi pri izplačilih spremene v korist najvišjih osebnih dohodkov. Tako je na primer v pravilniku v ETOL Celje uveljavljen razpon mesečnega osebnega dohodka 1:4, po izplačilu pa je bil ta razpon 1:6. Ali drugi primer v TOPER Celje je v pravilniku uveljavljen razpon 1:5, po izplačilu pa 1:7.

Plenum občinskega sindikalnega sveta Celje je priporočil vsem sindikalnim podružnicam, naj temeljito analizirajo vpliv meril in izplačilo osebnih dohodkov po novih pravilnikih. Samo tako bo namreč mogoče sproti odstranjevati neskladnosti med gibanjem osebnih dohodkov in storilnostjo in neskladnosti v razponih.

ŽE

Slabi zgledi

O vzgoji športnikov govorimo velikokrat. Ker so športniki, posebno pa vrhunski, vzorniki mladih ljudi, mora biti njihovo vedenje na igrišču in izven njega vzorno. Dostikrat govorimo o teh stvareh, pa kot kaže, ne zaleže veliko.

Kar naprej se ponavljajo izgredi, kot da ni zalegla nobena kazen in nobeno prepričanje. Tekmovalci zelo različnih kakovostnih sposobnosti so povzročitelji novih čedalje hujših nerednosti ter nepravilnosti.

Za uvod v novo leto so se »proslavili« nogometaši mariborskega drugoligaša. Med praznovanjem na čast nekega svojega tovariša so se izkazali s presenetljivo dobrim poznavanjem boksarskih in rokoborskih veščin. Videti je, da jim v društvu ne nudijo razen strokovne vaäbe primerne vzgoje dobrega športnika in človeka.

Najboljše potrdilo za to domnevo najdemo v podatku, da se je veseljačenja, razgrajanja in pretepanja po mariborskih ulicah ter lokalih udeležil tudi trener in vzgojitelj mariborskih nogometašev.

Namesto da bi jih opomnil, pomiril in zadržal, je s svojim vzgledom še podžaal razgrete in razburjene duhove.

Kdo bi se potem čudil, če ponekod športniki niso s svojim vedenjem za zgled mladini...

Začetniške težave

V Ljubljani imamo umetno drsališče komaj nekaj tednov. Pa tudi drugod po Jugoslaviji imajo hokej redno šele nekaj let, odkar so v Beogradu in na Jesenicah odprli prvi naši umetni drsališči. Nedavni ponavljajoči se dogodki na umetnem ledu pa kažejo, da so hokejisti v tem kratkem času že povzeli nekaj »kanadskih« značilnosti igre s puckom.

Žal so začeli pri koncu in se naučili najslabšega...

Ne mine prijateljska ali prvenstvena tekma, da na njej ne bi videli tipično »kanadskega« pretepa. Enega izmed njih smo videli na tekmi Ljubljana — Kranjska gora.

Dogodki potekajo približno takole: nenadoma odvržeta igralca nasprotnikovih moštev palici in se začneta obdelovati s pestmi. Brž priskočijo na pomoč ostali, sodnika pa se vsak iz svojega konca zaženeta med pretepače in jih vlečeta narazen. Ko se duhovi za silo umirijo,

izključita kakega igralca, (kazni pa so po navadi mile) nato pa se praviloma po daljšem prerekanju tekma nadaljuje. Ni treba pripovedovati, kaj sodijo o takšnih vložkih gledalci.

Upajmo pa, da so pretepi pri hokeju le prehodna posebnost začetnikov. V hokeju je dovoljena moška igra, pa tudi nekateri udarci. Začetniki bi radi igrali ostro, pa se jim zaradi slabega tehničnega znanja ne posreči. Namesto ostra je njihova igra groba, iz nje pa se rode pretepi.

Zato naj bi hokejisti posvetili čimveč časa učenju drsanja in tehnike hokeja, pa bodo tudi nešportni izgredi izginili z drsališč.

ŠILO

Letos nas zima še vedno vleče za nos. Noče in noče nas razveseliti z debelo snežno odejo. Upajmo pa, da bomo tudi mi kmalu deležni takega veselja, kot so ga smučarji na tej sliki

O POMENU ŠPORTNE REKREACIJE V LETIH STARANJA

Prihaja čas, ko bomo imeli vedno več znanja o boju proti pešanju telesnih sposobnosti

V splošnem prevladuje naziranje, da je šport stvar mladosti. Mlad človek se naj ukvarja s smučanjem, nogometom in telovadbo, da se bo lepo razvil. Res je, da traja doba telesnega razvoja ali evolucije približno do 24. leta, tudi je res, da je človek na višku telesne zmogljivosti le tja do 45. leta, vendar tudi pozneje še ni čas, da bi vrgel puško v koruzo. Športniki postavljajo različne rekorde samo v mladosti in v prvih letih zrelosti, potreba po športnem razvedrilu in telesnem utrjevanju pa ostane.

Dvoje pravil mora vsakdo temeljito poznati, kdor se ukvarja z vprašanji telesne zmogljivosti. Prvo pravilo, ki velja za mladost, se glasi: Delo razvija organe. In še drugo pravilo: **Delo ohranja organe.** To pravilo velja za odrasle, za vse tiste v dobi zrelosti, v »najboljših letih« in v dobi staranja. Če bi se ljudje, stari okrog 30 do 40 let zavedali, da delo ohranja organe, da so živahna hoja, smučanje, igre z žogo in telovadba zelo pomembni za ohranjevanje najboljše funkcionalne sposobnosti srca, dihal in mišičja, tedaj pač ne bi že pri prvih znakih staranja vrgli puške v koruzo, ne bi prenehali s športom.

KDAJ SE ZAČNE ČLOVEK STARATI?

Športna teorija uči, da zmore človek postavljati svetovne rekorde v atletiki, plavanju in drugih panogah samo še kakih 10 let po polnoletnosti. Vsi, ki dosežejo na olimpijskih igrah zlate kolajne, so mlajši od 40 let. Krivulja telesne zmogljivosti (glej skico!) se vzpenja do 24. leta, nato pa začnejo kaj kmalu določene telesne sposobnosti prav po malem padati. Dvajsetletniki so zelo hitri, tridesetletniki močni, štiridesetletniki pa niso več najhitrejši, tudi ne najmočnejši, pač pa vzdržljivi. Krivulja telesne zmogljivosti začne z leti padati. Kako hitro bo padala, kako hitro se bo človek staral, je odvisno od več činiteljev: od telesne konstitucije, zdravja, vrste dela, vsakdanjih navad — in ne nazadnje od osebnega odnosa do športa in gibanja v naravi sploh.

Z vidika športne rekreacije nas ne zanimajo toliko vprašanja najboljših let za rekorde, pač pa vse tisto, kar je v zvezi z biološkim pravilom, da »delo ohranja organe«. Da bi bolje razumeli različne ukrepe proti staranju, proti pešanju mišičja, okorelosti v sklepih in drugim takim pojavom, se moramo na kratko seznaniti z vzroki staranja.

1. Presnavljanje je počasnejše, počasnejše je nadomeščanje materije v tkivu naših organov — se pravi, zmanjšana je potrošnja kisika v našem organizmu, zmanjšana je sposobnost organizma, da bi se zlahka prilagodil, zmanjšane so rezervne sile, odpornost in drugo.

2. Sposobnost srčne mišice je zmanjšana, krvni obtok je počasnejši. Nekateri strokovnjaki sodijo, da je zastajanje krvi v kapilarih (žilah lasnicah) in v tkivu eden izmed najvažnejših činiteljev staranja.

3. V starosti se zmanjša izločanje, kar je posledica počasnejšega delovanja jeter, črevesja, pljuč in kože.

4. Zaradi nepravilne ali preobilne hrane se človek v dobi zrelosti zredi, kar pospešuje nagnjenje k udobnosti, k telesni pasivnosti.

Ko smo tako bežno in na kratko nakazali glavne vzroke staranja, bomo zdaj laže spregovorili še o dejavnostih, ki procese telesnega pešanja preprečujejo in zavirajo.

Velikega pomena je zmerno in vsakdanje gibanje na planem. Ni tako bistveno, če delaš ali se ukvarjaš s športom, če na primer odmetavaš sneg ali če smučaš; važno je, da z delom pospešiš delovanje srca, da poživiš krvni obtok. Pri tem ne gre samo za mišice, ki se z delom ohranjajo pri močeh; velikega pomena za vzdrževanje kondicije je prekrvljenje organov na sploh in s tem v zvezi obilnejša preskrba vseh celic s kisikom.

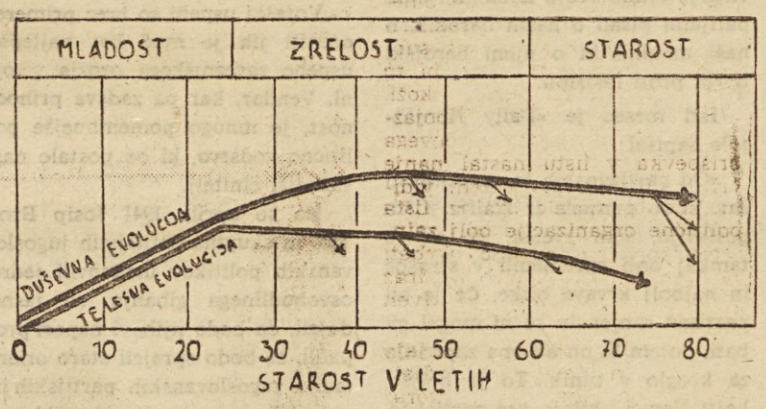

Zgornja krivulja ponazoruje razvoj duševne sposobnosti človeka, spodnja pa razvoj telesne zmogljivosti. Puščice navzdol nakazujejo obdobja, ko je verjetno, da začne sposobnost hitreje padati (zaradi nedelavnosti, poapnenja žil, prevelike rejenosti, alkohola itd).

Seveda pa je gibanje pomembno tudi za boljšo prebavo in redno izločanje, kar preprečuje slabo počutje. Zaprtje namreč ne pomeni le večjo ali manjšo težavo, ko človek trpi, temveč hkrati intoksikacijo (zastrupljanje) organizma.

Kaj vse naj dela človek v letih staranja? Razen ljubiteljskega dela doma, na vrtu, v drvarnici itd., priporočajo strokovnjaki zlasti živahno hojo, izletništvo, kolesarjenje, sankanje, smučanje in druge lažje športe v naravi. Tudi ples ali n. pr. kegljanje sodita med dejavnosti, ki poživljajo krvni obtok, njih zdravstvena vrednost pa je tem večja, čim bolj higienski so prostori.

Ni tako bistvenega pomena kaj delaš, temveč kako. Če rad delaš, če te športna dejavnost veseli, če se v tovarišiji razvedriš, tem bolje. O duševni aktivnosti je znano, da je prav tako pomemben činitelj za zdravo starost kakor športno razvedrilo in druga ljubiteljska dejavnost. Krivulja duševne evolucije, kakršno nam ponazoruje priložena skica, je naravnost bodrilna za vsakogar, ki je pripravljen kaj malega prispevati proti prezgodnjemu duševnemu in telesnemu staranju. Duševno se lahko razvijaš do 50. leta in ostaneš na vrhu še dolgo dobo — s pogojem seveda, da »tudi umu vsak dan kaj pametnega privoščiš«.

Poznamo nešteto primerov, ki dokazujejo, da je človek lahko pri močeh tudi v starosti. Veliko je kajpada odvisno od narave, to je od konstitucije, veliko pa tudi od spoznanja, da delo ohranja organe. Jasno pa je, da delo v starosti ne sme biti prenaporno, temveč zmerno in z zadostnimi počitki.

D. U.

PREDNOST NAJ IMAJO OBJEKTI ZA TISTE ŠPORTNE PANOGE, KI IMAJO TRAJNO VELJAVO!

ŠPORTNI OBJEKTI – KJE IN KAKŠNI

Športni objekti niso samo dokaz pravilnega razumevanja in odnosov do našega športa, ampak še posebej dokazujejo, da v prizadevanjih po boljšem življenju napredujemo na vseh področjih ter da naraščajoči standard razvijamo v vse smeri, ki strnjene skupaj tvorijo široko ljudsko kulturo.

Če so naša dolgoletna prizadevanja privedla že tako daleč, da nam je končno vendarle mogoče vložiti razmeroma velika sredstva v gradnjo športnih objektov, tedaj nam že sama cena naprave narekuje tehten premislek.

Skorajda nemogoče bi bilo zadostiti vsem zahtevam ter pri izbiri objekta in njegovi lokaciji upoštevati vsa načela in končno pričakovati, da bomo zadovoljili vsakogar, od predšolskih otrok do upokojencev. To bi bilo malce optimistično in v današnjih pogojih življenja skorajda nerealno. Vendar kako uresničiti načela:

- da bodo investirana sredstva dobro naložena;
- da bo naprava koristila širokim ljudskim množicam, mladini in odraslim;
- da bo nudila možnost razvedrila in sprostitve tudi tistim, ki jim osebni proračun ne dopušča plačevanja vstopnin za športne objekte;
- da naprava ne bo ostajala neizkoriščena, ampak da jo bo možno uporabljati preko vsega leta;
- da bo istočasno zadostila popolnim amaterjem in obenem služila tekmovalcem.

Prav bi bilo, da bi pri gradnji športnih igrišč, vadišč in drugih tovrstnih objektov res čimbolj upoštevali vsa ta načela. Ker pa je v večini primerov skorajda nemogoče zadostiti vsem zahtevam, se je dobro omejiti pač na najpomembnejše.

Družbeni razvoj nas danes usmerja v stanovanjsko skupnost, v okviru katere je treba razvijati vso aktivnost. Čeprav imajo nekatera podjetja že na razpolago svoja igrišča za odbojko, keglanje, perjanico in morda še za nekatere druge športne panoge, so ta igrišča prazna, v mnogih primerih neizkoriščena. Precejšnje število delavcev ni športno aktivnih prav zaradi tega, ker stanujejo preveč daleč od svojega delovnega mesta, kar pomeni daleč od športnih objektov. Nedvomno pa je, da se bo vsak interesent posluževal možnosti za razvedrilo in oddih v neposredni bližini stanovanja, ne da bi mu bilo treba pri tem izgubljati čas za obisk oddaljenih športnih objektov. Po končanem delu si vsakdo želi domov, da preostali del dneva preživi v krogu svoje družine. Prav zaradi tega bo redko kdo še našel čas in voljo, da se bo popoldne vračal na športno igrišče, ki je običajno v bližini podjetja.

Preteklo soboto in nedeljo je bilo v Bohinju tradicionalno tekmovanje v smučarskih tekih in štafetah. Štafeta Slovenije, ki so jo sestavljali J. Pavčič, Seljak, Hlebanja in Lakota je zasedla prvo mesto. (na sliki Cveto Pavčič med tekom na 15 km)

Vse to narekuje, da gradimo športne objekte tam kjer stanujemo, to je poleg stanovanjskih naselij oziroma v stanovanjskih skupnostih. Aktivnost v okviru stanovanjske skupnosti pa ne pomeni samo pritegnitve delovnega človeka k aktivnemu oddihu, ampak tudi doprinos k zbližanjuin boljšemu spoznavanju med sostanovalci, med mladimi in starimi, med delavci različnih strok.

Vendar pa ne odloča samo lokacija športnega objekta o tem, da objekt ne bo ostajal neizkoriščen, ali da bo služil le redkim posameznikom. Pomembno je poznati tiste športne panoge, ki so najbolj priljubljene in imajo trajno veljavo.

Nedvomno je, da bodo imele igre z žogo (odbojka, košarka, rokomet, nogomet) in športi v naravi (predvsem smučanje in plavanje) vedno več pristašev. Če pogledamo interes delovnih ljudi do posameznih športov vidimo, da vlada največje zanimanje prav za tiste športne panoge, ki ne zahtevajo od začetnika kakega večjega predznanja in telesnih sposobnosti. Po priljubljenosti zavzema eno izmed prvih mest keglanje, temu sledi streljanje, namizni tenis, odbojka, nogomet, plavanje, smučanje, atletika itd. Vrstni red je odvisen pač od pogojev, ljudi in kraja samega.

Ker pri gradnji stanovanj često pozabljamo na travnate površine, igrišča, sprehajališča, bi morali v perspektivnem urbanističnem planu zlasti misliti na potrebe rezervacij površin za vse tiste športe, ki si jih ljudje najbolj želijo.

Prav z gradnjo majhnih, cenenih, predvsem pa pristopnih športnih objektov in igrišč (za odbojko, balinanje, perjanico) bomo uspeli držati korak s časom, kajti objekti so osnovni pogoj, da se bodo že mladi ljudje navadili na zdravo in koristno uporabo prostega časa.

A. U.

SVETOVNO JAVNO MNENJE IN NAŠ OSVOBODILNI BOJ

Tito in njegovo ljudstvo

Znani ameriški književnik Howard Fast, avtor številnih romanov, je napisal na začetku 1944. leta brošuro »Tito in njegovo ljudstvo«.

Na prvi strani Conteporary Publischers — Winnipek, Canada je izdajatelj te publikacije natisnil bralcem v kurzivu tole beležko:

— Zelo smo zadovoljni, da objavljamo dejstva o velikem herojskem borcu in zavezniku — o ljudstvu Jugoslavije in njegovem voditelju maršalu Titu.

Ime Tito je postalo legendarno v analih našega skupnega boja proti hitlerizmu. Vendar zdaj o njemu mnogo manj vemo, kot o mnogih ljudeh istega ugleda.

Howard Fast, zelo znan ameriški pisatelj, in avtor romana »Državljan Tom Pain« je skrbno zbral dejstva in napisal neverjetno zgodbo o človeku in ljudstvu, ki sta odbila, da bi razumela pomen besede »poraz«.

Henry Wallace, ki je bil ta čas podpredsednik ZDA, je izjavil: »Nikoli v zgodovini ni nobeno ljudstvo pokazalo večjo pripravljenost, da umre za svoje ideale, kot so to storili hrabri jugoslovanski partizani«.

Vojni ekspert, pisec številnih vojaških publikacij, Max Werner pa je junija 1944 napisal: »Z angloameriško-ruskim pritiskom, ki se je večal na jugu, ima armada maršala Tita priložnost, da postane zveza med rusko fronto na Balkanu in ameriško-angleško fronto na Sredozemlju. Severna jadranska obala in severozahodni Balkan sta zelo občutljivi območji nemške obrambe. To sta vhoda za široko pot, ki vodi v centralno Evropo.«

Invazija Evrope je v teku. Strateški položaj Jugoslavije na kontinentu Evrope je toliko pomemben, da moramo popolnoma spoznati zgodovino njenega voditelja maršala Tita in ljudstva v boju za svobodo.«

V tej Fastovi brošuri na 32 straneh velikega formata beremo tudi tole:

»Tito se ni pojavil na pozornici javnega življenja kot Roosevelt, Churchill ali Stalin. Ti so bili poznani kot državniki že več let prej, preden so postali vojaški voditelji.

Tito je prišel na čelo iz globin neomajnih teženj Jugoslavije za svobodo, iz zibeli njene pretresljive zgodovine, polne bojev, nacionalne mržnje, notranjih trenj, da bi zedinil svoje ljudstvo in ga popeljal k slavi.«

Kakšna magična moč leži v njegovem imenu? Nekdaj smo mislili, da je bil legenda, ki je nastala v gorah in gozdovih Jugoslavije. Danes je njegovo ime izpisano na zlatih straneh boja demokracije proti barbarom. Še včeraj so ga imenovali voditelja »bande upornikov«, ki se bori proti nemškim osvajalcem in hkrati proti četniku Mihajloviću.

Danes je on maršal Tito, čigar ime gre po važnosti v isto vrsto z maršalom Stalinom, Dwightom Eisenhowerjem, Bernardom Montgomeryjem in ostalimi voditelji zaveznikov v boju proti našemu skupnemu sovražniku.

Slobodan Nešević

Titovo deželo Jugoslavijo ne smemo nikoli pozabiti, kajti še pred kratkim je bila edini otok svobode v Hitlerjevi Evropi. Danes je laboratorij, v katerem se jutrišnje sile Evrope tolčejo s silami od včeraj...

Kdo je Tito? Trije zdajšnji Slovani so nagnali strah v srca Nemcev, Stalin, drugi je Dimitrov in tretji je Tito.

Kdo je ta genij, ki je organiziral oboroženi odpor v Jugoslaviji? Od kod je? Kdo je ta človek, ki je prisilil naciste, da so morali poslati armado nanj? Kje se je tako vojaško izobrazil?

Fast potlej na kratko objavlja Titov življenjepis, da bi na naslednjih straneh obširno prikazal Titovo delo kot organizatorja vstaje. Avtor takole zaključuje:

»Mogoče je največji Titov uspeh kot vojskovodje v njegovem političnem programu, ki je tako univerzalen, da je uvrstil vsako versko in politično skupino v Jugoslaviji. Zaradi tega ni nikakršen čudež, da se v okupirani Jugoslaviji povsod pojavljajo plakati: »Iščemo Tita, živega ali mrtvega.« Prav tako ni nikakršen čudež, da ga ni nihče izdal, kljub visoki nagradi, kajti vsi vedo, vsi ljudje, ki se borijo pod njegovim poveljstvom, da brez Tita ne bi bilo življenja, ne svobode, ne sreče na njihovi rodni grudi...«

Jugoslavija bo svobodna zato, ker je odbila vse poskuse Hitlerjeve propagande, da bi deželo razkosala s starim sovraštvom...

Danes Jugoslavija nadaljuje vojno. Fronta se vije, dolga 400 milj, od nemških mej na severu, do Albanije na jugu. Na tej fronti se več kot 250.000 borcev partizanske vojske bori proti nemškim divizijam... Tu v visokih gorah in gozdovih se boj bije dan in noč. Ljudje se bijejo za dostojanstvo in svobodo svojega naroda. Tu komunisti in nekomunisti z ramo ob rami preživljajo skupaj eno izmed najbolj slavnih in najbolj junaških dram, ki jo je svet kdaj koli videl, vodi pa jih človek takšne moči in junaštva, kot je Josip Broz Tito.

V poročilu iz štaba angleške vojaške misije v Jugoslaviji je posebni vojni dopisnik Filip Jordan 21. julija 1944. leta napisal.

»Po dveh letih, odkar je prva gverilska puška počila proti nemškim osvajalcem, je partizansko gibanje v Jugoslaviji tako naraslo, da je bilo sposobno sklicati izvoljeni parlament, ki je štel 250 članov. Od teh jih je bilo 198 prisotnih, ko so kodificirali program in oblast.

V tem času se je v največji tajnosti pripravljala ponovna pot premiera Churchilla v Sredozemlje in na sestanek s Titom v Italiji. Britanska in ameriška javnost je še naprej redno in izčrpno obveščala o uspešnem razvoju operacij NOV in POJ.

Medtem ko so iz Moskve redno oddajali poročila Vrhovnega štaba maršala Tita, ki so potrjevali pomen jugoslovanske fronte za hitro prodiranje v srce Tretjega Reicha in podčrtavali veliki delež NOV in POJ v boju proti Hitlerju, so angleški parlamentarci, oficirji, novinarji vedno več z izrednimi simpatijami pisali o naših narodih, o naši mladini in o njeni herojski borbi proti fašizmu.

Isti mesec je »Daily Herald« tole napisal:

»Od partizanskih in zavezniških čet, ki so prispele iz Italije v Jugoslavijo, sem zvedel, da so se tamkaj boji spremenili v strašne in najbolj krvave bitke. Če je bil partizan ranjen in se ni mogel gibati, potem bi on ali ona zaprosila za kroglo v tilnik. To je boljše, kajti Nemci ubijajo vse partizane, ki jim padejo v pesti.

Že večkrat smo poročali, da so nemški oficirji aretirali ljudi, ki naj bi bili partizani in jih odvedli za bojno črto ter jih tamkaj ubili. Nemci so sistematično bombardirali vse bolnišnice, da bi tako uničili skladišča zdravil.

V teh dneh je v Ameriki izšla v angleškem jeziku tudi brošura »Tito govori«, v kateri so objavili govor maršala Tita na II. zasedanju AVNOJ v Jajcu.

Popularnost maršala Tita je dosegla vrh, pa ne samo kot voditelja herojskega ljudstva v neenakovredni vojni s silami osi, temveč kot političnega voditelja, čigar zasluge so priznali tudi veliki trije. Razen vojaških ilustriranih revij, so tudi ostali dnevni in tedenski časniki vse bolj pogosto na številnih stolpcih in straneh objavljali Titove fotografije. Enajstega avgusta 1944 je »New York Post« objavil na vsej strani nekaj fotografij maršala Tita s temle besedilom: »To je človek, ki drži v šahu naciste v Jugoslaviji — legendarni Tito.« Te fotografije so posnete v planinah v Vrhovnem štabu in odkrivajo človeka, ki se ga Nemci tako boje, da so na njegovo glavo razpisali velikansko nagrado.

Londonski »Times« je po tem, ko so angleški krogi deklaracijo maršala Tita v imenu NKOJ in dr. Šubašiča v imenu vlade smatrali za velik uspeh zaveznikov, takole prekomentiral ta dogodek:

»Jugoslovanski politični problemi so zelo pomembni, in to ne samo za Jugoslavijo, temveč tudi za Balkan in Evropo. Bolj pomembni kot njeni vojaški problemi. Tri leta strašne vojne v jugoslovanskih gorah so privedle do ustanovitve armade, ki zdaj uspešno zadržuje sovražnikove enote. S povečano pomočjo zaveznikov v oborožitvi, prav tako pa s pomočjo iz zraka, bo ta armada nedvomno odigrala odločujočo vlogo v zaključnih bojih za osvoboditev Balkana.

Vojaški uspehi so brez primere, oceniti jih je moč kot najlepše uspehe zavezniškega orožja v vojni. Vendar, kar pa zadeva prihodnost, je mnogo pomembnejše politično vodstvo, ki bo postalo najvažnejši činitelj.

Ko so aprila 1941 Josip Broz Tito in skupina petnajstih jugoslovanskih politikov ustanovili jedro osvobodilnega gibanja, so jasno dojeli, da bodo njihovi napori propadli, če bodo sprejeli staro orientacijo jugoslovanskih partijskih in vojaških organizacij. Nemški sunek v Jugoslaviji je povzročil razsulo v številnih njenih mestih in vaseh. Hkrati pa je upropastil jugoslovanski državni stroj.

»Mi smo obkroženi z ruševinami,« je govoril Tito na enem izmed prvih sestankov, »in ko bomo začeli spet zidati, moramo začeti s kraja. Staro je mrtvo in mi bomo umrli z njim, če ne bomo storili vse, da se rodi novo!«

AKTUALNO

Štirinajsti glas in Karibski otoki

Sredi tega meseca bo v Punti del Este konferenca ministrov za zunanje zadeve ameriških držav, ki bodo sestavljali hkrati kolektivni tribunal in nekakšno obravnavo proti havanski vladi. Medtem ko se urugvajski gostitelji ubadajo s tem, kako bi na višku sezone zagotovili čim bolj prijetno prebivanje za veliko število neturistov, latinsko-ameriška diplomacija, še bolj pa washingtonska, pripravljata vse potrebno za konferenco. Na tej bo prisostvovalo približno 300 članov delegacij, okoli 100 funkcionarjev organizacije ameriških držav in nekaj sto domačih in tujih novinarjev.

Pri vsej zadevi gre o odločilnem boju za Kubo, zelo zapletenem in delikatnem vprašanju, zaradi katerega je bila podobna konferenca že enkrat preložena. Vse do pred kratkim niso vedeli, kje naj bi se sestali, kajti kubanska vlada je zahtevala, da je konferenca v eni izmed dežel, s katero ima diplomatske odnose. Da bi preprečili prokubanske demonstracije v Montevideu, so sklenili, da bo konferenca v Punte del Este.

Z okrepitvijo akcije proti Kubi, je Havana reagirala tako, da nekateri predstavniki vlade poudarjajo, da bo Kuba v Punti del Este tožitelj in ne obtoženec. Namestnik kubanskega ministra za zunanje zadeve Sanchez in skupina diplomatskih strokovnjakov so pred dnevi končali turnejo po južnoameriških državah, s katerimi imajo diplomatske odnose in katere vlade so vedno nasprotovale kakršni koli protikubanski intervencionistični akciji. Mehika, najbolj odločen pobornik načel nevmešavanja in samoopredelitve, je bila poslednja postaja na tej turneji.

V Braziliji, Urugvaju, Čilu, Boliviji in Ekvadorju so Sancheza sprejeli šefi držav in ministri za zunanje zadeve. Edino v Argentini ga je sprejel samo minister za zunanje zadeve. Kubanski predstavnik je obrazložil in pojasnil stališča svoje vlade nasproti konferenci, naglašujoč med drugim, da njegova dežela ni član Varšavskega pakta oziroma vzhodnega bloka, kar dokazuje tudi dejstvo, da je Kuba sodelovala na konferenci neangažiranih dežel. Člani vlad, s katerimi se je pogovarjal, so se omejili na izjave proti intervenciji, poudarjajoč pri tem, da bodo svoje stališče podrobneje obrazložili na sami konferenci.

Sanchezovo potovanje je bilo v času, ko je pritisk ZDA na dežele, ki niso glasovale za kolumbijski predlog o sklicanju konference ministrov za zunanje zadeve, najhujši. Ameriška vlada si namreč prizadeva, da si zagotovi 14 glasov, ki so potrebne za izglasovanje protikubanske odločitve v okviru organizacije ameriških držav. Hladno Frondizijevo stališče proti kubanskemu predstavniku je nedvomno neposredna posledica te washingtonske uverture in nenadnega sestanka, ki ga je imel šef argentinske vlade malce pred tem s predsednikom Kennedyjem v Palm Beachu.

Odpoved najavljenega sestanka Goulart—Frondizi prav tako pripisujejo spremembam v stališčih argentinskega šefa države po sestanku na Floridi. Pritisk ZDA je najmočnejši predvsem v smeri Buenos Airesa, kajti Argentino smatrajo za ključno točko pri razvitju sedanje protiintervencionistične fronte. Računajo, da bo preusmeritev Buenos Airesa na washingtonski tir lahko povzročila tudi preusmeritev Urugvaja, Čila, Ekvadorja in Bolivije.

Drugi rezultat Kennedyjeve osebne intervencije v okviru splošno ameriškega pohoda proti Havani pa je tudi osnutek kolumbijske resolucije, ki jo bodo v nekoliko spremenjeni obliki obravnavali na konferenci v Punta del Este.

V tej resoluciji sploh ne omenjajo intervencije, temveč zahtevo, da vlada Kube »prekine s političnimi zvezami«, ki jih je ustanovila z »izvenkontinentalnimi silami« in zahtevo, da izpolni obveze proti organizaciji ameriških držav. Kaj vse smatrajo za kubanske obveze proti organizaciji ameriških držav? Osnutek sicer o tem podrobno ne piše, vendar to pa n. pr. lahko pomeni tudi zahtevo za spremembo režima in uveljavljanje zahodne demokracije. Torej nekaj nesprejemljivega za Kubo. Ministri za zunanje zadeve centralno-ameriških republik, ki poslušno sledijo Washingtonu, so že po neformalnem sestanku v Sant Joseju poudarili, da bodo v primeru, če kubanska vlada ne sprejme kolumbijske resolucije zahtevali, da morajo začeti proti njej praktične »sankcije«. Skratka, osnutek je zelo raztegljiv in nevaren trojanski konj, ki naj bi zagotovil potrebno število za kolektivno akcijo in sankcije proti Kubi na osnovi obtožb glede njene »pripadnosti sovjetskemu bloku«.

V takšnem položaju pa je brazilska vlada začela z ostalimi člani protiintervencionistične fronte obravnavati drugi načrt, ki si prizadeva ublažiti zelo ostri kolumbijski predlog: Kubi naj bi priznali status neke »ameriške Finske« in jo spremenili v striktno nevtralno deželo, ne spreminjajoč pri tem njeno gospodarstvo in družbeno ureditev.

Vse, kar pa se je že zgodilo in vsem, kar se dogaja, so kajpak zelo značilni trenutki kontinentalnega boja za štirinajsti glas in Karibski otok.

PRIPOVEDOVANJE ŠPIJONA ● PRIPOVEDOVANJE ŠPIJONA ● PRIPOVEDOVANJE ŠPIJONA ● PRIPOVEDOVANJE ŠPIJONA ● PRIPOVEDOVANJE

8

Kazen za izdajalca

Takoj sem si izmislil, da me stražar ni dovolj strumno pozdravil. Zahteval sem dežurnega podčastnika. Rekel sem mu, da nisem zadovoljen s stražarsko službo, potem pa odhitel. Niso me več videli.

Ugibal sem, koliko je pravzaprav časa pobočnik stal pred straniščem in čakal, da bi se pojavil.

Na hitro sem zmetal v kovček svoje stvari, se poslovil od gospodinje, pozabil kajpak nisem na beležko z dragoceno vsebino, in prebil približno poldrugo uro v kavarni »Banner« izven Neumarckta. Pol ure pred polnočjo sem sedel na vlak proti Lindentalu in izstopil okrog 8 km pred krajem, kjer naj bi me čakali.

Prispel sem v pravem času. Pravzaprav prispel sem tudi prekmalu. Čas v takšnih prilikah ni moč planirati do sekunde, razen tega pa tudi nisem imel volje, da bi se sprehajal po Kölnu.

Našel sem svoje »letališče«, se spustil po neki rebri in čakal helikopter.

Točno ob treh se je pojavil. In ni minilo pet minut, že sem letel. Zelo redko uspela sihronizacija.

V SMERI PROTI LONDONU

Moj bokser pilot (spet je bil on) je rekel:

— Pametno je, da ste prišli pravi čas, kajti ne bi vas čakal. Precej letal je okoli naju in mislim, da so naju opazili.

— Dragi moj, — sem mu rekel, — v tem vašem smešnem prometnem sredstvu vozite nekaj, kar je precej bolj vredno kot potnik, zato se potrudite, da prideva domov. Ne bi želel reči mojim predpostavljenim, tako nas letalstvo pušča na cedilu v poslednjih trenutkih.

Nisva kdo ve kako daleč letela. Hitela sva pa precej v cik cak liniji in brisala sled pred sovražnimi letali. Nisem bil pozoren na to, kje sva se spuščala, vendar mislim, da je bilo to nekje v okolici Sedana. Oba sva se oddahnila.

Imel sem zelo napete živce. Potreben mi je bil dober spanec. Vendar vodstvo ni tako mislilo. Brž so me porinili v letalo in prva stvar, ki sem se potem spominjal, je bila, da sem se znašel v Londonu. Okopal sem se in preoblekel, potem pa stopil pred zdaj že znanega gospoda Seniorja.

Do podrobnosti sem mu povedal, kako sem preživel minule tri dni. Gospod Senior me ni niti enkrat pohvalil. Znano je bilo, da pohval rad ne deli.

— Torej v vsakem primeru ste nam prinesli tisti kos papirja. Smatram, da je to nekaj, kar vas priporoča. Po drugi plati pa ste dovolili, da so posumili v vas, s čimer se je vaša vrednost zame zmanjšala, vsaj kar zadeva Nemčijo.

Občudoval sem ga, kako jemlje dokument na približno 30 tipkanih straneh. Zanj je bil to kos papirja.

Tedaj sem sprožil vprašanje o natakarju Paulu in dodal, da bi po njegovi zaslugi kmalu izgubil glavo.

— Zares, — je rekel. — Poskrbel bom za gospoda Paula. Je že izgubljen. Potrebna je diskretna beseda pri odgovornih nacističnih voditeljih in prepričan sem, da ga bodo eliminirali.

Tako se je tudi zgodilo. Po približno mescu dni smo iz zanesljivih virov zvedeli, da natakarja Paula ni več. Vedno in povsod so pota in načini, da informacije sežejo tudi na drugo stran. Po eni plati mi ga je bilo žal, kajti bil je zelo dober natakar. Njegova velika napaka pa je bila v tem, ker se ni brigal samo za svoje delo, temveč je hotel opravljati več del hkrati. Nisem mu preveč zameril tega, kajti imel je tudi preveč hrupno in ambiciozno ženo, pa je bil verjetno pod njenim vplivom.

OBLEKEL SEM ITALIJANSKO UNIFORMO IN KRENIL V PUŠČAVO

Zaradi ljudi, ki bi lahko spremljali moj precej negotov poklic, je bilo treba najti neko zaposlitev, s katero bi se ukvarjal med eno in drugo misijo v tuji deželi.

Decembra 1940. sem postal član CSD in C-a, kar pomeni, center za zasliševanje združenih rodov vojske. To je bila organizacija, ki se je ukvarjala z delitvijo ovac od jarcev med ujetimi sovražniki, in z zasliševanji, s katerimi naj bi zvrtali informacije o vojnih enotah, katerim so te ovčice pripadale.

Precej ujetnikov je bilo v tem obdobju iz severne Afrike. Tedaj smo mi operirali v Mahdiju, 10 km južno od Kaira. Med ofenzivo 1940/41 so privedli k nam generala Calvo. Celo za generale je veljal predpis, da morata biti po dva v celici in tako je vzniknil problem za našega visokega gosta.

NEVARNOST PRED EKSPLOZIJO

General Calvo je bil prepričan anarhist in protifašist, pa bi lahko, če bi mu dali za družbo kakšnega vnetega Mussolinijevega častilca, eksplodiral od jeze in prezira.

Nekdo je predlagal, naj bi se kdo od nas preoblekel v italijanskega oficirja. Ker sem znal tri jezike: angleško, nemško in italijansko, sem kajpak izvlekel krajši konec.

Kazalo je, da bi bil najpripravnejši sostanovalec v celici starega generala topniški oficir. Stari general je namreč osebno poznal vsakega pešadijskega oficirja iz svoje divizije, se je pa zelo malo ali pa skoraj nič zanimal za topništvo.

Po številnih predhodnih kontrolah in proučevanjih sem se usposobil za vlogo, ki bi jo moral odigrati.

Izkazalo pa se je, da podrobnosti sploh niso važne. Bile so potrebne samo tri, štiri besede z moje strani, da sem začel razgovor o nečem, kar bi ga zanimalo, pa je general takoj hrupno začel. Zelo je sovražil Nemce in ni prenašal ničesar fašističnega. Stalno je govoril o tem, da se ne more roditi ničesar dobrega iz te neprirodne zveze Nemčija-Italija.

Naposled smo prišli do sklepa, da ne moremo imeti nikakršnih koristi od tega starca. Iz njega smo izvlekli vse, kar nas je zanimalo in določen je bil, da ga pošljemo v Indijo. Dva dni pred odhodom so me premestili iz najinega skupnega »stanovanja«. Zelo sem se oddahnil, ko sem spet postal jaz. Smatral sem, da bi bilo zanimivo videti, kako bo reagiral, pa sem zato zahteval, naj ga pospremim kot oficir spremljevalec na glavno železniško postajo v Kairu.

Določenega dne se je stari Calvo pojavil obkrožen od vseh strani z vojaško policijo in vstopil v avtomobil, ki ga je že čakal. Spremljevalca ni pogledal in ker mu nisem imel ničesar reči, sva začela potovanja molče. Prevozili smo že dober del poti proti Kairu in šele tedaj je pogledal proti meni.

— Porca miseria, pa to si vendar ti!? je rekel.

V Kairu se nisva ne vem kako prijateljsko ločila.

Aktivnost v našem centru se je precej zmanjšala in premestili so me na Kreto iz vzroka, ki mi še zdaj ni povsem razumljiv. Tjakaj sem pravočasno dopotoval, pa sem se koj spet vrnil. To je bilo obdobje v mojem življenju, ki se ga najbolj slabo spominjam, ki je skoraj popolna praznina, kar zadeva imen in datumov. V glavnem se spominjam, da sem se po prihodu v Kairu vključil med odlično družbo, ki jo običajno imenujejo ex-Krečani.

V IZVIDNIŠKI EKSPEDICIJI

Tedaj sem prvikrat prišel v stik z nekaterimi odličnimi ljudmi iz izvidniške puščavske skupine.

Vprašal sem, če je mogoče, da mi dovolijo sodelovati v eni izmed njihovih ekspedicij. Vodja skupine, ki ga bom imenoval Wilis, me je začudeno pogledal in verjetno je razmišljal, kako naj mi reče, da me ne bo žalil in da mi v čim lepšem tonu pove, da niso pripravljeni jemati potnikov s seboj.

PESTRA DEJAVNOST INTERTRANSA

»Intertrans«, podjetje za mednarodno spedicijo iz Ljubljane, pozna danes že vsakdo, ki ima kakor koli opravka z gospodarskimi posli, zlasti pa še s prometom in mednarodno trgovino. Nič manjši ugled pa ne uživa ljubljansko podjetje »Intertrans« v tujini, kjer si je pridobil s svojim solidnim in zanesljivim posredovanjem ter nudenjem spediterskih storitev mnogo priznanj.

Kaj pomeni biti upoštevan in spoštovan v današnji mednarodni trgovini — polni ostre konkurence in borbe za obstanek, lahko oceni že povprečni poznavalec zunanjetrgovinskega poslovanja. V podjetju »Intertrans« se tega zavedajo, zato s še večjo prizadevnostjo posvečajo vsem svojim dejavnostim potrebno skrb. Da si ustvarimo pravilno podobo o podjetju, je treba poseči v njegovo preteklost, v dobo, ko je bilo ustanovljeno, in ga spremljati do danes, ko se je že uveljavilo in zavzelo v spediterski dejavnosti ustrezno mesto.

Začetki sedanjega podjetja »Intertrans« segajo takoj v povojno dobo. Takrat je bila spediterska dejavnost centralizirana v enem podjetju »Detrans«, s sedežem v Beogradu. To podjetje je doživelo še nekaj sprememb — srečamo se z Generalno direkcijo »Minšped« in pozneje s »Transjugom«, dokler ni dinamika razvoja jugoslovanskega gospodarstva zahtevala tudi v mednarodnih transportih decentralizacijo. Leto 1951 prinese ljubljanski podružnici »Transjuga« toliko zaželeno samostojnost. Ustanovljeno je bilo podjetje »Intertrans« s sedežem v Ljubljani in s številnimi podružnicami in zastopstvi po vsej državi.

Tako posluje danes »Intertrans« s podružnicami v Mariboru, Šentilju, Gornji Radgoni, Prevaljah, Dravogradu, Celju, Jesenicah, Novi Gorici, Sežani, Herpelju-Kozini, Škofijah, Bloku v Rožni dolini, v Kopru, na Reki, v Beogradu in Zagrebu. Svoja zastopstva pa ima tudi v vseh drugih pomembnejših obmejnih krajih, kot v Kotoribi, Subotici, Kikindi, Vršcu, Dimitrovgradu in Gevgeliji.

Danes obsega dejavnost podjetja v mednarodnem blagovnem prometu najrazličnejše oblike. Vsekakor je treba poudariti na prvem mestu čisto mednarodno spedicijo, torej brez lastnega prevoznega parka, kjer je posredovanje izvoza oziroma uvoza blaga za in iz Jugoslavije poglavitno opravilo.

Ne moremo pa s tem reči, da druge dejavnosti niso nič manj važne ali manj upoštevane. Že leta 1952 se je porajala v podjetju pobuda za prevzem raznih tranzitnih transportov preko Jugoslavije. »Intertrans« je začel uspešno posegati v posredovanje tujih tranzitnih pošiljk blaga čez našo državo iz vseh smeri v številne druge države. Najbolj jim je uspelo pridobiti tranzitne tovore iz Češkoslovaške, Madžarske in Avstrije preko Reke in v zadnjem času tudi preko Kopra v vse dele sveta. Tako je ljubljansko mednarodno speditersko podjetje učinkovito poseglo v mednarodno areno spediterjev. Že v prvih letih te svoje dejavnosti so pridobili za našo skupnost precej švicarskih frankov, danes pa gredo ti dohodki že v sto in sto tisoče švicarskih frankov.

Vse večji uspeh in uveljavitev pri naših izvoznih oziroma uvoznih podjetjih so narekovali in spodbujali delovni kolektiv »Intertransa« k še nadaljnjemu širjenju spediterske dejavnosti. Spediterstvo, svojevrstno in obširno, kot je, jim je dalo za to polno možnosti.

Podjetje je tako prevzelo razne pomorske transporte. Naša zunanja trgovina, pretežno usmerjena na prekomorske dežele, jim je pri tem le pomagala. S pridobitvijo bogatih izkušenj v tej dejavnosti in naraščanjem teh poslov je bilo nujno treba ustanoviti na Reki lastno predstavništvo. Kaj kmalu se je pokazala enaka potreba v Kopru in ustanovili so koprsko podružnico, ki je v sedanji dobi pospešene rasti koprskega pristanišča pomemben člen v njegovem razvoju.

Pomembna dejavnost podjetja je nadalje tarifsko prometna služba. Kar poglejmo si praktične koristi od te storitve, ki jo nudi »Intertrans« svojim komitentom. Razen tega, da svetujejo prevoznikom blaga najugodnejše zveze, torej najkrajšo in najcenejšo pot, tarifsko železniška služba v podjetju prekontrolira prevozne dokumente in v primeru, da ugotovi previsoko zaračunano voznino, posreduje povračilo neupravičeno zaračunanega zneska. Tesno sodelovanje in povezava s tujimi spediterji jim omogoča, da posredujejo svojim komitentom razne tranzitne olajšave. Podjetju je zlasti uspelo doseči izredne olajšave za prevoze blaga na tujih železnicah in drugih prevoznih sredstvih.

Intertrans« je registriran tudi za kakovostno in količinsko kontroliranje ob prevzemu blaga, pa za to dani pogoji.
bodisi za izvoz ali pri uvozu in tranzitu. Doslej so to dejavnost že razširili na kontrolo kakovosti in količine bombaža, volne, sadja, rude, skratka na vse izdelke. Velja pa omeniti tudi močno organiziran zbirni promet z državami Zahodne Evrope kot tudi dodajanje ledu pri tranzitnih pošiljkah sadja, kar prinaša podjetju in vsej naši skupnosti dragocene devize.

Nagla krepitev podjetja »Intertrans« v mednarodnem blagovnem

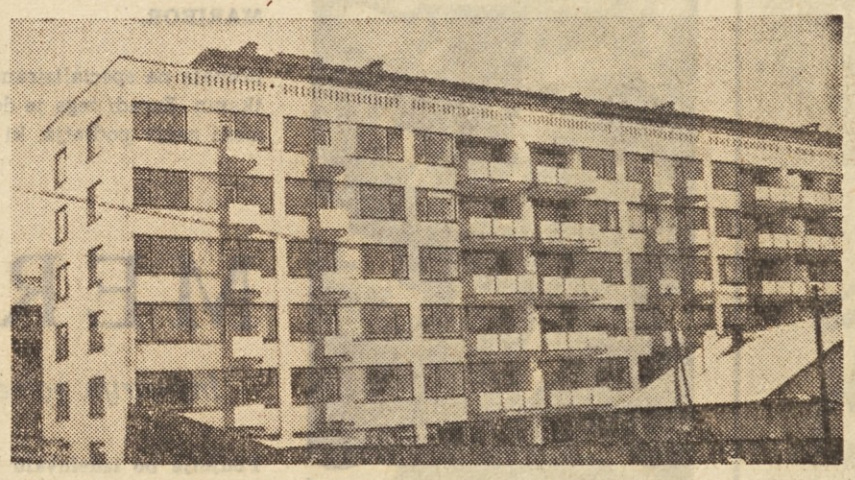

Novo poslovno in stanovanjsko poslopje podjetja Intertrans v Ljubljani. V spodnjih etažah so poslovni prostori, v zgornjih pa stanovanja za člane kolektiva

prometu je razvidna tudi iz njegovih spediterskih zvez s tujimi spediterji. Čeprav imajo v vseh evropskih in tudi v nekaterih drugih državah močno utrjene poslovne zveze, ta oblika sodelovanja že ne zadostuje več. Že pred dvema letoma so morali odpreti v New Yorku svoje predstavništvo, ki posreduje med ZDA in »Intertransom« oziroma nudi storitve našim izvoznikom in uvoznikom.

Vsi ti uspehi so plod desetletnega prizadevanja delavskega samoupravljanja. Čeprav vedno ni bilo lahko, so sedaj organi delavskega upravljanja že izkušeni in vpeljani v svoje delo. V letošnjem letu so izvedli decentralizacijo upravljanja. Ustanovili so ekonomske enote in v njih izvolili obratne delavske svete. Rešujejo pa tudi vprašanje doslednega nagrajevanja po delu. Novi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov je že v zaključni fazi izdelave in bo še ta mesec o njem razpravljal centralni delavski svet.

Vso skrb posvečajo tudi družbenemu standardu zaposlenih, katerih število znaša skupno blizu 360, seveda v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. Doslej so že zgradili v Ljubljani 30 stanovanj, razen tega pa še nove poslovne prostore za upravo podjetja. Prav tako so zgradili za komercialno operativni oddelek nove prostore v Novih Jaršah v bližini Javnih skladišč, zatem za potrebe podružnice v Sežani novo upravo poslopje, v načrtu pa so še gradnje novih prostorov za podružnice v Mariboru, Zagrebu, Beogradu, na Jesenicah in drugod.

Pri vsem tem delu pa jim je vedno pred očmi — na prvem mestu, nenehno izpopolnjevanje strokovnega kadra. V podjetju dobro vedo, da je prvi pogoj za uspešno spediterskо dejavnost, zlasti še v mednarodnem obsegu, zadosten in visoko strokoven kader. V ta namen štipendirajo večje število študentov na raznih gospodarskih šolah, s stimulativnimi elementi pa spodbujajo k pridobivanju strokovnega znanja tudi lastni kader.

Doseženi uspehi in močna uveljavitev pri domačih zunanjetrgovinskih podjetjih in mednarodni trgovini so torej jamstvo, da bo delovni kolektiv »Intertransa« tudi v prihodnje častno opravljal nelahko delo v mednarodni špediciji ter tako koristil sebi in našemu celotnemu

VSE VEČJA DEJAVNOST SLOVENIJA AVTO

»Slovenija avto«, podjetje za uvoz, izvoz, trgovino na debelo in drobno z avtomobili, motorji, dvokolesi, gradbenimi stroji, rezervnimi deli, avto materialom ter gumami kot tudi servisom za motorna vozila je ustvarilo leta 1961 nad 15 milijard din prometa. To je brez dvoma precejšnja vsota, s katero se uvršča »Slovenija avto« v vrsto najmočnejših podjetij v Sloveniji, v državnem merilu pa med največje v avto stroki.

Podjetje »Slovenija avto« je bilo ustanovljeno leta 1947 z odločbo vlade Ljudske republike Slovenije kot naslednik državnega podjetja Jugoavto, direkcija za Slovenijo. Že od same ustanovitve je to podjetje oskrbovalo našo republiko z motornimi vozili, nadomestnimi deli, splošnim in električnim avtomaterialom, z gumami ter orodjem, nadalje s stroji za opremo avtomehaničnih delavnic kot tudi podjetij za protektiranje gum.

Za razvoj podjetja je bilo odločilno predvsem dejstvo, da se do leta 1950 niso samostojno ukvarjali z uvozom, temveč je dobavljalo potrebni material uvozno podjetje »Jugoavto« iz Beograda. Le-to je kot centralni uvoznik blaga za oskrbo motorizacije razdeljevalo blago po kontingentih za vse republike. Ker je bila tedaj domača industrija v avtomobilski stroki dokaj šibka, je bilo podjetje glede prometa v glavnem navezano na uvoz.

Rast podjetja se pravzaprav začne šele z osamosvojitvijo, to je po letu 1950, ko je dobilo podjetje dovoljenje za samostojno opravljanje poslov v zvezi z uvozom in izvozom. Že leta 1952 je bil doseženi promet v primerjavi z letom 1951 za skoraj desetkrat večji. Leta 1960 se je povzpel ustvarjeni letni promed nad 12 milijard din, medtem ko računajo, da bodo zaključili leto 1961 s prometom v višini nad 15 milijard din.

V letih 1950 in 1951 je uvažalo podjetje »Slovenija avto« samo z republiškimi devizami, ker je tedaj še obstojalo podjetje »Jugoavto« kot centralni uvoznik. Ko pa je bil leta 1951 ukinjen »Jugoavto« in je bil uvoz decentraliziran na republiška podjetja, je dobilo podjetje zelo široka pooblastila za uvoz najrazličnejših delov in materiala za motorna vozila.

Razvoj je šel s tem v skladu naprej. Vedno bolj razgledani in izkušeni delovni kolektiv je začel spoznavati trg in kupovati tam, kjer je bilo cenejše in boljše. Že v letu 1952 je posloval »Slovenija avto« z dobavitelji iz Nemčije, Italije, Avstrije, Anglije, Švice, ZDA, Nizozemske, Belgije, Izraela, Švedske, Francije, zelo veliko pa zlasti s Trstom (STT).

Delovni kolektiv »Slovenija avto« je tudi uvidel, da so konsignacijska skladišča zelo primerna za poslovanje z inozemstvom. Kaj kmalu so pristopili k sklepanju pogodb za konsignacijska skladišča inozemskih proizvajalcev. V inozemstvu je bilo ime »Slovenija avto« vedno bolj znano, kar pa je najbolj važno, to ime je pomenilo podjetje z zavidljivim renomejem, o katerem se je širil glas solidnega trgovca. Posledica tega je bila, da so številni dobavitelji ponujali namesto konsignacijskih skladišč kreditne posle.

Pomembna dejavnost podjetja je tudi izvoz. Z izvozom se ukvarjajo praktično šele dve leti, vendar so v tem času izvozili že večje število osebnih avtomobilov.

Z omejitvijo oziroma prepovedjo uvoza avtomobilov, motornih koles ter zaradi pomanjkanja deviznih sredstev in visoke cene uvoženih avtomobilov, so spoznali, da v tej dejavnosti ni bodočnosti. Sigurnost je bila zagotovljena šele s preusmeritvijo na domačo proizvodnjo. Podjetje je vzpodbudilo za tovrstno proizvodnjo zanimanje več večjih in manjših proizvajalnih gospodarskih organizacij, ki so začele z intenzivnim delom pri osvajanju izdelkov avtomobilske industrije. Razvoj domače industrije je razviden predvsem iz razmerja prometa, ki ga je doseglo podjetje z uvozom in s prodajo proizvodov domače industrije. V začetku poslovanja je bil delež uvoza zelo visok, saj je dosegel tudi nad 90 % celotnega prometa podjetja. Sedaj je stanje bistveno drugačno. Danes je delež domače industrije v celotnem prometu »Slovenija avto« že okoli 80 %. To je nedvomno razveseljiv podatek, zlasti ker smo prepričani, da se bo ta odstotek nenehno zviševal v korist domače industrije.

Spreminjajoča se dejavnost podjetja in stalno prilagajevanje potrebam trga so zahtevali tudi ustrezne premike v notranji organizaciji podjetja. Delovni kolektiv je izvedel konec leta 1953 reorganizacijo, in sicer tako, da so se vse poslovalnice oziroma prodajalne na drobno osamosvojile, matično podjetje pa se je omejilo izključno na uvoz in trgovino na debelo. Iz prejšnjih poslovalnic podjetja oziroma konsignacijskih skladišč so se razvila velika samostojna podjetja po vsej Sloveniji kot »Avtotehna«, Autocommerce«, »Volan« v Ljubljani, »Avtomaterial« oziroma »Ferromoto« v Mariboru itd. Vsa ta podjetja so danes pri oskrbi motorizacije že zavzela pomembno mesto v našem gospodarstvu in si brez njih ne moremo zamisliti dobrega oskrbovanja potrošnikov z motornimi vozili in rezervnimi deli.

Nadaljnja stopnja razvoja naše trgovine je zahtevala, da so ponovno pristopili k prodaji na drobno. V ta namen so odprli v Ljubljani 3 maloprodajne trgovine, katerih glavni namen je čimbolj se približati neposrednemu potrošniku. Podjetje namreč meni, da kupca motornega vozila glede oskrbovanja z rezervnimi deli, avtomaterialom, gumami in drugim potrebnim materialom po prevzemu vozila ne more prepustiti drugemu oskrbovalcu.

Delovni kolektiv »Slovenija avto« pa se ni ustavil le pri odpiranju trgovin na drobno, temveč je šel še dalje. Menili so, da so kupcu motornega vozila dolžni nuditi tudi vso potrebno servisno službo. Zato so začeli leta 1960 z gradnjo servisa motornih vozil v Ljubljani. Računajo, da bodo lahko že januarja 1962 nudili domačim in tujim voznikom motornih vozil letne servisne in remontne storitve.

Za razvoj podjetja je značilno še gibanje števila zaposlenih. »Slovenija avto« je zaposlovalo pred reorganizacijo leta 1953 skoraj 200 delavcev, po reorganizaciji pa jih je ostalo v podjetju le še 88. Največ težav so imeli zaradi pomanjkanja strokovnega kadra. Za to so predvsem objektivni razlogi. Pred drugo svetovno vojno je bila motorizacija zelo slabo razvita in ljudi, ki bi se intenzivno ukvarjali z vprašanji s področja motorizacije, skoraj ni bilo. Podjetje je bilo prisiljeno vložiti v vzgojo novih kadrov mnogo sredstev in naporov. Zahvaljujoč se tem naporom se je delovni kolektiv »Slovenija avto« z leti le krepil tako po skupnem številu zaposlenih kot številu zaposlenih strokovnjakov. Sodijo, da bo že leta 1962 skupno število zaposlenih 350 oseb.

delovnih ljudi Ovilo

TOVARNA VOLNENIH IN VIGOGNE IZDELKOV, MARIBOR,

prehaja na specializirano proizvodnjo volnenih modnih tkanin. Zaradi tega je delavski svet sklenil, da se spremeni naziv podjetja, ki se odslej glasi:

MERINKA

Industrija volnenih tkanin, Maribor

Podjetje bo izdelovalo volnene modne tkanine iz mikane in česane preje za široko potrošnjo in reprodukcijo.

VSEM ODJEMALCEM IN POTROŠNIKOM PRIPOROČAMO NAŠE KVALITETNE IZDELKE

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA

TELEFON: RADEČE 81-950
TEKOČI RAČUN PRI NB HRASTNIK 600-29-1-11
BRZOJAVI: PAPIRNICA RADEČE, ŽELEZNIŠKA POSTAJA: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:
vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski in foto papir
paus papir
kartografski specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE:
vse vrste kartic za luknjanje v standardni velikosti in tisku
Po želji izdeluje kartice v posebnem tisku v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

TRGOVSKO PODJETJE

TRGOVSKI DOM

RAVNE NA KOROŠKEM

Se priporoča za cenjeni obisk ● Cenjenim odjemalcem, dobaviteljem in potrošnikom želimo srečno novo leto 1962

KOLEKTIV

HOTELA »ZAMOREC«

MARIBOR

z obrati: RESTAVRACIJA KOPER, GOSTILNA KOBANC v Kamnici in bife ŽELEZNIČAR

Vse komitente obveščamo, da so se dosedanje gospodarske organizacije

Trgovsko podjetje AUTOCOMMERCE Koper — Veletrgovsko podjetje s tehničnim blagom MOTOTEHNA in njen obrat AGROSERVIS Koper, Ljubljanska c. 11 — Veletrgovsko podjetje z industrijskim blagom TRGOCENTER Koper, Nabrežje Jugoslovanske mornarice 2, s pravico prodaje na drobno

pripojile s 1. januarjem 1962 k podjetju

Veletrgovsko podjetje

»IMEX«

export-import KOPER

NABREŽJE JUGOSLOVANSKE MORNARICE 1/a
S SAMOSTOJNIM OBRATOM

auto-moto servis Koper

TELEFON:
glavni direktor 239
uprava, komerciala 100, 43
teleprinter IMEX
Koper 035-11, p. p. 142
Obrat Auto-moto servis
tel. 72, 54

PREDSTAVNIŠTVA:
— Beograd 27-331
— Ljubljana 20-413
— Zagreb 39-718
— Osijek 29-57
— Rijeka 42-74

EXPORT:

vseh prehrambenih proizvodov — kmetijskih produktov — živine in divjačine — proizvodov ribje industrije — izdelkov domače obrti — lesa in lesnih proizvodov — kuriva in goriva — gradbenega materiala — proizvodov kovinske, kemične, tekstilne in ostale industrije.

IMPORT:

vseh artiklov široke potrošnje — rezervnih delov za vse vrste avtomobilov, traktorjev, ladijskih motorjev in za vse ostale stroje, naprave in opremo — tehničnega materiala — strojev, opreme in potrebščin za domačo industrijo — reprodukcijskega materiala — ribiških potrebščin in vseh ostalih industrijskih proizvodov.

PRODAJA NA VELIKO — NA DROBNO industrijskih artiklov za reprodukcijo in široko potrošnjo.

SERVISNA SLUŽBA (Mercedes, Auto Union, Alfa Romeo, Fiat, Pretis, Ferguson).

Prosimo vse komitente, da pri nakazilih obveznosti poleg številke računa, na katerega se nanaša plačilo, navedejo tudi bivši naziv podjetja, na katerega se nanaša plačilo (IMEX, AUTOCOMMERCE, TRGOCENTER, MOTOTEHNA).

Pri nakazilih in odgovorih na naše dopise prosimo, da navajate naše interne šifre.

Vsa nakazila za obveznosti do 31. decembra 1961 nakazujte na novi tekoči račun NB 602-11-1-420.

Zahvaljujemo je za dosedanjo naklonjenost in se priporočamo za bodoče sodelovanje.

Opekarna Liubečna — Bukovžlak
Ljubečna — Celje

Kolektiv se priporoča za cenjena naročila s svojimi priznanimi izdelki

---

ELEKTRO CELJE

dobavlja potrošnikom električno energijo po najugodnejših pogojih; projektira, gradi in opravlja montažo daljnovodov, krajevnih omrežij in transformatorskih postaj; izvršuje vsa v električno stroko spadajoča instalacijska dela

---

Trgovsko podjetje

ISTRA BENZ
Koper

s svojimi poslovalnicami

Trgovsko podjetje

»JADRAN« — Celje

se še nadalje priporoča za cenjeni obisk

Vsem potrošnikom električne energije

ELEKTRARNA ŠOŠTANJ
Šoštanj

Plinarna-vodovod
CELJE

Podjetje za proizvodnjo mesa in mesnih izdelkov

MESNINE-CELJE
Celje, Linhartova 1

Trgovsko podjetje na veliko

Tkanina-galanterija
Celje, Stanetova št. 1.

se nadalje priporoča za cenjeni obisk

Trgovsko podjetje

KURIVO - Celje

Ob vstopu v novo leto 1962 želi mnogo uspehov in zadovoljstva

Gostinska zbornica za okraj
KOPER

Tovarna motornih vozil

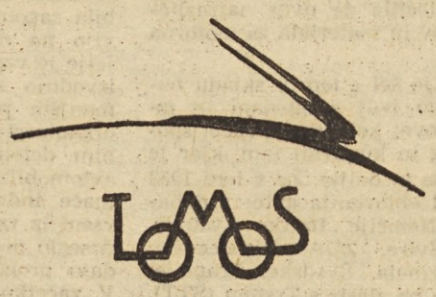

KOPER

SPLOŠNA BOLNICA
Celje

Gorenjska oblačilnica
KRANJ

Za cenjena naročila se še nadalje priporoča

kolektiv podjetja za proizvodnjo modne in športne konfekcije

Občinski odbor SZDL
Občinski komite LMS
Občinski odbor ZROP
Občinski komite ZK
Občinski odbor ZB
Občinski odbor ZVVI

CELJE

Zavod za organizacijo dela
KOPER

pravili smo mu obešenjak

hans hellmut kirst

Strick mora poročati. »Preprosta stvar. Skliceval sem se na vas in vzel s seboj dva vojaka iz poveljstva straže. Z njima sem vdrl sem, razrešil dolžnosti pisarja poveljstva in pogledal v zaboje. Nato sem vas obvestil. To je vse.«

»Kaj ni vse v zabojih,« pravi Gareis, »seveda, tega nikoli ni mogoče vedeti naprej. Tako je. Zaradi tega moramo zadevo preiskati.«

Tale človek pred menoj je prava bomba, pomisli Gareis. Pravo jeklo. K skladišču dinamita stopi, kot stopijo drugi h knjižni omari. Mogoče je ta človek celo nevarnejši kot jaz. Nikoli ne zamižim, kadar streljajo, ta pa je menda eden od tistih, ki ob streljanju šele prav zaživijo. Pride, zavzame poveljstvo in razbije zaboje z zaupno vsebino kot orehe. Ni slabo. Pri svojem delu bi ga lahko izkoristil. Vendar samo, če bi se prepričal, da me ne bo vrgel v zrak s svojim razstrelivom.

Kratka inšpektorjeva navodila zadoščajo in njegovi spremljevalci obrnejo postajno poveljstvo kot staro rokavico. Gareis se vrže na pisalno mizo, odpira predale in brska po papirjih. Nekatere izloči in jih vtakne v žep. Strick odpira s sekiro ostale zaboje. Poveljnikov pisar bedno pomaga. Po vseh kotih hrešči, kot bi ves oddelek sekal treske.

Zdi se, da je Gareis s plenom zadovoljen. Razen ruskih zabojev so v pisarni tudi stvari, ki ne sodijo prav v postajno poveljstvo. Eden od Gareisovih spremljevalcev zadovoljno prizna: »Pravo tihotapsko skladišče.« — Ampak inšpektor, ki namerno premetava papirje, reče: »Dajte steklenico tja, kjer ste jo našli.« — Velikan v plašču potegne iz žepa steklenico slivovke in jo postavi nazaj v omaro. Buldog nekaj nerazumljivo zamomlja. »Se že poznamo,« ugotovi Gareis.

»Kje stanuje postajni poveljnik?« vpraša Gareis. Pisar se uslužno približa in skuša izblebetati pojasnilo. »Pojdimo!« ukaže inšpektor. »Pojdite naprej!« — Stricka povabi, naj jih spremlja. »Da se boste tudi vi pozabavali po opravljenem delu.«

»S postaje je do poveljnikovega stanovanja približno osem minut. Major ima v Falterjevi ulici dve sobi s posebnim vhodom...« momlja pisar, ne da bi ga kdo vprašal. Poseben vhod je posebno všeč Gareisu. Poseben vhod, pomisli, prav to potrebujem. Človek mora biti vedno vljuden. Posebno tedaj, kadar se ruši svet.

Na Gareisov migljaj odpre buldog vrata, kot bi prestavil španisko steno. Drugi prižge luč: prostor je prazen. Najbrž dnevna soba. Miza, divan, nekaj kosov uniforme, čepica. Gareis gre skozi sobo, odpre vrata v naslednjo sobo in prižge luč. Postelja zaškriplje. Zasliši se globok, zamolkel glas in takoj nato čist, visok ženski glas, kot bi ga nekdo preganjal. »Mala je zašla...« veselo in vznemirjeno reče eden od Gareisovih spremljevalcev.

Inšpektor stoji pri vratih spalnice. Tik ob njem Strick. Dva človeka ležita v postelji, komaj pokrita. Očitno naga. Močna luč razsvetljuje sleherni kotiček. Možakar brez uniforme, trebušnik, ki si prizadeva, da bi se vedel kar se da dostojno, zavpije: »Glejte, da izginete! Kaj iščete tukaj?« Dekle umakne razkuštrane lase s čela. Ne ve, ali naj se sramuje ali naj se jezi.

»Upam,« reče Gareis zelo ljubeznivo, »da ne bom preveč motil gospoda majorja. Upam, da se je gospod major odpočil.« — Možak v postelji se je usedel. »Kako si drznete?« je usekal. »Ne tako viharno, gospod major,« ga skuša pomiriti mali inšpektor. »Skušajte uporabiti pravilen naglas. Menda me niste zamenjali s svojim slugo?«

Majorjevi možgani začno delovati. Vprašujoče si ogleduje zdaj Gareisa zdaj Stricka zdaj senci obeh ogromnih spremljevalcev. Obide ga nejasna slutnja. Kot bi mu predložili račun. Kot bi zagledal velikansko odejo, ki jo bodo vrgli čezenj. »Kaj želite od mene,« vpraša tiho in skoraj obotavljajoče se.

Zrak zadiši po alkoholu, dišavah in znoju. Pralnica občutkov v spodnjem delu telesa. Nekaj delov oblačil leži na tleh. Strick opazi na nočni omarici prevrnjen kozarček likerja. Rumenozelena tekočina se počasi in lepljivo cedi na stol in kaplja s stola na tla. Stricku se zdi, da sliši, kako kaplja. Gnusi se mu. Obrne se, odide v sosedno sobo in prižge cigareto.

Gareis govori z majorjem skoraj dobrodušno kot oče, ki skuša po kino predstavi pomiriti razburjenega otroka. »Vedno mirno kri in tople gate, gospod major. Potem prijetno, četudi mogoče ne preveč lično uniformo; lep topel jopič in plašč. Vse to, da se nam ne boste prehladili.«

»Kaj naj to pomeni?« bi rad izvedel major. Njegov glas je zamolkel, nikakor ne ukazujoč, nobene odločnosti ni čutiti v njem. »Kaj naj to pomeni?« se skuša začuditi Gareis. »Ampak, dragi moj major! Aretirani ste. Popolnoma preprosto, aretirani. Oblecite si srajco. Sicer se boste prehladili. Zares škoda bi bilo. Ko pa bomo imeli še toliko dela z vami.«

Strick odide. Za seboj zapre vrata in odide v noč. Zebe ga. Ulica je prazna. Nebo nad njim je jasno in spokojno. Molk. Koraki odmevajo v temi. Sicer pa: molk!

Vojak Höpfner, v prostem času glavni sluga in zaupnik stotnika Wolfa, navadno vstane okoli sedme ure. S počasnimi, robatimi gibi, ki jim bahato pravi jutranja telovadba, zleze izpod odeje. Prvi gib velja hlačam, drugi žepnemu nožu, s katerim si odreže kos stisnjene svinine. Potem tri minute premišlja.

Nato sreba kavo, bere oglase v včerajšnjem časopisu. To traja navadno petindvajset minut. Potem Höpfner vstane, vzame iz omarice pribor za snaženje. Z besedo »drek«, ki velja tudi časopisu, odide iz sobe. To se zgodi vsako jutro ob 7.25.

Odvleče se po dolgem hodniku, odštorklja po stopnicah in se zrine skozi dvokrilna vrata. Natančno ob 7.30 stoji pred vrati stotnika Wolfa. Kot vsako jutro. In kot vsako jutro, tudi zdaj počasi odpre vrata — dobro so namazana, da ne zaškripajo — previdno stegne roko, pobere škornje in jih na hodniku očisti, da se svetijo kot zrcalo. Vsako jutro tako.

Höpfner pritisne na kljuko. Odpre vrata. Tedaj opazi nekaj nepričakovanega, kar ga omami in za trenutek onesposobi za vsako nadaljnje delo. Začudeno opazi: soba je razsvetljena, nezatemnjena. Okno odprto. Wolf popolnoma oblečen. Češe se in ugotavlja, če je preča ravna. Obul je škornje takšne, kakršni so bili, umazane. In vse to ob 7.30.

Höpfner se s težavo, vendar junaško premagujoč presenečenje, nagne z gornjim delom telesa skozi vrata. »Vstopi, žaba,« reče Wolf in skrbno počeše nekaj las na levo stran. Lobanja se mu blešči. Redki lasje, kot bi bili prilepljeni nanjo. Kot s slino, si misli Höpfner in stopi v sobo. Neverjetno, ampak stari je pripravljen za odhod. Ali gre gledat dekleta ali, in to bo verjetneje, gre k polkovniku, da mu bo že navsezgodaj dobro namazan zlezel v zadnjico.

»K polkovniku moram,« reče Wolf. Zakaj ne, pomisli Höpfner. — »Odvratna svinjarija!« — »Tako je,« potrdi Höfner. — »Odvratna svinjarija!« Wolf si natoči konjak in ga vlije vase. Če se zdaj ne bo nehal jeziti, pomeni, da ga je strah stisnil okoli gat, pomisli Höpfner.

»Kaj pravzaprav dela poročnik Strick?« vpraša Wolf. Höpfner ne ve. »Najbrž spi. Kaj naj bi sicer delal? Prispel je šele včeraj, zelo pozno. Potrebuje počitek.«

»Da,« pravi Wolf, »ta zares potrebuje počitek!« — Nov kozarec konjaka. Izprazni ga. S prijetnim odporom se strese. Pred zrcalom stoji. S tihim občudovanjem se opazuje. »Opasač!« reče Höpfner mu ga dá. Opaše se skrbno in pazi na sleherno gubico. »Čepico!« — Höpfner mu jo prinese. Z obema rokama si jo posadi na glavo kot krono. Všeč si je.

Wolf ves strumen odkoraca po hodniku. Škornji prijetno škripajo. Skrbno odzdravlja. Zapusti poveljstvo in gre proti tako imenovanemu poslopju za goste, ki je med častniškim domom in poveljstvom. Tam ima polkovnik dve sobi.

Wolf ponižno, vendar močno potrka. S spoštovanjem počaka štirideset sekund. Z rahlim, toda nikakor ne nedostojnim pokašljevanjem. Potem znova potrka. »Kaj je?« se začuje od znotraj. — »Kapetan Wolf. Lahko govorim z gospodom polkovnikom?« — »Vstopite!«

Polkovnik je še v postelji. Wolf vstopi v dnevno sobo in počaka pri vratih. — »Kaj pravzaprav hočete, Wolf? Menda ne želite videti svojega polkovnika v gatah?« Wolf zasliši močan, nekoliko globok glas. Wolf zanika. Šali gospoda polkovnika se zasmeje s kratkim meketavim smehom.

»Torej? Je zgorelo poveljstvo? So pobegnili ujetniki? Imate neprijetnosti z ženskami? Brž na dan z besedo. Rad bi še eno uro podremal.«

»Postajnega poveljnika so prijeli,« je prišel Wolf z besedo na dan. Oddahne si. Kot bi mu odvalil kamen od srca. Napeto prisluškuje, kaj bo odgovoril polkovnik Müller. Ta najprej ne reče nič. Samo postelja glasno zaškriplje: polkovnik vstaja. »Znoreli ste, Wolf,« mu reče polkovnik. Brez ostrine, vendar tudi brez prijetnega jutranjega razpoloženja.

»Nisem, gospod polkovnik. Žal je tako.« Videti je, kot bi bilo Wolfu žal, ker ni znorel. Ne, tako je. Dejstvo je, da je tako. Polkovnik skoči iz postelje. Vzmeti olajšano zavzdihnejo. Wolf čuje, kako bose noge prenašajo po sobi težko telo. Odpre pipo. Voda šumi v cevi in teče v kopalno kad. Roke čofotajo po vodi. Težak predmet se spusti v kopalno kad in voda se razlije preko roba na tla. Polkovnik sopiha in pridušeno preklinja.

K Wolfu se privali glasen in močan glas. Močnejši in jasnejši je kot prej. »Prijeli so ga, pravite?« — »Da, gospod polkovnik.« — »Kdaj?« — »Nocoj.« — »In zakaj?« — »Najbrž zaradi kopičenja vojaškega premoženja.« — »Idiot,« zabrusi polkovnik. Wolf ima dovolj občutka za obzirnost, zato je prepričan, da »idiot« ne velja njemu. »Ta človek je idiot,« jezno zakliče polkovnik Wolfu, strumno čaka. »Zaboje kopiči spodaj v pisarni, namesto da bi jih poslal edinici. Moralo se je tako končati.« — Wolf v glavnem soglaša z gospodom polkovnikom, čeprav bi rad previdno izpustil kakšen »toda«. Kajti navsezadnje sodi postajni poveljnik med njegove najboljše preskrbovalne vire.

Polkovnik stopi v sobo. Wolf pozdravi. Polkovnik odzdravi. Na nogah hlače se mu opletajo okoli čvrstih beder. Rdeče vezena spalna srajca mu gleda na zadnji strani izza pasu. Okoli vratu ima debelo brisačo. »Prava svinjarija, Wolf,« ugotovi polkovnik. »Prekleta svinjarija. Lahko nam v določenih okoliščinah prinese precej neprijetnosti.«

Zato je tu Wolf, da bi to preprečil. »Aretacijo bi lahko preklicali. Za nas vse bi bilo dobro...« — Polkovnikova ogromna prikazen zrase pred Wolfom. »Kaj pomeni: za nas vse? Bi radi kaj namignili?« — Wolf odločno zanika. »Ampak pomagati moramo gospodu majorju, postajnemu poveljniku. Tudi on nam je pomagal, kadar je mogel.«

»Če je tovariš v nevarnosti,« reče polkovnik, »mu bomo pomagali. To je jasno kot beli dan.« Podrgnil je z brisačo po pleši. »In nikar ne mislite, da bo to lahko! Preklicati aretacijo! So stvari, ki jih je mogoče laže opraviti. Kdo ga je pravzaprav stlačil v luknjo?«

Na to vprašanje je prežal Wolf. Nanj preži že od trenutka, ko se je odločil, da bo poiskal polkovnika. »Saj to je tisto, gospod polkovnik!« govoriči kot bi risal plakat. »Prijel ga je poročnik Strick!« — Zveni kot odkritje. Tako polkovnik ne razume vsega, kar mu pripoveduje Wolf. »Poročnik Strick? Kdo je Strick?«

Wolf zaupleta: »Strick je novi častnik, ki so ga premestili sem z bojišča.« — Kalna voda! — »Sinoči je prispel in nekaj ur pozneje je že prijel majorja?« — »Natanko tako.« — »No, temu se mudi.« Polkovnik sede in gleda Wolfa, kot bi mu ta pripovedoval zabavno zgodbico. Prekleto, to mu je všeč. Nekaj mora biti po sredi. Komaj je fant prišel, že je čez dve uri stlačil v luknjo poveljnika železniške postaje. Lahko bi rekli, da je energičen.

»Pripovedujte, Wolf. Kako je pravzaprav bilo? Podrobnosti, prosim.« — Wolf ne vé mnogo. Zjutraj ga je poklical ordonanc postajnega poveljnika in mu sporočil, da so prijeli postajnega poveljnika. Vrgli so ga iz postelje. In kriv je neki poročnik Strick.

Polkovnik si zaželi kozarček slivovke. Naj mu Wolf natoči. Wolf pogleda veliko zalogo v knjižni omari in postavi na mizo steklenico likerja. Polkovnik odbije. »Wolf, vi ste omejenec! Nihče, kdor se samo količkaj spozna na pijače, ne bo navsezgodaj pil te lepljive pijače. Prinesite konjak!«

Müller ga pomalem srka in uživa. »Kaj ne poveste o tem capinu, ki prine postajnega načelnika kot nič,« reče in pokima in tako izrazi obenem presenečenje in priznanje. Nalije še konjaka in sreba. Vsekakor. Odrine kozarček. »Seveda ne gre tako. Kajti poveljnik sem jaz. Vprašati me morajo.« — »Tako je,« reče Wolf, »tako je.«

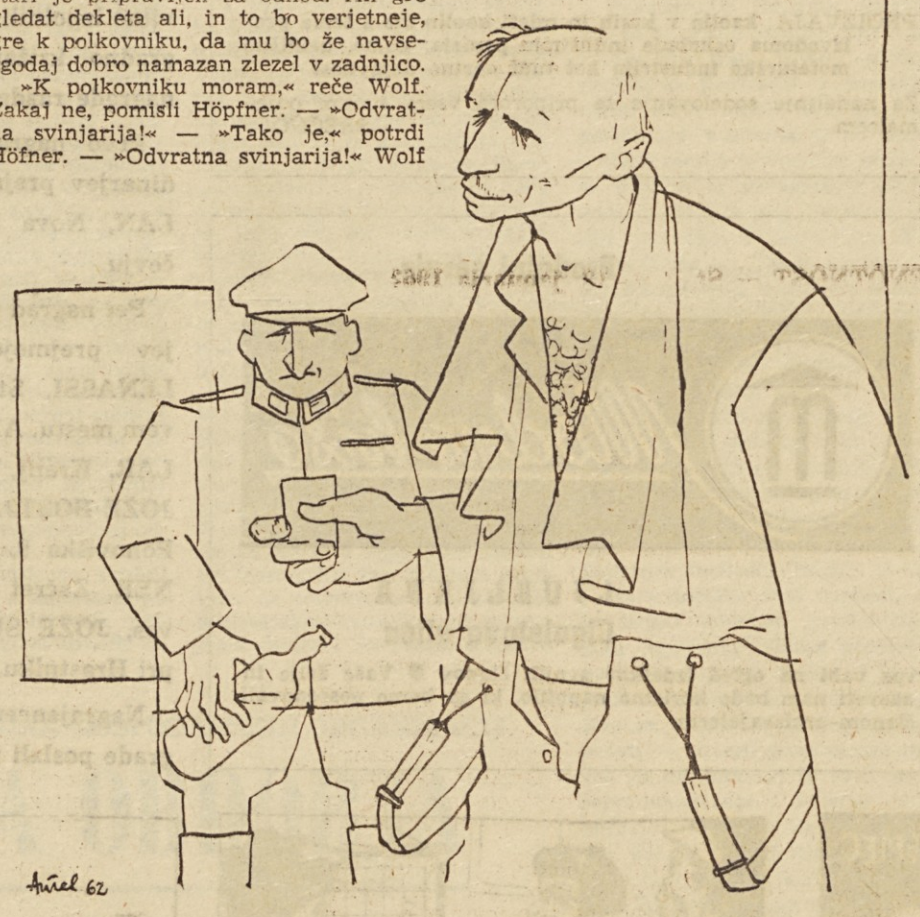

Spored RTV Ljubljana za teden od 15. do 21. januarja 1962

PONEDELJEK
15. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Petar Konjović: Samospev »Devoče vraže« in Godalni kvartet v f-molu — 8.35 Plesni orkester Ray Conniff — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Haydn v Londonu — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Igra nam Trio Maksa Kovačiča — 11.15 Naš podlistek — 11.35 Z mladimi solisti ljubljanske opere — 12.05 Kvintet Niko Štritof — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Popevke se vrstijo — 14.00 Oboa in harfa — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Iz slovenske starejše glasbe — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni mozaik — 18.45 Radijska univerza — 19.00 Obvestila — 19.05 Naši mladi reproduktivni glasbeni umetniki — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izbrali smo za vas — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00—22.50 Koncert simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

TOREK
16. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Mariborski ženski vokalni kvintet — 8.25 Od polke do calypsa — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Dve deli Bedricha Smetane v čeških izvedbah — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.00 Prizor iz 3. dejanja Dvořakove opere Rusalka — 11.15 Utrjujte svojo angleščino — 11.30 Ivan Mane Jarnović: Koncert za violino in orkester št. 2 v D-duru — 12.05 Kmečka godba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Elegije in burleske — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Od popevke do popevke — 15.20 Obisk pri skladatelju Škerjancu — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Šoferjem na pot — 17.50 Klavir v ritmu — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Giacomo Puccini: Prerez opere Madame Butterfly — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Antonin Kraft: Koncert za violončelo in orkester — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 20.30 400 let klavirske glasbe — 21.00 Zabavni zvoki za vse — 22.15 Po svetu jazza — 22.45 Glasbena medigra — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Nočni akordi — 23.20 Arnold Schönberg: Pierrot Lunaire — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

SREDA
17. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 S simfonično glasbo križem kražem po Evropi — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Uverture in arije iz komičnih oper — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Ljubljanski jazz ansambel — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Iz 18. stoletja v dvajseto — v pol ure — 12.05 Vaški kvintet s pevci — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Elegije in burleske — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Od popevke do popevke — 15.20 Obisk pri skladatelju Škerjancu — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Šoferjem na pot — 17.50 Klavir v ritmu — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Giacomo Puccini: Prerez opere Madame Butterfly — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Antonin Kraft: Koncert za violončelo in orkester — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 20.30 400 let klavirske glasbe — 21.00 Zabavni zvoki za vse — 22.15 Po svetu jazza — 22.45 Glasbena medigra — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Nočni akordi — 23.20 Arnold Schönberg: Pierrot Lunaire — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

ČETRTEK
18. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Spored priljubljenih opernih arij — stopnjo — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Zvočni intermezzo — 9.40 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Aleksander Lajovic: Pet pesmi iz kitajske lirike — 11.15 Ruski tečaj za začetnike — 11.30 Poljska, sovjetska in češka zabavna glasba — 12.05 Ansambel Milana Stanteta — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.50 Orkester Mantovani — 14.05 Sopranistka Hilda Hölzl in pianistka Lympany z ruskim programom — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Orkester Raphaele — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zanimivi Mozart — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Godala in zabavni zbori — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Orkester Alfred Scholz — 21.00 Literarni večer — 21.40 David Ojstrah igra koncertne dodatke — 21.15 Iz Janačkovega opernega ustvarjanja — 22.40 Plesni zvoki — 23.05 Sodobna glasba z obeh strani Atlantika — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PETEK
19. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Pojo mali vokalni ansambli — 8.20 Glasba ob delu — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Florent Schmitt in Albert Roussel — 11.15 Naš podlistek — 11.35 S popevkami po svetu — 12.05 Kvintet bratov Avsenik — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Intermezzo »all'ungherese« — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Poje Zinka Kunc — 15.20 Iz skladb Petra Stojanovića — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Portreti iz stare italijanske glasbe — 17.45 Simfonični orkester Jugoslovanske Radiotelevizije — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Majhen koncert učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« — 18.35 Danilo Bučar: Žumberška rapsodija — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Uvertura in 1. slika opere Faust Ch. Gounoda — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Godala in tipke — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Zabavne melodije — 22.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 23.05 Plesna glasba — 23.30 Dve domači partituri.

SOBOTA
20. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki na turiste — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Zvoki Balkana — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Nekaj folklore iz Južne Amerike — 11.15 Angleščina za mladino — 11.30 Petra Iljiča Čajkovskega opus 1 številka 1: Ruski scherzo za klavir — 11.37 Blaž Arnič: Samospev »Otrok in mati« in Tri pripovedke za klarinet in klavir — 12.05 Nekaj narodnih ob spremljavi harmonike — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Zadovoljni Kranjci s pevci — 14.00 »Sestanek v dvoje« in še nekaj za dva violončela in klavir — 14.20 Igra orkester Max Greger — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Napotki za turiste — 15.25 Hitri prsti — Planinski oktet iz Maribora — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino... — 17.50 Orkester Ray Anthony — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Dve Wagnerjevi uverturi — 18.45 Okno v svet — 19.00 Obvestila — 19.05 sobotni domači pêle-mêle — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 V vedrem ritmu — 20.00 Dr. Walter Gerteis: Vozli inšpektorja Braina — Peti vozel: Arhitekt Jordan — 20.50 Melodije za prijeten konec tedna

NEDELJA
21. januarja

6.30 Napotki za turiste — 6.35 Veseli zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra Leopold Suhadolčan: Trije v raketi — 8.37 Spoznavajmo naše glasbene umetnike — 9.05 V novi teden z zabavno glasbo — 9.45 Pesmi Rada Simonitija — 10.00 Še pomnite, tovariši... Marija Vojskovič: Bil je navaden dan — 10.30 Pisan glasbeni dopoldan — 11.30 Ernest Petrin: Beli hodniki in Valdoltri — 11.50 Orkester Franck Pourcel — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo —I. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Slovenski oktet poje črnske duhovne pesmi — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo —II. — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Zabavna glasba za vedro razpoloženje — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Operne melodije — 17.05 Majhni zabavni ansambli — 17.15 Radijska igra — 18.02 Marko Tajčević: Pet srbskih plesov (Pianistka Jeni Srebot-Komar) — 18.13 Nekaj španskih in južnoameriških melodij — 18.30 Športno popoldne — 19.05 Nedeljska panorama — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite melodijo tedna — 20.45 Zabavni zvoki — 21.00 Iz glasbene geografije Evrope — 22.15 Nočni akordi — 23.05 Plesna glasba.

Za razvedrilo in kratek čas

POKLICNA GIMNASTIKA

VAJE ZA ZAČETNIKE

NAPREDOVALNA STOPNJA

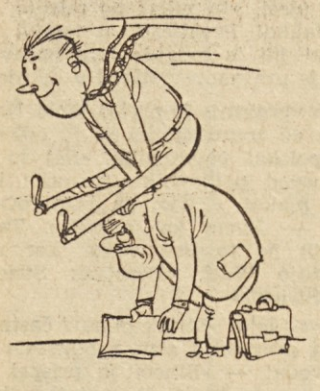

TOVARIŠKI PRESKOK

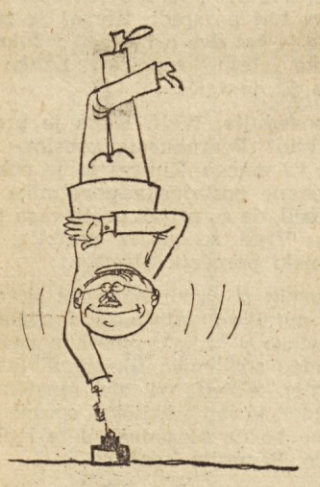

MOJSTRSKA ŠOLA

Križanka

Vodoravno: 1. vrsta domačih živali, 6. vrsta vrbe, 11. reka v Sibiriji, 12. zveza, okrajšava v grafiki, 15. veznik, 16. časovni termin, 18. žlahtna vrsta jabolk, 19. huda žuželka, 20. riževo žganje, 22. posrednik, 23. obtesan hlod, 24. otok našega Jadrana, 25. osebni zaimek, 26. podkožna maščoba, 27. stara ploskovna mera, 29. kopice, 31. produkt pri gorenju, 34. pojem v geometriji, 35. vrsta glasbenih del, 37. oziralni zaimek, 38. znižana nota, 39. vrsta mesa, 41. romanski spolnik, 42. plaz, 43. puščavska rastlina.

Navpično: 1. zemeljska vzpetina, 2. staja za živino, 3. španski spolnik, 4. nagel tek, 5. prebivalec sosedne države, 6. ženska pokrivala, 7. naplačilo, 8. staroegipčanska duša, 9. iglasto drevo, 10. pokrajina v Indokini, 13. vrsta okrasnih vrtnih rastlin, 14. človek, ki zna brati misli na daljavo, 17. draguljarska mera, 19. velikan, 21. poganjek, 23. naša tovarna optičnega stekla, 27. slonov zob, 28. jutranja vlaga, 29. velik polotok na severu Evrope, 30. nravnež, 32. mejna reka med Korejo in Kitajsko, 33. rimski bog ljubezni, 35. spanje, 36. števnik, 39. osebni zaimek, 40. okrajšan podredni veznik.

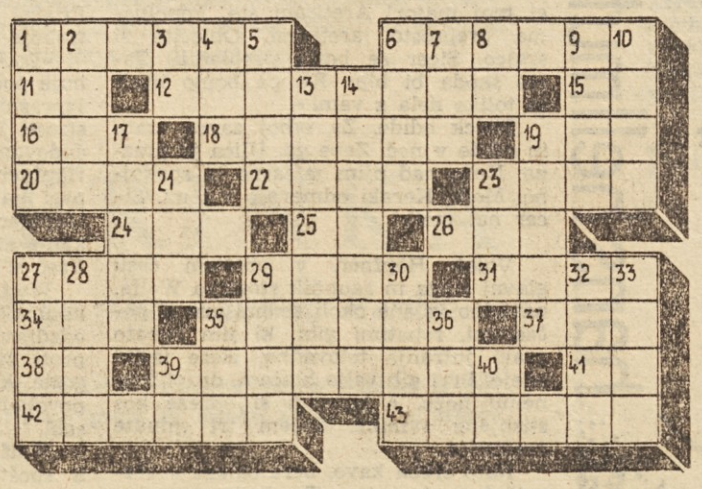

REŠITEV NOVOLETNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. satrap, 7 prstan, 13. Opel, 17. Kordun, 18. lakolit, 20. trami, 21. aroma, 22. nakit, 23. Ka, 24. Rakek, 25. FISA, 26. mamnt, 27. bor, 28. slina, 29. asi, 30. absen, 31. katar, 33. ost, 34. N(ikola) T(esla), 35. teran, 36. poni, 37. es, 39. tak, d, 41. farad, 42. tiran, 43. vešala, 45. eremit, 47. kurat, 48. siten, r, 49. Ren, 50. lo, 51. arak, 52. kazen, 53. KT (Kutina), 54. Nin, 56. nalet, 58. rotor, 59. ilo, 60. ječar, 62. mik, 63. saper, 64. klot, 65. agava, 66. Ob, 67. Labin, 68. slika, 69. kanal, 70. referat, 72. anorak, 73. etil, 74. rakita, 75. sipina.

RUDNIK KAOLINA ČANA PRI KAMNIKU

PROIZVAJA: kaolin v kosih in mleti kaolin ter s tema proizvodoma oskrbuje industrijo papirja, gume, kemično metalurško industrijo kot tudi obrtno dejavnost

Za nadaljnje sodelovanje se priporoča vsem svojim odjemalcem. SREČNO!

Prodajni servis

Modna hiša

LJUBLJANA
Cigaletova ulica

vas vabi na ogled izdelkov svojih članov ● Vaše želje in nasveti nam bodo koristno napotilo, ki ga bomo posredovali članom-proizvajalcem

ŽREBALI SMO

V sredo smo v našem uredništvu izmed številnih prispelih rešitev izžrebali šest nagrajencev, ki so pravilno izpolnili novoletno nagradno križanko. Žreb je nagrade razdelil takole:

Prvo nagrado — 10.000 dinarjev prejme JOŽE SELAN, Nova Sela pri Kočevju.

Pet nagrad po 1000 dinarjev prejmejo: HERMAN LENASSI, Straža pri Novem mestu, ANTONIJA ŠOLAR, Kranj, Kajuhova 14, JOŽE BOŠTJANČIČ, Litija, Ponoviška 9, ROZI PANTNER, Začret 25, p. Škofja vas, JOŽE SUŠA, Dol 120 pri Hrastniku.

Nagrajencem bomo nagrade poslali po pošti.

SVINJSKE KOŽE
I/a à 200 din kg
MAST OSTRGAJTE!
odkupuje
KOTEKS

V interesu potrošnika

1.000 ton masti ni karsibodi! 1.000 in več ton masti je denar, ki ga sami sebi jemljemo iz žepa. Nezavedno, čestokrat mimogrede!

Računica je preprosta. »Koteks«, naše domače podjetje za odkup kož, odkupi na leto blizu 3.000 ton svinjskih kož za potrebe usnjarske industrije. S temi kožami pa odkupi tudi 1.000 ton masti, ki se drži notranje strani kože. Ta mast je dobra, dokler je še na sveži koži, uporabna kot prehranski proizvod, kakor hitro pa se na koži posuši, ni več za nobeno rabo. Pač, za razna mila, a takšne masti imamo iz uvoza na vagone. Potemtakem hudo grešimo, ko s kožami prodajamo mast; kmetje in klavnice do 30 odstotkov glede na težo kože, nekatere klavnice celo 50 in več odstotkov.

Grešimo zavoljo osnovne ugotovitve, da zanemarjamo lepe količine masti, sicer lahko uporabne; pa zategadelj, ker prodajamo kože z določeno težo, ki pa seveda ni stvarna teža; goljufamo usnjarsko industrijo, ki ji povečujemo proizvodne stroške že s tem, ker jo obremenjujemo z očiščevanjem kož.

JUS — jugoslovanski standard za odkup svinjskih kož — točno precizira odkupno ceno za takšno ali drugačno kvaliteto. S svojo uradnostjo pa ne zadeva nikogar drugega kakor ravno potrošnika, saj mu z opredelitvijo kvalitet zmanjšuje zaslužek. Zato velja opozorilo »Koteksa« zdaj, ko je sezona prodaje tovrstnega blaga, vsem, ki so kot proizvajalci in seveda kot potrošniki zainteresirani za dobro prodajo ter z njo za hitrejši proizvodni proces v naših usnjarnah.

K temu proizvodu sodi še druga plat zvona! Resnica je namreč, da pri nas še premalo cenimo izdelke iz svinjske kože, saj jo ocenjujemo kot drugovrstno blago v širokem sortimentu različnega usnja. Toda nimamo še preciziranega odnosa do veljave, kakršno ima svinjsko usnje v svetu ter seveda zavoljo tega čestokrat podcenjujemo lastno proizvodnjo.

Premislimo, v Evropi svinjsko kožo po enostavnem postopku zmeljejo v hrenovke in v različne mesene dobrine; Evropa torej nima kdo ve koliko takšnih kož! Prav tako v Ameriki! Industrijsko obdelana koža pa ima v teh krajih prav zavoljo pomanjkanja surovin izredno veljavo; v Ameriki je enakovredna krokodilji koži, lami ali kači, saj so izdelki iz svinjske kože enako zasoljeni kot izdelki iz eksotičnega usnja.

To dejstvo nas opozarja na večjo skrb za tovrstno blago. Začenja se pri oddaji, nadaljuje se preko strojenja do tovarne, ki izdeljuje iz kože primerne proizvode za široko potrošnjo. Tej poti pa je nepogrešljiva spremljevalka cena, ki mora biti v ravnotežju s končnim proizvodom in seveda s potrošnikovo kupno močjo.

Dobra informacija, ki jo morda preradi zanemarjamo v lastno škodo, v škodo našega domačega tržišča!

85. Komandant domobranske postojanke je napisal poročilo, da so njegovo patruljo napadle znatne sovražne sile, ki so bile po naključju v bližini postojanke. Toda, ko sta čez dva dni padla v zasedo še dva domobranca in dan zatem še trije, se je zamislil. Preko svojih vohunov je zvedel, da v bližini ni bilo večje partizanske enote. Določil je patruljo 25 domobrancev, ki naj napravi red.

86. Domobranci, večinoma domačini, so poznali skoraj vsako ped zemlje, imeli so svoje obveščevalce in bili so prepričani, da bodo v nekaj dneh uničili partizansko patruljo. Previdni Milan pa je zaslutil, da beli ne bodo mirovali. Če so morali k hiši po hrano, so se potem takoj premaknili na drugo stran, da bi jih domobranci ne odkrili. Enkrat so padli v zasedo, a so se živi izmuznili.

87. Komandant je besnel. Določil je štiri patrulje, ki so vohljale za partizani. Milan je predlagal, da bi se umaknili, vendar ostala dva nista hotela o tem niti slišati. »Potem pa stroga pripravljenost«, je rekel Milan. Ko so zvečer prišli v hišo po hrano, jih je gospodar zelo gostoljubno sprejel. Ne samo večerjo, še vina jim je natočil. Bojan, ki je bil na straži, je ustrelil

88. Bilo je zadnji hip, kajti proti njemu so tiho, brez besed tekli domobranci. Šele ko je izpraznil saržer, so ustrelili. V tem sta Milan in Binč priletela iz hiše. Zareglijale so tri brzostrelke. »Umik«, je zavpil Milan. »Proti gozdu.« Stekli so. Bojan je začutil, kako ga je zapeklo v prsih, potem je padel. Hotel je biti čisto tiho, da bi prijatelja srečno prispela do gozda na varno.

89. Potem je slišal, da sta se vrnila in grozi klicala: »Bojan, Bojan.« Ko sta bila blizu njega, se je oglasil. V tem je zaropotala strojnica. »Bežita,« je prosil Bojan, »bežita, meni ni pomoči. Zakaj bi vsi padli?« Milan ga je naložil na rame, Binč pa je ščitil umik. V zrak je šinila raketa. »Obkoljujejo nas,« je stokal Bojan. »Pustita me. Bežita.« Binč pa je izmenoma streljal z obema brzostrelkama.

90. Domobranci so jim počasi, a previdno sledili. Spoznali so, da je eden ranjen, vedeli so, da ga ostala dva ne bosta zapustila, zato se jim ni mudilo. Ko bodo vse tri patrulje skupaj, bodo udarili. Binč je vedel, da se tako ne bodo izmuznili. Premalo municije so imeli in prepočasi so se umikali. Stekel je k Milanu: »Daj mi vso municijo, pritajita se v prvo dolinico, jaz jih bom speljal vstran.«

91. Milan je z zadnjim naporom stekel na desno in se pritajil za grm. Binč pa jo je ubral na levo. Zavpil je: »Kar naprej po gozdu, jaz jih bom zadržal.« Domobranci so šli za njim proti gozdu. Tu se je Binč pritajil za griček in srdito streljal. Stekel je po gozdu in še dvakrat ustrelil. Potem je samo tekel. Priti čim prej iz gozda, dokler ne zaprejo obroča. Samo na to je mislil.